

Versterking data-infrastructuur sport

Versterking data-infrastructuur sport

Annet Tiessen-Raaphorst
Jos de Haan

m.m.v. Remko van den Dool

Sociaal en Cultureel Planbureau
Den Haag, juli 2012

Het Sociaal en Cultureel Planbureau is ingesteld bij Koninklijk Besluit van 30 maart 1973.

Het Bureau heeft tot taak:

- a wetenschappelijke verkenningen te verrichten met het doel te komen tot een samenhangende beschrijving van de situatie van het sociaal en cultureel welzijn hier te lande en van de op dit gebied te verwachten ontwikkelingen;
- b bij te dragen tot een verantwoorde keuze van beleidsdoelen, benevens het aangeven van voor- en nadelen van de verschillende wegen om deze doeleinden te bereiken;
- c informatie te verwerven met betrekking tot de uitvoering van interdepartementaal beleid op het gebied van sociaal en cultureel welzijn, teneinde de evaluatie van deze uitvoering mogelijk te maken.

Het sCP verricht deze taken in het bijzonder bij problemen die het beleid van meer dan één departement raken.

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is als coördinerend minister voor het sociaal en cultureel welzijn verantwoordelijk voor het door het sCP te voeren beleid. Over de hoofdzaken hiervan heeft hij/zij overleg met de minister van Algemene Zaken; van Veiligheid en Justitie; van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; van Financiën; van Infrastructuur en Milieu; van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

© Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2012

sCP-publicatie 2012-15

Zet- en binnenwerk: Textcetera, Den Haag

Figuren: Mantext, Moerkapelle

Omslagontwerp: bureau Stijlzug, Utrecht

ISBN 978 90 377 0613 0

NUR 740

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.repro-recht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Sociaal en Cultureel Planbureau

Parnassusplein 5

2511 VX Den Haag

Telefoon (070) 340 70 00

Fax (070) 340 70 44

Website: www.scp.nl

E-mail: info@scp.nl

De auteurs van sCP-publicaties zijn per e-mail te benaderen via de website. Daar kunt u zich ook kosteloos abonneren op elektronische attendering bij het verschijnen van nieuwe uitgaven.

Inhoud

Voorwoord	7
DEEL I Stand van zaken en advies	9
1 Stand van zaken en advies	10
1.1 Behoeftte aan versterking data-infrastructuur	10
1.2 Kengetallen en kernindicatoren	11
1.2.1 Inventarisatie kengetallen	11
1.2.2 Selectie van kernindicatoren	14
1.3 Dataverzameling	18
1.3.1 Stand van zaken dataverzameling	18
1.3.2 Stand van zaken bevolkingsenquêtes en advies voor versterking	19
1.3.3 Stand van zaken doelgroeponderzoek en advies	22
1.3.4 Stand van zaken registraties en advies	24
1.3.5 Kwaliteit en kosten van de dataverzamelingen	26
1.4 Beheren, beschikbaar stellen en ontsluiten van data	26
1.4.1 Beheren en beschikbaar stellen van databestanden (backoffice)	26
1.4.2 Ontsluiten van data (frontoffice)	27
1.5 Slot	29
Noot	30
DEEL II Inventarisatie van kengetallen en mogelijkheden voor dataverzameling en data-ontsluiting	31
2 Verzamelen van kengetallen en selectie van kernindicatoren	32
2.1 Werkwijze en opbouw rapport	32
2.2 Een bibliotheek van kengetallen	33
2.3 Kengetallen, meeteenheden en databestanden: wat zijn de lacunes?	40
A. Vitaal Nederland	41
B. Meedoen in Nederland	46
C. Talentvol Nederland	53
D. Kaart van Nederland	58
E. Nederland in Beeld	65
F. Algemeen	69
2.4 Selectie van kengetallen tot beperkte reeks kernindicatoren	75
2.4.1 Selectie van kernindicatoren tijdens expertmeetings	75
2.4.2 Review en kritische beschouwing	78
2.5 Ontwikkelingen rondom internationale kengetallen in de sport	84
Noten	86

3	Dataverzameling	87
3.1	Naar een versterkte data-infrastructuur	87
3.2	Bevolkingsenquêtes	89
3.2.1	Uitspraken over ontwikkelingen op lokaal niveau en bij sporttakken	94
3.3	Doelgroeponderzoek	103
3.4	Registraties	106
	Noten	111
4	Ontsluiting van data en informatie	113
4.1	Wat is voor wie interessant?	113
4.2	Beschikbaar stellen van databestanden	114
4.3	Beschikbaar stellen van gegevens of informatie	115
	Noten	118
	Summary	119
	Bijlagen (te vinden via www.scp.nl/publicaties bij het desbetreffende rapport)	
A	Gesproken organisaties en personen	
B	Gebruikte afkortingen	
C	Overzicht beschikbare monitoren	
D	Provinciale sportdeelname onderzoeken en inventarisaties sportaanbod	
	Literatuur	126
	Publicaties van het Sociaal en Cultureel Planbureau	130

Voorwoord

De aansprekende prestaties van topsporters worden door een breed publiek gevolgd en veel Nederlanders trekken zelf regelmatig een sporttenue aan om te sporten. In het afgelopen decennium is langzaam de gedachte gegroeid om in 2028 de Olympische en Paralympische Spelen naar Nederland te halen. NOC*NSF als initiatiefnemer van het Olympisch Plan 2028 wil eerst heel Nederland op Olympisch niveau brengen. Om te volgen in hoeverre deze ambitie is gerealiseerd is onderzoek nodig. Ook de doelen in het sportbeleid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vws) vragen om evaluatie, en dus onderzoek.

Het sportonderzoek in Nederland heeft sinds 2000 een snelle ontwikkeling doorgemaakt. Steeds meer artikelen van Nederlandse sportonderzoekers worden gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften, niet alleen in Nederlandstalige maar steeds meer ook in Engelstalige tijdschriften. Onderzoek vindt zijn weg naar beleidskringen ter inspiratie, onderbouwing en evaluatie van beleid. Deze groeiende aandacht voor kennisontwikkeling in de sportsector blijkt ook uit de *Kennisagenda sport 2011-2016* (Breedveld et al. 2010) en het *Sectorplan sportonderzoek en -onderwijs* (Van Veldhoven en Van Vucht Tijssen 2011).

De groei van het onderzoek is gepaard gegaan met een toename van beschikbare gegevens. Toch heeft de directie Sport van het ministerie van vws geconstateerd dat momenteel een integraal beeld van reeds beschikbare data ontbreekt en dat evenmin duidelijk is welke gegevens nog nodig zijn voor het monitoren van ontwikkelingen in de sport. Aangezien het ministerie voor zichzelf een coördinerende rol in het doelmatig verzamelen, beheren en ontsluiten van data ziet, heeft hij het SCP gevraagd advies te geven over de versterking van deze data-infrastructuur.

Dit rapport gaat in op het monitoren van ontwikkelingen in de sport. Het richt zich dus op onderzoek dat met enige regelmaat wordt herhaald en gedurende langere tijd wordt volgehouden. Dit onderzoek steunt op een data-infrastructuur die losstaat van specifieke interesses van een Kabinet. We adviseren hierin hoe deze data-infrastructuur kan worden versterkt zodat bredere en tegelijkertijd inhoudelijkere kennis- en onderzoeksvragen kunnen worden behandeld.

Het was niet mogelijk geweest om dit advies op te stellen zonder de intensieve en constructieve betrokkenheid van velen. De onderzoekers hebben veelvuldig contact gehad met beleidsmakers, onderzoekers en andere betrokkenen uit de sportwereld. Met veel van deze experts zijn bilaterale gesprekken gevoerd en nog meer deskundigen hebben aan de georganiseerde expertgroepen deelgenomen. Verder zijn de conceptteksten van dit rapport van commentaar voorzien door deelnemende experts en door de leden van een klankbordgroep. Het zou te ver voeren om ieder afzonderlijk bij naam te bedanken. Graag wil ik, mede namens de onderzoekers, iedereen bedanken die heeft bijgedragen om de kwaliteit van dit rapport te vergroten.

Prof. Dr. Paul Schnabel
Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau

DEEL I

Stand van zaken en advies

1 Stand van zaken en advies

1.1 Behoeftte aan versterking data-infrastructuur

Het sportonderzoek heeft in het afgelopen decennium een snelle ontwikkeling doorgemaakt en is voor een verdere groei gebaat bij een versterking van de data-infrastructuur. Zowel de *Kennisagenda sport 2011-2016* (Breedveld et al. 2010) als het *Sectorplan sportonderzoek en -onderwijs* (Van Veldhoven en Van Vucht Tijssen 2011) adviseren om robuuste, langlopende programma's op te zetten binnen sterke instituten, zodat betere en tegelijkertijd inhoudelijkere kennis- en onderzoeksvragen kunnen worden behandeld. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vws) constateert dat een totaaloverzicht van reeds beschikbare en van gewenste data voor het monitoren van ontwikkelingen in de sport ontbreekt (vws 2011). De Kennisagenda wijst op het belang van mogelijke samenwerking, zowel bij het verzamelen van gegevens als bij het verwerken en publiceren/verspreiden ervan.

Bij de verspreiding van gegevens gaat het enerzijds om het beschikbaar stellen van onderzoeksdata voor de wetenschap. Een efficiënter gebruik van beschikbare data kan tot kennisvermeerdering leiden. Anderzijds moet er aandacht zijn voor de wijze waarop gebruikers, zoals beleidsmedewerkers in diverse sportgerelateerde organisaties, de onderzoeksresultaten kunnen toepassen in hun werkzaamheden.

De directie Sport van het ministerie van vws ziet voor zichzelf een coördinerende rol in het doelmatig verzamelen, beheren en ontsluiten van data weggelegd. Ze wil daarnaast sportorganisaties en regionaal of lokaal werkende organisaties, zoals provincies of gemeenten, faciliteren. Hiertoe heeft het ministerie het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) gevraagd advies te geven hoe deze data-infrastructuur verder kan worden versterkt.

De centrale adviesvraag over versterking van de data-infrastructuur in de sport is als volgt opgedeeld:

- 1 inventarisatie van relevante kengetallen voor de sport op landelijk niveau en selectie van een beperkt aantal kernindicatoren daaruit. Deze kernindicatoren dienen over langere tijd de belangrijkste ontwikkelingen in de sport weer te kunnen geven. Daarbij moeten ze onafhankelijk van politiek of tijdsgeest zijn;
- 2 advies over (aanvullende) dataverzameling ten behoeve van kengetallen en kernindicatoren, zodat deze optimaal beschikbaar zijn;
- 3 advies over de inrichting van een systeem om data te beheren en beschikbaar te stellen (backoffice) en data te ontsluiten (frontoffice).

In deel I geven we per onderdeel een overzicht van de stand van zaken, gevolgd door adviezen hoe deze kan worden versterkt. Dit overzicht is geschreven op basis van het achterliggende rapport (deel II), waarin inventarisaties en diverse opties ter onderbouwing van de adviezen staan beschreven. Hiervoor is gebruikgemaakt van relevante documenten (beleidsstukken, eerdere inventarisaties), bilaterale gesprekken en

expertmeetings met relevante partijen uit het veld. Regelmatig wordt in deel I dan ook verwezen naar paragrafen in deel II.

1.2 Kengetallen en kernindicatoren

1.2.1 Inventarisatie kengetallen

Sport in Nederland kent vele facetten en in het sportonderzoek zijn dan ook meerdere deelterreinen te onderscheiden met ieder weer eigen onderwerpen. Zo gaat het niet alleen om de sportdeelname of de prestaties in de topsport, maar ook om informatie over beweeggedrag, financiële stromen in de sport, accommodaties, het bezoeken van sport en vele andere onderwerpen. Om ontwikkelingen hierin te kunnen volgen zijn diverse kengetallen nodig. Met een kengetal bedoelen we hier een cijfer dat inzicht geeft in de actuele situatie en/of de ontwikkeling van relevante doelen van sportbeleid. Een kengetal is de uitkomst van onderzoek of registraties. Voor sportbeleid is een kengetal van belang als basis voor de evaluatie van gevoerd beleid en als onderbouwing van nieuw beleid. Voor de wetenschap kan daarnaast ook een ander belang gelden, namelijk een verklaring van diezelfde situatie of ontwikkeling.

Uit een eerste inventarisatie op basis van literatuur (wetenschappelijke publicaties en beleidsstukken) bleek dat in de sport reeds vele kengetallen in omloop zijn. Door bilaterale gesprekken en expertmeetings met deskundigen uit de sportsector en de (lokale) overheid is deze inventarisatie aangevuld met andere beschikbare kengetallen. Uit deze gesprekken kwamen ook onderwerpen naar voren waarvoor nu nog geen kengetallen beschikbaar zijn, maar die wel zijn gewenst.

In totaal zijn 329 kengetallen geïnventariseerd. Op basis van de consultatierondes en de consensus in de expertgroepen gaan we ervan uit dat de inventarisatie de belangrijkste kengetallen dekt, alhoewel verwacht mag worden dat ontwikkelingen in de toekomst de vraag naar nieuwe kengetallen zullen oproepen. Het feit dat het niet veel moeite kostte om tot zo'n hoog aantal van meer dan driehonderd kengetallen te komen geeft aan dat de vraag naar onderzoeksgegevens groot is. Bovendien wijst de breedte van de onderwerpen erop dat het sportveld zeer divers is.

Om deze beschikbare en gewenste kengetallen te rubriceren is gebruikgemaakt van de vijf pijlers, zoals genoemd in het Sectorplan (Van Veldhoven en Van Vucht Tijssen 2011), te weten *Vitaal Nederland*, *Meedoen in Nederland*, *Talentvol Nederland*, *Kaart van Nederland* en *Nederland in Beeld*. Ter ondersteuning hiervan is een pijler *Algemeen* toegevoegd, waarin kengetallen een plek krijgen die de specifieke pijlers overstijgen.

In tabel 1.1 staat per pijler een overzicht van alle thema's om een beeld te krijgen van de diversiteit van de kengetallen in de sport. Per thema zijn vele kengetallen benoemd. In deel II is na te lezen hoe deze kengetallen zijn gedefinieerd (zie § 2.1 en § 2.2). Deze afbakening tussen de pijlers dienen met name als middel om de veelheid van beschikbare en gewenste kengetallen te structureren, deze afbakening moeten om die reden niet te absoluut worden genomen. Voorkomen moet worden dat ze een nadere uitwisseling van data en kennis tussen de pijlers in de weg staan, iets wat juist wordt bepleit vanuit de Kennisagenda (Breedveld et al. 2010).

Tabel 1.1

Pijlers en thema's

A. Vitaal Nederland	B. Meedoen in Nederland	C. Talentvol Nederland	D. Kaart van Nederland	E. Nederland in Beeld	F. Algemeen
A.1 deelnemers: beweeggedrag	B.1 deelnemers: sportparticipatie	C.1 deelnemers: talent/topsporter	D.1 accommodaties	E.1 evenementen	F.1 beleid
A.2 blessures bij recreatieve sporters	B.2 kader ^a	C.2 kader/begeleiding ^a	D.2 openbare ruimte	E.2 imago en draagvlak	F.2 wetenschap en innovatie
A.3 doping bij recreatieve sporters	B.3 sport en beweegaanbieders	C.3 voorzeningen	D.3 bereikbaarheid	E.3 (social) media	F.3 opleiding en werk
	B.4 school en sport	C.4 presteren	D.4 gebruikers: sporters	E.4 sportfan	F.4 economie en financiën
	B.5 interventies sport en bewegen	C.5 blessures bij topsporters	D.5 gebruikers: sportaanbieders	E.5 toerisme	
	B.6 sportiviteit	C.6 doping bij topsporters	D.6 milieu		
	B.7 toegankelijkheid sportaanbod				

a Zoals coaches, trainers, officials, bestuurders, andere vrijwilligers, betaald of onbetaald.

Omdat niet alle kengetallen een even hoge prioriteit hebben, hebben we een onderscheid gemaakt naar kengetallen die we als *need to know* bestempelen en kengetallen die eerder als *nice to know* zijn te beschouwen. De criteria om een kengetal als *need to know* te benoemen, zijn grote beleidsrelevantie en de centrale positie in het sportonderzoek. Een kengetal wordt *nice to know* genoemd wanneer de beleidsrelevantie minder is of wanneer het kengetal een minder centrale positie in het sportonderzoek inneemt doordat het een detail betreft en in beperkte mate bijdraagt aan een totaalbeeld in de betreffende deelterrein. Gesteund door een hoge mate van consensus in het geraadpleegde netwerk van experts zijn van de 329 kengetallen in totaal 191 kengetallen (58%) aangeduid als *need to know* en 138 (42%) als *nice to know*. Een nog steeds omvangrijke set van bijna tweehonderd kengetallen is dus te beschouwen als onmisbare kern van het sportonderzoek die bovendien voor sportbeleid in hoge mate relevant is.

De volgende vraag die zich dan aandient, is in welke mate die benodigde kengetallen in bestaand onderzoek reeds worden verzameld (beschikbare kengetallen) en welk deel nog verzameld moet gaan worden (gewenste kengetallen). Voor het opzetten van een totaaloverzicht van reeds beschikbare en van gewenste kengetallen is dus de volgende

stap relevant: hoe meet je de kengetallen en welke onderzoeken zijn daarvoor nodig? Van ieder geïnventariseerd kengetal is in paragraaf 2.3 van deel II aangegeven hoe deze gemeten kan worden, uit welke databestand deze te halen is of wat hiervoor zou moeten worden opgezet. Zonder hier verder in te gaan op die afzonderlijke kengetallen geven we een overzicht van de beschikbare geïnventariseerde kengetallen (zie tabel 1.2). Daarbij maken we tevens een onderscheid naar prioriteit van de kengetallen (*need to know* versus *nice to know*).

Tabel 1.2

Aantallen kengetallen onderscheiden naar relevantie en beschikbaarheid (in absolute aantallen en procenten van totaal (horizontaal gepercenteerd))

	beschikbaar uit bestaand onderzoek		te halen door aansluiting bij bestaand onderzoek		nog niet beschikbaar		totaal	(%)
		(%)		(%)		(%)		
<i>need to know</i> -kengetallen	102	(53)	23	(12)	66	(35)	191	(100)
<i>nice to know</i> -kengetallen	53	(38)	15	(11)	70	(51)	119	(100)
totaal	155	(47)	38	(12)	136	(41)	329	(100)

De empirische dekkingsgraad van de kengetallen is teleurstellend laag: nog niet de helft (47%) van de kengetallen wordt door herhaalde onderzoeken of continue registratie vastgesteld. Daarbij dient opgemerkt te worden dat in een aantal gevallen een bepaald kengetal wel in meerdere databestanden voorkomt. Dit wijst erop dat alleen al met een betere coördinatie van de dataverzamelingen een hogere dekkingsgraad valt te realiseren.

Voor meer dan de helft van de kengetallen ontbreken passende gegevens. Een deel daarvan is vrij eenvoudig te verzamelen: 11% van de kengetallen kan nu weliswaar nog niet worden vastgesteld, maar door vragen toe te voegen aan bestaand onderzoek kan dit worden gerealiseerd. Voor de resterende 42% van de kengetallen zal nieuw onderzoek moeten worden opgestart.

De kengetallen die een hogere prioriteit wordt toegedicht (*need to know*) worden wel beter gedekt door bestaand onderzoek dan die met een lagere prioriteit (*nice to know*). Het gaat om een dekkingsgraad van 53% voor eerstgenoemde, tegen 38% voor de laatstgenoemde. 12% van de *need to know*-kengetallen kan worden verzameld door aan te sluiten bij bestaand onderzoek. Dat neemt echter niet weg dat voor het dekken van een derde (35%) van de ontbrekende *need to know*-kengetallen nieuw onderzoek noodzakelijk is. Om tot een betere dekking van de *nice to know*-kengetallen is het vaker nodig om nieuw onderzoek op te starten (51%).

Op basis van het voorgaande kan worden geconcludeerd dat er aanzienlijke lacunes zijn in de data-infrastructuur van het sportonderzoek. Voor een betere onderbouwing en evaluatie van sportbeleid alsmede voor een versterking van het sportonderzoek is wenselijk deze lacunes op te vullen.

Advies kengetallen:

- I. Om de data-infrastructuur sport te versterken is het van belang om meer gegevens te verzamelen, om tot een volledige dekking van kengetallen te komen. Het verzamelen van gegevens voor need to know-kengetallen heeft daarbij prioriteit.

1.2.2 Selectie van kernindicatoren

Het volgen van landelijke ontwikkelingen in de sport, bijvoorbeeld door leden van de Tweede Kamer, vraagt om beknoptere informatie dan een geheel van 329 kengetallen. Om in de behoefte aan gecompriëerde informatie te voorzien is uit de volledige set van kengetallen een selectie gemaakt. Deze subset duiden we hier aan als kernindicatoren. Het doel van deze subset van kernindicatoren is voornamelijk communicatief: het overdragen van een handzaam, begrijpelijk pakket van cijfers aan bestuurders, politici, media en andere geïnteresseerden. De kernindicatoren zijn voorgesteld om ontwikkelingen gedurende een lange periode (tien jaar) te kunnen volgen. Dit vraagt om een opbouw en onderhoud van, en continuïteit in expertise. Het is daarom goed om instituten aan te wijzen en daarmee afspraken te maken over ontwikkeling en bewaking van kennis, zodat duidelijkheid wordt gecreëerd en versnippering en ad hoc onderzoek wordt voorkomen. Dit impliceert tegelijkertijd dat daarnaast nog steeds een monitoring van politiek-bestuurlijke programma's zal moeten plaatsvinden, aangezien die immers vaak een beperkte looptijd van maximaal vier jaar kennen.

Op basis van onze consultatie van experts aangevuld met een kritische blik vanuit het SCP hebben we vijftien kernindicatoren uit het totale overzicht van 329 kengetallen geselecteerd (zie tabel 1.3 voor meer informatie over de selectie en discussie over waarom andere kengetallen niet tot kernindicator zijn benoemd, zie § 2.4 van deel II).

Tabel 1.3
Voorgestelde kernindicatoren

kernindicator	definitie	beschikbare databestanden en betrokken onderzoeksinstituten
Vitaal Nederland beweeggedrag ^a	<p>aandeel van de bevolking dat voldoende beweegt. (Anno 2012 is hiervan de definitie:</p> <p>aandeel van de bevolking dat minstens vijf dagen per week dertig minuten matig intensief en /of drie dagen twintig minuten intensief beweegt. Herziening hiervan zal nog plaatsvinden op basis van nieuwe internationale richtlijnen)</p> <p>aantal blessures op basis van duizend uur sportbeoefening</p> <p>aandeel van de bevolking dat te veel tijd zittend of liggend doorbrengt</p>	<p>Gezondheidsenquête (GE), Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBIN) – RIVM, TNO</p>
blessure-incidentie ^a sedentair gedrag ^a		<p>OBiN – TNO OBiN – TNO</p>
Meedoen in Nederland sportparticipatie ^a	<p>aandeel van de bevolking dat regelmatig aan sport doet. (De Olympisch ambitie staat op twaalf keer per jaar. Het scp adviseert een hogere frequentie, zoals veertig weken per jaar te gebruiken)</p> <p>aandeel van de bevolking dat actief is als vrijwilliger in de sport</p>	<p>Aanvullende Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO) (vanaf 2012 Vrijtijdsomnibus (VTO)), Sportersmonitor, OBIN – scp, Mulier Instituut, TNO AVO (vanaf 2012 VTO), Sportersmonitor – scp, Mulier Instituut</p>
subjectieve beoordeling sport- en beweegaanbod ^a bewegingsonderwijs	<p>tevredenheid met sport en beweegaanbod (indicator nog vast te stellen vanuit overleg Sport en Bewegen in de Buurt)</p> <p>het totaal aantal daadwerkelijk gegeven minuten bewegingsonderwijs</p>	<p>Sportersmonitor; optie om in vto 2012 op te gaan nemen – Mulier Instituut, scp in de toekomst: scholenonderzoek – Mulier Instituut, onderzoeksbureaus op het gebied van onderwijs in de toekomst: bevolkingsenquête en/of registraties – Mulier Instituut, scp (VTO)</p>
sportiviteit ^a	<p>feitelijke en beleefde veiligheid in de sport (exacte indicator nog vast te stellen vanuit project Veilig Sport Klimaat)</p>	
Talentvol Nederland top-10 ambitie talentontwikkeling	<p>plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel van het IOC</p> <p>de doorstroom van talenten naar selecties voor deelname aan Europese of wereldkampioenschappen of Olympische spelen</p>	<p>IOC registratie – Infostrada Nationaal Talent Volg Systeem – NOC*NSF</p>

Tabel 1.3 (vervolg)

kernindicator	definitie	beschikbare databestanden en betrokken onderzoeksinstituten
Kaart van Nederland voorzieningsniveau	dichtheid van sportaccommodaties en –locaties (spreiding, verzorgingsgebied)	in de toekomst: registratiesysteem sport-accommodaties – zie § 3.4 nog vast te stellen – NISB, TNO
beweegvriendelijke omgeving	in ontwikkeling binnen project beweegvriendelijke omgeving (overleg met NISB)	
Nederland in beeld sportfan ^a	aandeel van de bevolking dat sport volgt via media of bezoek (overleg met NOC*NSF en Olympisch Vuur)	nu (deels) beschikbaar in AVO; optie om in VTO 2012 op te gaan nemen – SCP
Algemeen bruto binnenlands product sport	het bruto binnenlands product op basis van sport als aandeel van het totale BVP	uitkomst sport satelliet rekening – CBS/HAN
werkzaamheid in de sport	absoluut arbeidsvolume in de sport	uitkomst sport satelliet rekening – CBS/HAN

- a Naast een algemene kernindicator zijn uitsplitsingen naar achtergrondkenmerken, zoals opleidingsniveau, sociale status of hebben van een beperking relevant.
- b De kernindicatoren van talentvol Nederland zijn beide door NOC*NSF benoemd, maar (nog) niet door VWS geaccordeerd.

Met het opstellen van een lijst van kernindicatoren is nog niet gezegd dat deze op korte termijn kan worden gepresenteerd. Een aantal aspecten staat dit nog in de weg:

- Op dit moment is nog niet voor alle kernindicatoren een afgebakende definitie beschikbaar. Dit vergt nog nader overleg met betrokken partijen. In de tabel staat vermeld welke partijen daar bij betrokken zouden moeten worden.
- Een aantal kernindicatoren kan niet op basis van bestaand onderzoek worden gecijferd. In de tabel staan daarvoor suggesties vermeld.
- Voor diverse kernindicatoren staan twee of meer databestanden vermeld, waarbij besloten moet gaan worden welk databestand leidend is. Deze beslissing moet worden genomen op basis van de kwaliteit van de dataverzameling (zoals representativiteit van de steekproef, validiteit van de vragenlijst). Aan te bevelen is dit in overleg te doen met de partijen die als deskundige gezien worden voor de kernindicator. Suggesties hiervoor staan in tabel 1.3 genoemd.

Bovenstaande inventarisatie van kengetallen en selectie van kernindicatoren is gedaan vanuit behoeften en prioriteiten in Nederland. Internationaal is sportmonitoring ook steeds vaker onderwerp van onderzoek. In tegenstelling tot andere terreinen, zoals in de zorg, zijn in de sport echter nog weinig internationaal afgestemde indicatoren beschikbaar. Op een aantal terreinen (zoals beweeggedrag, sportdeelname, factoren leidend tot internationaal sportsucces (SPLISS) en de sportsatellietrekening) zijn wel ontwikkelingen gaande (voor meer informatie zie § 2.5 van deel II). Het is wenselijk om deze ontwikkelingen te volgen en waar mogelijk vanuit Nederland hierin een sturende rol op zich te nemen.

Advies kernindicatoren:

- II. Gebruik de hier gepresenteerde kernindicatoren om de ontwikkelingen in de sport op landelijk niveau door de tijd heen te volgen en te koppelen aan beleidsdoelen.
- III. Geef de in tabel 1.3 genoemde partijen opdracht om de kernindicatoren waarvan nog geen afgestemde definitie beschikbaar is, opdracht om deze te formuleren en vast te stellen via welke dataverzameling deze het best kunnen worden gemeten.
- IV. Stimuleer betrokken onderzoeksinstituten (TNO, RIVM, Mulier Instituut, SCP) voor elk van de kernindicatoren beweeggedrag, sportdeelname, verenigingslidmaatschap, vrijwilligerswerk en subjectieve beleving om één onderzoek als standaard aan te wijzen. Andere onderzoeken kunnen als verdieping daarvan worden gebruikt.
- V. In de keuze om prioriteit te geven aan een beperkt aantal dataverzamelingen hebben dataverzamelingen die een kernindicator moeten opleveren eerste prioriteit.

1.3 Dataverzameling

1.3.1 Stand van zaken dataverzameling

In paragraaf 1.1 is vastgesteld dat er grote lacunes in het sportonderzoek bestaan. Om sportbeleid op basis van adequate informatie te formuleren is het wenselijk deze lacunes op te vullen. Daarvoor is versterking van de data-infrastructuur noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we nader in op de mogelijkheden om dit te realiseren. Aangezien voor veel kengetallen geen gegevens worden verzameld, ligt het voor de hand eerst de aandacht te richten op dataverzameling. We onderscheiden drie typen dataverzameling: bevolkingsenquêtes, doelgroeponderzoek en registraties (voor meer info zie deel II, § 3.1). Bij de inventarisatie van kengetallen hebben we gekeken hoe deze reeds worden verzameld of op welke wijze deze het beste kunnen worden verkregen (tabel 1.4).

Tabel 1.4

Aantallen kengetallen onderscheiden naar type dataverzameling en beschikbaarheid (in absolute aantallen en procenten van totaal (horizontaal gepercentageerd))

	beschikbaar uit bestaand onderzoek		te halen door aansluiting bij bestaand onderzoek		nog niet beschikbaar		totaal	(%) ^a
		(%)		(%)		(%)		
bevolkingsenquête	74	(82)	16	(18)	0	(0)	90	(100)
doelgroeponderzoek	25	(35)	6	(8)	41	(57)	72	(100)
registratie	56	(40)	16	(11)	68	(49)	140	(100)
	155	(51)	38	(13)	109	(36)	302	(100)

a Het totaal aantal kengetallen is in tabel 1.4 kleiner dan in tabel 1.2, doordat van 27 kengetallen nog niet is vastgesteld welke type dataverzameling het geschiktst is.

Uit tabel 1.4 blijkt dat de bottleneck van de data-infrastructuur vooral ligt bij doelgroeponderzoek en bij registraties. Voor een groot deel van de kengetallen die via één van die methodes moeten worden verzameld, ontbreken deze. Bestaande bevolkingsonderzoeken zijn nagenoeg dekkend voor het vaststellen van gewenste kengetallen. Om dit zo te houden is het echter wel nodig onderzoek te blijven uitvoeren. Verder is deze dekingsgraad berekend op basis van landelijk gewenste kengetallen. Er is niet gekeken naar gewenste kengetallen op lokaal of sporttakniveau.

In de volgende paragraaf bespreken we een aantal van de relevantste issues rondom de dataverzameling. Selectie heeft daarbij plaatsgevonden op basis van het aantal kengetallen dat door een specifieke dataverzameling kan worden verkregen of op basis van prioriteit in beleidsdiscussies (zie voor een overzicht van alle dataverzamelingen deel II § 3.1).

1.3.2 Stand van zaken bevolkingsenquêtes en advies voor versterking

Diversiteit bevolkingsenquêtes

Kengetallen over sportdeelname of beweeggedrag worden vooral ontleend aan bevolkingsenquêtes. Verschillende enquêtes leveren informatie over één of meerdere kengetallen (AVO (vanaf 2012 VTO), OBiN, GE, Sportersmonitor). Dit heeft deels tot gevolg dat verschillende cijfers over hetzelfde kengetal in omloop zijn. Dit kan niet alleen tot verwarring leiden, het lijkt op het eerste gezicht ook vanuit kosten oogpunt inefficiënt. Daar staat tegenover dat de verschillende onderzoeken de nadruk op uiteenlopende onderwerpen leggen, zoals ongevallen, gezondheid of vrijetijdsbesteding in bredere zin. Dergelijke onderwerpspecialisatie kan als een sterk punt van de bevolkingsonderzoeken worden aangemerkt.

Het lijkt efficiënter om verschillende onderzoeken samen te voegen om zodoende overlap te vermijden en de mogelijkheid te openen om zaken die voorheen gescheiden werden verzameld met elkaar in verband te brengen. Redenen voor terughoudendheid zijn er echter ook. De respons op survey-onderzoek loopt steeds verder terug, waarbij de respondentbelasting een cruciale rol speelt. Om deze belasting niet te groot te maken, duurt een interview maximaal een half uur, waardoor maar een beperkt aantal vragen kan worden gesteld. Een combinatie van vragen uit bestaande bevolkingsenquêtes zou dit aantal ver te boven gaan. Ook oplopende kosten maken bevolkingsenquêtes een kwetsbaar onderzoeksmiddel. Mocht een onderzoek ophouden te bestaan, bijvoorbeeld door te hoge kosten (zoals recent het AVO), dan is het een voordeel dat er andere enquêtes zijn die trends wel in beeld houden en onder bepaalde restricties trendbreuken in andere dataverzamelingen kunnen opvangen. Ook vallen de hierboven genoemde bevolkingsenquêtes deels wel en deels niet onder de invloedssfeer (in financiële of inhoudelijke zin)¹ van vws of andere partijen in de (sport)sector. Dit heeft zowel voordelen (zoals privaat initiatief) als nadelen (zoals minder zeggenschap voor vws als coördinerend ministerie). Dit beperkt de mogelijkheden om onderzoeken samen te voegen.

Advies bevolkingsenquêtes:

VI. De diverse bevolkingsenquêtes (GE, OBiN, VTO, Sportersmonitor) vervullen een belangrijke rol om need to know-kengetallen over sport en gerelateerde sectoren te verkrijgen. Om uitspraken te kunnen doen over een langere termijn, is het van belang dat dit soort onderzoeken gedurende langere tijd op vergelijkbare wijze kunnen worden georganiseerd. (Co-)financiering door vws is hierin belangrijk, zowel ter ondersteuning als om inhoudelijk invloed uit te kunnen oefenen op de inhoud van de vragenlijst.

Mogelijkheden voor lokale en sporttakspecifieke data

Vanuit de sportsector en de landelijke en lokale overheid is de wens geuit om een enquête op te zetten met een dusdanige dekking dat er uitspraken kunnen worden gedaan op gemeentelijk niveau en op sporttakniveau. Op lokaal niveau willen met name beleidsmakers – ondersteund door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) – op basis van benchmarkgegevens met elkaar in gesprek kunnen gaan over geconstateerde verschillen tussen gemeenten. Daarnaast willen NOC*NSF en de sportbonden meer inzicht in beoefenaren van specifieke sporttakken. Dit is niet mogelijk op basis van huidige onderzoeken.

Deze wens vraagt om zeer grootschalig onderzoek. Als voorbeeld wordt regelmatig verwezen naar de Active People Survey in Engeland. Dit onderzoek wordt landelijk gecoördineerd en jaarlijks uitgevoerd. In 2010/2011 deden 166.000 respondenten aan het onderzoek mee. Deze gegevens maken het mogelijk om uitspraken te doen over sportdeelname op het niveau van de 354 *local authorities* en over veel takken van sport. Om representatieve uitspraken te kunnen doen hanteren zij een minimum aantal van vijfhonderd respondenten per *local authority*. De kosten van het Engelse onderzoek zijn hoog (jaarlijks 6 miljoen pond oftewel ruim 7 miljoen euro). Als we in Nederland op vergelijkbare wijze uitspraken op gemeenteniveau willen doen, zou de respons uit ruim 200.000 mensen moeten bestaan. De hogere responsaantallen in Nederland in vergelijking met Engeland houdt verband met het feit dat Nederland meer gemeenten kent, namelijk 451. (Dit ondanks het feit dat Nederland veel minder inwoners kent dan Engeland.)

Een andere mogelijkheid om lokale en sporttakspecifieke data te verkrijgen is door een landelijk onderzoek met lokale participatie op te zetten, zowel organisatorisch als financieel. Dit kan worden gezien als een instapmodel: starten met een beperkt aantal gemeenten en streven naar een grotere dekking in de loop van de tijd. Voorbeelden zoals de Veiligheidsmonitor en het Woononderzoek laten zien dat dit op landelijk niveau tussen de 1,3 en 3 miljoen euro kost. Lokaal variëren de kosten van 5000 tot 20.000 euro, afhankelijk van gewenst aantal respondenten en de wijze van uitvoering van het onderzoek. Risico van dit type organisatie van onderzoek is dat er nationaal en lokaal verschillen kunnen ontstaan in de uitvoering, wat ten koste kan gaan van de vergelijkbaarheid van de uitkomsten.

Voor gezondheidsonderzoek wordt momenteel de Lokale en Nationale Monitor Gezondheid (LNM) opgestart. RIVM, CBS en GGD-NL coördineren dit onderzoek, in opdracht van VWS en VNG. De monitor is nationaal gebaseerd op de Gezondheidsenquête van het CBS. Sport en bewegen maken hier deel van uit, met vragen in de gestandaardiseerde SQUASH-vragenlijst. Steekproef vormen inwoners van Nederland van 18 jaar en ouder. Lokaal wordt in het najaar van 2012 voor het eerst de dataverzameling uitgevoerd, waarbij door alle 25 GGD-en (de lokale uitvoerders) dezelfde standaardvragenlijst wordt gebruikt. Het is nog onbekend of voldoende gegevens worden verzameld om over alle gemeenten een uitspraak te kunnen doen (voor meer informatie zie deel II § 3.2.1). Als blijkt dat via de LNM een goede dekking van Nederland wordt gerealiseerd, biedt dit op

korte termijn kansen op interessante informatie over beweeggedrag en sportdeelname op lokaal niveau en over de beoefening van diverse sporttakken.

Het is de vraag of de LNM alle kengetallen bevat die men graag wil weten. Vragen over verenigingslidmaatschap of motieven of belemmeringen om te bewegen zijn niet standaard opgenomen. Als gemeenten en sportbonden niet genoeg hebben aan de kengetallen die het onderzoek nu zou kunnen gaan opleveren, is het de vraag of in een volgende ronde het aantal sport en beweegvragen uitgebreid kan worden of dat toch eigenstandig onderzoek op het terrein van sport moet worden opgestart. Uit ervaring weten we echter dat het vele jaren kost om dit soort onderzoek goed op te zetten. Ook is niet bekend of er lokaal interesse en budget is om te participeren in een onderzoek naar sport en bewegen in een dergelijke opzet. Via het RSO-platform, waarin zowel onderzoekspartijen als lokale overheden zijn vertegenwoordigd, kan opdracht gegeven worden dit verder uit te zoeken.

Een laatste alternatief, waarover het SCP geen aanvullende informatie heeft verzameld, is het gebruik van een beperkt aantal voorbeeldwijken in Nederland, op basis waarvan de sportparticipatie in andere wijken in andere gemeenten kan worden geschat. Een voordeel zou kunnen zijn dat de steekproef zo minder groot hoeft te zijn en er uitspraken op wijkniveau kunnen worden gedaan in plaats van op gemeenteniveau. NOC*NSF is deze mogelijkheden aan het verkennen. Vanuit de VSG en VNG wordt terughoudend gereageerd op dit idee, omdat de gemeentelijke politiek naar verwachting geen genoeg zal nemen met het gebruiken van cijfers van andere gemeentes voor het opstellen en toetsen van beleid van de eigen gemeente.

Advies voor lokale en sporttakspecifieke data:

- VII. Gebruik de uitkomsten uit het LNM-onderzoek om snel data te verkrijgen over sportparticipatie op gemeentelijk niveau. Dit kan dienen als nulmeting voor het programma Sport en Bewegen in de Buurt.
- VIII. Treed in overleg met RIVM om te verkennen welke mogelijkheden er zijn om vragen toe te voegen aan het gestandaardiseerde gedeelte van de LNM. Belangrijkste onderwerpen daarbij zijn organisatorisch verband van sporten (verenigingslidmaatschap en andere vormen) en motieven en belemmeringen tot sporten.
- IX. Het LNM biedt mogelijk niet voldoende ruimte om alle gewenste informatie over sport te verzamelen. Daarom is het goed twee andere opties te verkennen. 1) Laat het RSO-platform de mogelijkheden onderzoeken om door middel van een instapmodel een grootschalig sportonderzoek landelijk en lokaal op te starten. 2) Laat NOC*NSF advies geven welke mogelijkheden er zijn in het schatten van sportparticipatie in een wijk op basis van dataverzameling in andere voorbeeldwijken. Vraag vervolgens wetenschappelijke instituten hierop te reageren vanuit wetenschappelijk oogpunt en VNG/VSG vanuit politiek oogpunt.

1.3.3 Stand van zaken doelgroeponderzoek en advies

Een deel van de kengetallen laat zich efficiënter verzamelen door onderzoek onder specifieke groepen personen of organisaties dan door een steekproef onder de bevolking. In de sport wordt al naar verschillende van deze doelgroepen onderzoek gedaan, maar er zijn ook groepen waarover de gewenste kengetallen ontbreken. Voor een dekkende data-infrastructuur is het van belang om meer te weten over de volgende doelgroepen van personen:

Sportkader

De sport is afhankelijk van goed kader (coaches, trainers, officials, bestuurders, andere vrijwilligers), betaald of onbetaald. Vanuit het Masterplan Arbitrage is onderzoek opgestart naar bondsofficials. Voor andere groepen is er behoefte aan nieuw onderzoek (zie ook het monitorplan voor Veilig Sport Klimaat (Breedveld et al. 2012). Het feit dat er voor verschillende kaderfuncties nog geen structureel onderzoek beschikbaar is, biedt mogelijkheden om te kijken waar deze onderzoeken geïntegreerd kunnen worden uitgevoerd. Deze inventarisatie kan het best worden belegd bij partijen actief met kaderbeleid (zoals NOC*NSF, Werkgevers Organisatie in de Sport (wos), Coach.nl) samen met een onderzoeksinstituut.

Specifieke groepen in de samenleving (zoals gehandicapten, mensen van niet-westerse herkomst)

Bevolkingsenquêtes bevatten vaak onvoldoende respondenten om representatieve uitspraken te doen over het sport- en beweeggedrag van deze groepen. Mogelijk biedt het grote aantal respondenten in het LNM-onderzoek in de toekomst hiervoor een oplossing. Ook kan een aparte benadering van specifieke groepen worden overwogen door de noodzaak om vragen in een enquête anders te formuleren, omdat mensen de taal niet goed genoeg machtig zijn (mensen uit andere landen) of de standaard vragen niet begrijpen (als gevolg van bijvoorbeeld een verstandelijke beperking). Waar mogelijk is het aan te bevelen om aan te haken bij reeds bestaande (omnibus) onderzoeken, zoals reeds gebeurt bij de Survey Integratie Minderheden van het SCP of in het panel Gehandicapten van NIVEL.

Doelgroeponderzoek onder organisaties betreft de volgende groepen:

Sport- en beweegaanbieders

Hier loopt al een aantal structurele onderzoeken, namelijk de Statistiek Sportorganisaties (sso), de Statistiek Zwembaden en Sportaccommodaties (szs), de Statistiek Watersport (sw) en tot slot de Verenigingsmonitor. Incidenteel zijn de Fitnessmonitor en de Zwemmonitor uitgevoerd. Fit!vak is voornemens om in 2012 een inventarisatie van de belangrijkste kengetallen voor fitnesscentra op te zetten. Conclusie is dat er al veel kengetallen worden verzameld. Uit het overzicht van de kengetallen (deel II § 2.3) blijkt echter dat vele nog niet kunnen worden vastgesteld voor alle aanbieders. Ook is het de vraag of de huidige dataverzamelingen qua inhoud en efficiëntie optimaal worden uitgevoerd. CBS geeft aan dat een inhoudelijke revisie van haar statistieken (sso, szs en sw) tot de mogelijkheden behoort. Om erachter te komen of een bundeling van alle dataverzamelingen over sportaanbieders, waarbij voldoende verdiepende informatie wordt verzameld en waarin alle verschillende aanbieders voldoende tot hun recht komen,

mogelijk is, is nadere studie nodig. Aanbevolen wordt om de huidige partijen op dit onderzoeksterrein (CBS en Mulier Instituut) opdracht te geven dit verder te verkennen.

Scholen/bewegingsonderwijs

Op scholen is eenmalig een aantal onderzoeken verricht naar bewegingsonderwijs, maar is geen monitoring gerealiseerd. Aandachtspunt bij deze doelgroep is dat de bevraging van scholieren, docenten en directieleden heel verschillende informatie kan opleveren. Het is de vraag of vanuit de sport specifieke monitors moeten worden opgestart over het bewegingsonderwijs of dat kan worden aangesloten bij onderzoeken van partijen als Oberon en Sardes. Vanuit het Platform Sport, Bewegen en Onderwijs zou dit verder kunnen worden uitgezocht om toekomstige dataverzamelingen makkelijker te maken.

Overheid

Het monitoren van overheidsactiviteiten en -uitgaven (landelijk, provinciaal of lokaal) gebeurt beperkt. Beschikbaar is de Statistiek Inkomsten en Uitgaven (SIU). In de praktijk blijkt het lastig om gemeentelijke uitgaven aan sport helder in kaart te krijgen, omdat deze per gemeente op diverse budgetposten worden weggeschreven. Door een aantal gemeenten met meer dan 85.000 inwoners is samen met de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) een lijst met indicatoren opgesteld (zie § 3.3 van deel II). Als informatie over deze indicatoren voor alle gemeenten kan worden verzameld, is dat al een belangrijke stap voorwaarts om benchmarking tussen gemeenten mogelijk te maken.

Evenementen

Er is weinig tot geen informatie beschikbaar over de sociale, economische en promotionele impact van (sport)evenementen, terwijl er wel een relatie wordt verondersteld tussen het bezoeken van evenementen en het zelf sporten. Evenementen vormen daarnaast ook een categorie in de Standaard Bedrijfs Indeling (SBI) van het CBS, waardoor informatie op dit terrein wenselijk is voor onder andere de satellietrekening sport. De Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP) ontwikkelt standaardrichtlijnen om deze impact te gaan meten. Deels wordt daarbij gebruikgemaakt van doelgroeponderzoek, zoals onder bezoekers en omwonenden.

Sportbonden en andere landelijk opererende sportorganisaties

Op dit terrein is nog geen dataverzameling beschikbaar. Het opzetten van dit onderzoek lijkt ons niet zo zeer een taak van de overheid, maar van een (branche)organisatie ten behoeve van intern management, zoals een bondenmonitor van NOC*NSF.

Advies doelgroeponderzoek:

- X. Ondersteun initiatieven om herhaalde dataverzameling op te zetten en bestaande te versterken voor de hierboven genoemde doelgroepen. Daarbij is het aan te bevelen kengetallen met betrekking tot specifieke groepen in de samenleving in reeds bestaande (omnibus) onderzoeken te integreren.
- XI. Geef CBS en Mulier Instituut de opdracht uit te zoeken of een bundeling van alle dataverzamelingen over sportaanbieders tot de mogelijkheden behoort, waarbij voldoende verdiepende informatie wordt verzameld en alle verschillende aanbieders voldoende tot hun recht komen.
- XII. Geef NOC*NSF, WOS en Coach.nl samen met een onderzoeksinstituut de opdracht uit te zoeken hoe de bevraging van kader het beste structureel kan worden opgezet.
- XIII. Geeft het Platform Sport, Beweging en Onderwijs opdracht uit te zoeken hoe toekomstig onderzoek naar bewegingsonderwijs aansluiting kan vinden bij bestaand onderzoek naar het onderwijs.

1.3.4 Stand van zaken registraties en advies

Kengetallen voor sportbeleid kunnen steeds vaker worden ontleend aan registratiesystemen. In de sportwereld worden steeds meer activiteiten geregistreerd en de databron kan vervolgens onder andere voor onderzoek worden gebruikt. Een afgestemde inrichting van verschillende registraties kan van meerwaarde zijn voor het sportonderzoek en sportbeleid. Opgemerkt dient echter wel te worden dat registraties vaak niet het ontwikkelen van kengetallen tot doel hebben. Om de bruikbaarheid van registraties te illustreren lichten we hier twee registratiesystemen kort toe.

Kennis Informatie Systeem Sport (KISS)

Het Kennis Informatie Systeem Sport (KISS) van NOC*NSF en de sportbonden bevat sinds 2011 informatie over een zeer groot gedeelte van alle bij de sportbonden aangesloten sporters. Het databestand registreert 4,9 miljoen sporters met een aantal achtergrondkenmerken, waaronder postcode. Hierdoor is het mogelijk GIS-kaarten te maken en koppelingen te leggen met andere databestanden met informatie op wijkniveau. Omdat alleen leden van sportbonden (en hun verenigingen) zijn opgenomen, geeft het KISS geen representatief beeld van alle Nederlandse sporters. NOC*NSF heeft de wens om de data te verrijken door er gegevens over niet-georganiseerde sporters aan toe te voegen. Omdat de totale sportdeelname nergens staat geregistreerd, zal dit op basis van steekproefonderzoek moeten worden geschat. Dit is methodologisch en inhoudelijk een lastig traject (zie voor meer informatie deel II § 3.4). Door eerdere negatieve ervaringen van sportbonden met een centraal ledenregistratiesysteem en door privacyoverwegingen is de toegankelijkheid van de data van KISS voor derden nog onmogelijk. De data zijn echter wel geschikt voor een bredere wetenschappelijke en beleidsmatige toepassing.

Registratie van sportaccommodaties en -aanbod

Uit de inventarisatie van de kengetallen blijkt dat vele gerelateerd zijn aan sportlocaties en -aanbod. Basale data (zoals locatie, informatie over de accommodatie, takken van sport, gebruik door verenigingen) kan goed in registratiesystemen worden ondergebracht. De praktijk wijst uit dat dit door diverse partijen al wordt gedaan, zonder dat dit inhoudelijk en systeemtechnisch is afgestemd. Bestaande registraties dienen vooral een administratief doel (om de eigen organisatie te ondersteunen) of zijn gericht op dienstverlening aan een specifieke groep sporters, zoals mensen met een beperking. Vaak is dit aan een regio gebonden (gemeente, provincie). Hoekman et al. (2011) pleiten daarom voor het opzetten van een landelijke database voor sportaccommodaties. Dit betreffen niet alleen officiële binnen- of buitensportaccommodaties. Ook de openbare ruimte (pleintjes, routes, enz.), commerciële sportaanbieders en schoolsportaccommodaties horen hierbij. De Sportatlas heeft als enige een dekking van heel Nederland voor ogen (zie voor meer info deel II § 3.4).

Alhoewel sportbonden en gemeenten in principe mogelijkheden zien voor een dergelijke databank, is er ook vrees voor misbruik van gegevens als die in handen vallen van derden: bijvoorbeeld dat vanuit landelijk niveau wordt 'voorgeschreven' wat er lokaal aan accommodaties voorhanden zou moeten zijn. Tegelijkertijd zien zij echter ook mogelijkheden, als gegevens over sportlocaties kunnen worden gebruikt om meer potentiële sporters te bereiken of om te benchmarken, met als doel kennisvermeerdering. Geconstateerd mag worden dat er tot nu toe weinig incentives bestaan om gezamenlijk een systeem op te zetten om gegevens te vergelijken. Ook is het onduidelijk hoe een dergelijk systeem moet worden gefinancierd.

Advies registratiesystemen:

- XIV. De sportdata-infrastructuur kan worden versterkt door verschillende registratiesystemen op elkaar af te stemmen. Als een registratiesysteem voldoende informatie verschaft om kengetallen te genereren, is proportionele co-financiering door vws gepast (al kunnen er ook andere redenen zijn om die registratiesystemen financieel te ondersteunen)
- XV. KISS biedt als registratiesysteem veel relevante informatie, ook voor andere partijen dan sportbonden. Een verdere openstelling van het databestand voor andere gebruikers, onder te bepalen restricties en voorwaarden, verdient aanbeveling.
- XVI. Geef de vng/vsg als vertegenwoordiger van de gemeenten, die eigenaar zijn van de meeste sportaccommodaties, in samenspraak met noc*nsf en stichting Sportatlas, opdracht de mogelijkheden en beperkingen te inventariseren om tot een geharmoniseerd registratiesysteem van sportaccommodaties en andere sportlocaties te komen. Uitgangspunt is dat er een gedeeld systeem komt, zoals is bedoeld met de Sportatlas.

1.3.5 Kwaliteit en kosten van de dataverzamelingen

Gegevens voor kengetallen (inclusief kernindicatoren) kunnen niet alleen op verschillende manieren worden verzameld (bevolkingsenquêtes, doelgroeponderzoek, registraties), ook zijn per type dataverzameling verschillen in kwaliteit mogelijk. De methodische kwaliteit van de onderzoeken is van groot belang. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de omvang en representativiteit van de steekproef, wel of geen gebruik van een panel, betrouwbaarheid en validiteit van de vragenlijst, de manier waarop vragenlijsten worden afgenomen (schriftelijk, telefonisch, internet, face-to-face) en het responspercentage (zie deel II § 3.2 en ook Breedveld en Tiessen-Raaphorst 2009). Verhoging van de kwaliteit van dataverzameling vergroot ook de kwaliteit van de data-infrastructuur. De kwaliteit van de gegevens is in het bijzonder relevant als voor de meting van een kengetal of kernindicator meerdere databronnen aanwezig zijn, zoals momenteel het geval is. De beslissing over welk databestand dan leidend is, zou moeten worden genomen op basis van kwaliteit van de dataverzameling (zie aanbeveling IV). Consensusvorming op basis van wetenschappelijke deskundigheid is hier wenselijk.

Kwaliteit heeft zijn prijs. Verschil in kwaliteit van dataverzameling leidt tot verschil in kosten. Zo is kleinschalig onderzoek op basis van paneldata een stuk goedkoper dan grootschalig onderzoek op basis van een verse steekproef, waarbij de kwaliteit van de laatste vorm evident is. Voorbeelden van hoogwaardig onderzoek, zoals Active People Survey in Engeland (ruim 7 miljoen euro per jaar), de Veiligheidsmonitor en het Woononderzoek in Nederland (tussen de 1,3 en 3 miljoen euro per jaar) lopen in de miljoenen euro's. Dat het financiële aspect doorslaggevend kan zijn in de (dis)continuïteit van dataverzameling toont het stopzetten van het AVO aan. De kosten voor nieuw veldwerk in 2011 werden geschat op 1,4 miljoen euro. Verbetering van de kwaliteit van de dataverzameling brengt dus aanzienlijke kosten met zich mee.

1.4 Beheren, beschikbaar stellen en ontsluiten van data

1.4.1 Beheren en beschikbaar stellen van databestanden (backoffice)

Steeds meer wordt gestimuleerd dat gegevens die met publiek geld zijn verzameld, beschikbaar komen voor derden. De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk onderzoek (NWO) heeft bijvoorbeeld in haar nieuwe subsidieregeling vastgelegd dat data die voortvloeien uit door NWO gefinancierd onderzoek, mede-eigendom van de NWO zijn. Een andere voorwaarde voor subsidie is dat de verzamelde gegevens goed en toegankelijk moeten worden gedocumenteerd en opgeslagen.

De archivering en het beschikbaar stellen van (wetenschappelijke) databestanden is in Nederland in handen van Data Archiving and Networked Services (DANS, www.dans.knaw.nl). DANS streeft naar een duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens en stimuleert dat wetenschappers hun gegevens in het archief van DANS deponeren, zodat andere onderzoekers deze kunnen hergebruiken.

Lang niet alle in dit rapport geïnventariseerde datasets zijn via DANS ter beschikking gesteld. Dat organisaties hun gegevens niet bij DANS deponeren komt doordat ze niet op

de hoogte zijn van deze mogelijkheid, er niet toe verplicht zijn of er de meerwaarde niet van inzien.

Advies beheer en beschikbaar stellen van data:

- XVII. Stimuleer organisaties om hun gegevens zo veel mogelijk via DANS ter beschikking te stellen.
- XVIII. Stel bij subsidiering van dataverzameling deze deponering voortaan als voorwaarde (in navolging van de NWO subsidievoorwaarden). Naast de beschikbaarheid van data voor anderen wordt ook de documentatie over de achtergronden van de dataverzameling vastgelegd.

1.4.2 Ontsluiten van data (frontoffice)

Monitoring levert veel data op. Deze worden pas informatief als ze beschikbaar zijn (in enigerlei vorm) en betekenis hebben voor de ontvanger. In de Kennisagenda is vastgesteld dat vele professionals die werkzaam zijn in de sport of het sportbeleid, op zoek zijn naar betekenisvolle informatie (Breedveld et al. 2010). Sommigen willen ook graag beschikken over de basisgegevens zelf, om te interpreteren (beleid) of om deze verder te bewerken in eigen onderzoek. In aansluiting op het advies van Breedveld (et al. 2010) raden wij aan de veelheid van gegevens via een beperkt aantal systemen onder te brengen en via verschillende methoden te ontsluiten. Kies per ontsluitingssysteem voor een set van onderwerpen die een samenhangend geheel vormen. Diepgang, wijze van ontsluiting en doelgroep zijn daarbij belangrijk.

Data kunnen op verschillende manieren beschikbaar worden gesteld, waarbij de gebruiker weinig tot veel bij de hand wordt genomen in het interpreteren van de data:

- Toegang tot ruwe data (zie deel II § 3.1).
- Mogelijkheid tot basale simpele databewerking (tabel- en kaartfuncties); zoals een database met cijfermateriaal, zoals Statline van het CBS. Voor wetenschappers is zo'n systeem vaak te beperkt (de voorgeprogrammeerde indelingen zijn net anders dan je zelf zou willen) en voor beleidsmedewerkers is het - zonder interpretatie - vaak te veel kale informatie.
- Centrale verspreiding online zoals geografische informatiesystemen (GIS), op websites met veel achtergrondinformatie, of via interactieve systemen om deskundigen en informatiezoekers met elkaar in contact te brengen. Voorbeelden hiervan zijn Nationale Atlas Volksgezondheid (Zorgatlas) en Nationaal Kompas Volksgezondheid en Atlas Leefomgeving (voor meer informatie zie § 4.3 van deel II).
- Ad-hocattendingen (nieuwsbrieven, factsheets, powerpoint presentaties, persberichten) en adviezen op maat, bijvoorbeeld via een telefonische helpdesk, vertalingen van wetenschappelijke publicaties voor de praktijk (zoals bij Topsport Topics gebeurt).

- Grotere beschouwende rapportages (in de vorm van pdf of papier); zoals de Rapportage sport, het Trendrapport Bewegen en Gezondheid of rapportages van onderzoeksbureaus.
- Mondelinge kennisoverdracht via workshops, cursus aanbod, expert meetings of colleges.

Breedveld et al. (2010) constateren bij beleidsmedewerkers en onderzoekers de behoefte aan een centraal punt van sportkennis. Het realiseren hiervan vereist een grote mate van onderzoeksmatige kennis evenals kennis van de praktijk om de juiste keuzes te maken in het wegen, filteren, ordenen en vertalen van informatie naar verschillende typen gebruikers. De afgelopen jaren zijn verschillende kenniscentra opgericht die zich richten op een specifieke doelgroep (zoals Gehandicaptensport Nederland), sporttak (zoals diverse sportbonden) of een regio (provinciale sportraden). Ook de verspreiding van kennis via digitale media neemt steeds meer en sneller toe. Aan kwantiteit en snelheid ontbreekt het niet meer, kwaliteit en integraliteit vragen echter nog wel om aandacht. Hiervoor is regie nodig en moeten verantwoordelijkheden worden gelegd bij enkele partijen, die daartoe ook worden geëquipeerd.

Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat alle beschikbare informatie over sport en bewegen in één groot ontsluitingssysteem kan worden ondergebracht. Op basis van onze inventarisatie lijkt een scheiding te ontstaan tussen onderwerpen die gerelateerd zijn aan *Vitaal Nederland*, *Meedoen in Nederland* en deels aan *Kaart van Nederland* (participatie, organisaties/aanbod, begeleiding, locaties), en onderwerpen die gerelateerd zijn aan *Talentvol Nederland* en ook deels aan *Kaart van Nederland* (topsporters, begeleiding, faciliteiten). Onderwerpen uit *Nederland in Beeld* en algemeen ondersteunende onderwerpen als beleid, financiën of wetenschappelijke ontwikkelingen kunnen, al naar gelang het onderwerp, bij beide terreinen worden ondergebracht. De twee terreinen hebben een heel eigen dynamiek en andere betrokkenen en geïnteresseerden. Dit geldt niet alleen voor onderzoeksdata, maar ook voor achterliggende thematische uitdiepingen.

Bij het beschikbaar stellen van gegevens en informatie is het van belang de kwaliteit van de geboden informatie te toetsen. In Nederland zijn diverse instituten en instellingen die hierin veel expertise hebben. Te denken valt daarbij aan diverse universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen. Bij het opzetten van een eigen systeem is het aan te raden deze instellingen te betrekken bij de toetsing van de kwaliteit van dat systeem, bijvoorbeeld in de vorm van een begeleidingscommissie of wetenschappelijke adviesraad.

Advies data-ontsluiting:

- XIX. Neem de regie in handen om te komen tot een beperkt aantal partijen die gezamenlijk gaan werken aan systemen om data te ontsluiten.
- XX. Organiseer een platform dat zorgdraagt voor bewaking van de kwaliteit van gegevens in ontsluitingsystemen, bijvoorbeeld in de vorm van een begeleidingscommissie of wetenschappelijke adviesraad.

1.5 Slot

Het voorliggende rapport bevat twintig adviezen ter versterking van het doelmatig verzamelen, beheren en ontsluiten van data. De uitvoering van alle adviezen vraagt een aanzienlijke inzet van vws op zowel organisatorisch als financieel vlak. Organisatorisch vraagt het om een regiefunctie die vws weliswaar ambieert, maar op korte termijn een grote uitdaging vormt voor de eigen personele capaciteit. Financieel vraagt het om een serieuze investering die in tijden van bezuiniging mogelijk moeilijk te ‘verkopen’ is. Op basis van de huidige inventarisatie is het niet mogelijk om reële inschattingen te maken van de kosten van de diverse dataverzamelingen. Dit zal afhangen van de exacte invullingen van de dataverzamelingen, maar ook van offertes die geïnteresseerde partijen zullen bieden om het uit te voeren. De verwachting is evenwel dat deze kosten aanzienlijk zullen zijn.

De maximum variant is alle in dit advies genoemde dataverzamelingen op korte termijn op te starten. Als beperkingen van organisatorische of financiële aard een rol spelen, dan is het nodig om prioriteiten te stellen en een fasering in de uitvoering van de adviezen aan te brengen. In dat geval kunnen we spreken van een groeimodel waarin geleidelijk een versterking van de data-infrastructuur wordt doorgevoerd. Binnen dat groeimodel dient prioriteit gegeven te worden aan dataverzamelingen die kernindicatoren opleveren. Veel *need to know*-kengetallen zijn daarmee ook afgedekt.

De data-infrastructuur wordt opgezet om voor een langere periode (tien jaar) structuur te bieden. Sommige dataverzamelingen hebben echter ook al op korte termijn prioriteit, bijvoorbeeld doordat ze kengetallen leveren die voor huidige beleidsprogramma's, zoals Sport en Bewegen in de Buurt en Veiliger Sportklimaat, relevant zijn. Het verdient aanbeveling te zorgen voor een structurele inbedding in doorlopende dataverzameling, zodat ze ook na afloop van tijdelijke beleidsprogramma's voort te zetten zijn, met wellicht deels een andere inhoudelijke insteek. Dit is met afgestemde dataverzamelingen rondom onderwerpen als sportaanbieders en kader goed te realiseren. Een derde vorm van fasering bestaat uit de dataverzamelingscyclus van bestaande dataverzamelingen. Het verzamelen van data vraagt ook om ontsluiting en delen. De ontsluiting kan op vele manieren. Een beperkt aantal partijen zal dit gezamenlijk verder moeten gaan uitwerken. Door het delen van databestanden onder onderzoekers kan al veel kennis op efficiënt wijze worden verkregen. Dit kan op korte termijn via DANS worden gerealiseerd.

Een fasering brengt met zich mee dat aangegeven wordt binnen welke tijdsperiode welke doelen gerealiseerd zullen worden. Gezien de huidige Olympische ambities ligt het voor de hand dat in 2016 uitvoering is gegeven aan de adviezen uit dit rapport en dat voor alle kengetallen dan empirische gegevens beschikbaar zijn. Op basis van een versterkte data-infrastructuur kan dan worden vastgesteld in hoeverre Nederland al op Olympisch niveau is en kunnen ontwikkelingen hierin worden gevolgd.

Noot

- 1 Gezondheidsenquête, financier EL&I, opdrachtgever CCS; OBiN: financier en opdrachtgever VWS en EL&I; Sportersmonitor: financier VWS en NOC*NSF, opdrachtgever Mulier Instituut; AVO, tot 2007 opdrachtgever en financier SCP, vanaf 2012 cofinanciering gezocht bij OCW en VWS.

DEEL II

Inventarisatie van kengetallen
en mogelijkheden voor
dataverzameling en data-
ontsluiting

2 Verzamelen van kengetallen en selectie van kernindicatoren

2.1 Werkwijze en opbouw rapport

De informatievoorziening over de sportwereld heeft in de afgelopen jaren een vlucht genomen, zichtbaar in de grote hoeveelheid publicaties over sport, zoals de Rapportages sport van het SCP en de Jaarboeken sport van het Mulier Instituut. Zulke publicaties zijn gebaseerd op een veelheid aan beschikbare gegevens over verschillende aspecten van sport(deelname) in Nederland. Op dit moment bestaat er echter geen eenduidig en afgestemd overzicht van sportgerelateerde kengetallen. Op verzoek van de directie Sport van het ministerie van VWS geeft het SCP in dit rapport advies om deze data-infrastructuur te versterken: door het doelmatig verzamelen, beheren en ontsluiten van data. De adviezen zijn opgenomen en onderbouwd in deel I. In hoofdstuk 2 tot en met 4, die samen deel II vormen, gaan we nader in op de inventarisaties die ten grondslag liggen aan de adviezen.

De eerste stap in het project is het creëren van een overzicht van relevante kengetallen. Om hiertoe te komen is literatuuronderzoek verricht, zijn experts geraadpleegd en zijn vijf expertmeetings georganiseerd. Het literatuuronderzoek richtte zich op de belangrijkste beleidsstukken (VWS 1996; VWS 2005; VWS 2011a) en overkoepelende publicaties (NOC*NSF 2009; NOC*NSF 2011a; NOC*NSF 2011b; Breedveld et al. 2011). In deze documenten wordt aangegeven welke thema's (nader uitgewerkt tot kengetallen) relevant zijn voor beleid en waarover gegevens zouden moeten worden verzameld. Om een duurzame en robuuste data-infrastructuur in te richten dient die relevantie van thema's en kengetallen gedurende een lange periode (minstens tien jaar) geldig te zijn en niet afhankelijk te zijn van tijdelijke prioriteiten van beleidsmakers, sportorganisaties of sportonderzoekers. Vandaar dat ook oudere documenten nog van waarde zijn. We hebben dan ook gebruikgemaakt van eerdere inventarisaties van kengetallen (K+V 1999; Breedveld en Van der Meulen 2001; Van den Heuvel 2006).

Daarnaast hebben we bilaterale gesprekken gevoerd met deskundigen in de sport (zowel beleid als onderzoek) over mogelijke kengetallen op hun terrein en over actuele of te verwachten ontwikkelingen die gevolgen kunnen hebben voor kengetallen. Ook zijn we uitgenodigd voor bijeenkomsten waar onderwerpen werden besproken met een raakvlak met de dataverzameling.

Tot slot zijn vijf expertmeetings georganiseerd om het resultaat van de inventarisatie aan te toetsen en om ideeën te horen over verzameling en ontsluiting van data over sport (zie bijlage A voor een overzicht van gesproken personen, (te vinden via www.scp.nl bij het desbetreffende rapport). De resultaten van de inventarisatie van kengetallen zijn te lezen in dit hoofdstuk. Ook geven we in dit hoofdstuk de discussie over een selectie van kernindicatoren weer.

De tweede stap in het project is het vaststellen in welke mate de geïnventariseerde kengetallen worden gedekt door gegevens uit empirisch onderzoek. Op basis van bestaande dataverzamelingen hebben we gekeken welke kengetallen nu al worden verzameld. Daarbij konden we voortbouwen op een eerdere inventarisatie van Breedveld en Van der Meulen (2001), die in het kader van de eerste Rapportage sport was gedaan (Breedveld 2001). Deze inventarisatie van bestaande monitoringen en registraties is terug te vinden in bijlage C (te vinden via www.scp.nl bij het desbetreffende rapport). De dataverzamelingen zijn eveneens besproken tijdens de reeds genoemde expertgesprekken en expertmeetings. Daarbij is zowel gekeken naar wat er al is, als naar wat door experts noemen als ontbrekend, maar wel wenselijk. De koppeling van kengetallen aan onderzoeken of registraties geeft inzicht in lacunes op het gebied van dataverzameling. Daarnaast is ook zichtbaar geworden welke kengetallen door meerdere dataverzamelingen worden gedekt. In hoofdstuk 3 hebben we het signaleren van dergelijke lacunes in de beschikbare dataverzameling opgehangen aan een driedeling van typen onderzoek: bevolkingsonderzoek, doelgroeponderzoek en registraties. Bij een aantal vormen van onderzoek hebben we aangegeven welke mogelijkheden hiervoor zijn, welke kosten hieraan verbonden zijn en tegen welke dilemma's mogelijk aangelopen kan worden.

De derde stap in dit project is om richting te geven aan de inrichting van een systeem van beheer, ontsluiting en verspreiding van de kengetallen. Ook hiervoor is een inventarisatie uitgevoerd op basis van gesprekken en meetings met experts. Dit werken we verder uit in hoofdstuk 4.

Om het project af te kaderen is een aantal grove criteria gesteld:

- De inventarisatie en het advies richten zich alleen op data en dataverzamelingen die tot het sport- en beweegveld worden gerekend (in het Kabinetsstandpunt Uitblinken (vws 2009) wordt bijvoorbeeld excelleren op allerlei terreinen benoemt, in dit rapport ligt de focus alleen op excelleren in de sport).
- De inventarisatie richt zich alleen op gegevens die op nationaal niveau relevant zijn voor beleid, met de toegevoegde wens om deze gegevens wel op lokaal en sporttakspecifiek niveau te kunnen uitsplitsen (bijvoorbeeld geen lokale interventiestudies, waarvan de resultaten niet zondermeer naar nationaal niveau kunnen worden vertaald).
- De focus ligt op dataverzamelingen met een herhalend karakter, waardoor ontwikkelingen in de tijd of verschillen tussen groepen kunnen worden weergegeven. Deze monitoring heeft geen oorzaak-gevolgverklaringen tot doel. Daarvoor is cohortonderzoek of effectonderzoek nodig. Dat soort onderzoek wordt in deze inventarisatie niet meegenomen.

2.2 Een bibliotheek van kengetallen

Om de grote hoeveelheid kengetallen voor de lezer toegankelijk te maken gaan we te werk als een bibliothecaris. We begeleiden de lezer door de thesaurus van de bibliotheek: er wordt een indeling van kengetallen aangeboden, waarbij de lezer wordt meegenomen

van een overkoepelend naar een steeds gedetailleerder niveau. Een dergelijk classificatiekader is nodig om kengetallen terug te vinden of later eventueel nieuwe kengetallen te kunnen plaatsen. Paragraaf 2.2 biedt een algemene inleiding in de bibliotheek, die in paragraaf 2.3 verder wordt uitgewerkt in kengetallen. Ook wordt daar zichtbaar hoe die kengetallen worden gemeten (definiëring) en of ze al worden gemeten in bestaande databestanden. Zo wordt ook zichtbaar waar lacunes zijn in de dataverzameling. In paragraaf 2.4 bespreken we hoe tot een selectie van kernindicatoren uit de kengetallen is gekomen.

De wereld van sport en bewegen kent een grote variëteit aan activiteiten, voorzieningen en materiaalgebruik. Het varieert van een uurtje wandelen tot een Olympische top-prestatie, van het trapveldje om de hoek tot een laboratorium waar iedere beweging tot op de millimeter kan worden gevolgd en van de aanschaf van sportschoenen tot het aandeel van sport op het bruto binnenlands product. Om deze veelheid aan thema's enigszins in te kaderen en om thematische expertmeetings te organiseren, hebben we gebruikgemaakt van de vijf pijlers uit het kabinetsstandpunt rondom het Olympisch Plan (vws 2009, zie ook Breedveld et al. (2010), Van Veldhoven en Van Vucht-Tijssen (2011)). Daarnaast is er een pijler 'Algemeen' gevormd, waarin thema's zijn geplaatst die een breder belang hebben en voor alle vijf andere pijlers relevant zijn. De zes pijlers zijn:

- A. Vitaal Nederland
- B. Meedoen in Nederland
- C. Talentvol Nederland
- D. Kaart van Nederland
- E. Nederland in Beeld
- F. Algemeen

In deze paragraaf lichten we de pijlers verder inhoudelijk toe. Per pijlers zijn thema's gespecificeerd (zie schema 1). Ieder thema is in principe ondergebracht binnen één pijler. Sommige thema's zijn echter voor meerdere pijlers relevant, zoals ook naar voren is gekomen in de gevoerde gesprekken en tijdens de expertmeetings. Een aantal thema's is daarom in meerdere pijlers terug te vinden. De interpretatie van dat thema is dan echter wel verschillend. Zoals bijvoorbeeld bij *sportaanbieders* het geval is: zowel in kolom B *Meedoen* als in kolom D *Kaart* komt dit thema terug. Bij kolom B gaat het echter om organisatorische aspecten van sportaanbieders (knelpunten, samenwerking met andere partijen), terwijl in kolom D de nadruk ligt op locatie van sportaanbieders en het verband met sportaccommodaties.

In tabel 2.1 zijn aan de pijlers letters toegekend. *Vitaal Nederland* heeft bijvoorbeeld letter A gekregen, *Meedoen in Nederland* letter B, enz. Deze nummers dienen als systeem voor categorisering. In de verdere uitwerking in dit hoofdstuk komen deze nummers terug. Zo krijgt het thema *deelnemers: beweggedrag* nummer A.1, omdat ze onder *Vitaal Nederland* (A) gecategoriseerd zijn. In het vervolg van het hoofdstuk wordt deze codering gebruikt om de hier gepresenteerde indeling verder te structureren.

Tabel 2.1

Pijlers en (daaronder geschaarde) thema's

A. Vitaal Nederland	B. Meedoen in Nederland	C. Talentvol Nederland	D. Kaart van Nederland	E. Nederland in Beeld	F. Algemeen
A.1 deelnemers: beweeggedrag	B.1 deelnemers: sportparticipatie	C.1 deelnemers: talent/topsporter	D.1 accommodaties	E.1 evenementen	F.1 beleid
A.2 blessures bij recreatieve sporters	B.2 kader ^a	C.2 kader/begeleiding	D.2 openbare ruimte	E.2 imago en draagvlak	F.2 wetenschap en innovatie
A.3 doping bij recreatieve sporters	B.3 sport en beweegaanbieders	C.3 voorzoningen	D.3 bereikbaarheid	E.3 (social) media	F.3 opleiding en werk
	B.4 school en sport	C.4 presteren	D.4 gebruikers: sporters	E.4 sportfan	F.4 economie en financiën
	B.5 interventies sport en bewegen	C.5 blessures bij topsporters	D.5 gebruikers: sportaanbieders	E.5 toerisme	
	B.6 sportiviteit	C.6 doping bij topsporters	D.6 milieu		
	B.7 toegankelijkheid sportaanbod				

a Zoals coaches, trainers, officials, bestuurders, andere vrijwilligers, betaald of onbetaald.

A. Vitaal Nederland

Het idee achter *Vitaal Nederland* is een fitte en vitale Nederlandse bevolking in 2028. Een actieve en gezonde leefstijl zijn hierbij de kernbegrippen. Het Olympisch Plan (NOC*NSF 2009) onderscheidt daarbij drie doelgroepen: fitte werknemers, vitale ouderen en minder mensen met overgewicht (vooral kinderen). Bij monitoring van deze pijler gaat het om het volgen van de stimulering van bewegen/gezonde leefstijl en preventie/behandeling van blessures. De keuze voor deze thema's op het terrein van sport en bewegen vormt een selectie uit een groter geheel. In overleg met vws is besloten andere aspecten van vitaliteit (zoals leefstijl) buiten beschouwing te laten. Overigens zijn TNO en RIVM in opdracht van vws bezig met de ontwikkeling van een vitaliteitsmonitor. Hierin maken sport en bewegen ook deel uit.

Uit de inventarisatie zijn drie thema's als relevant naar voren gekomen (zie tabel A). Het gaat daarbij om het beweeggedrag van Nederlanders en de opvattingen over het belang van bewegen, om blessures bij recreatieve sporters en (kennis over) dopinggebruik. In paragraaf 2.3 worden deze thema's ieder afzonderlijk verder uitgewerkt in tabel A.1, A.2 en A.3.

Tabel A

Thema's behorend bij Vitaal Nederland

thema	omschrijving	uitwerking
deelnemers: beweeggedrag	verrichte beweegactiviteiten en opvattingen over bewegen door Nederlanders	tabel A.1
blessures bij recreatieve sporters	preventie, incidentie, prevalentie, behandeling en consequenties van blessures bij recreatieve sporters.	tabel A.2
doping bij recreatieve sporters	gebruik van en kennis over doping bij recreatieve sporters	tabel A.3

Er worden veel interventies opgezet om mensen meer te laten bewegen. Vaak is het onderscheid tussen bewegen en sporten lastig te maken. We hebben ervoor gekozen om de monitoring van deze interventies te plaatsen bij *Meedoen in Nederland* (zie tabel B: interventies sport en bewegen). Dezelfde keuze hebben we gemaakt bij sport- en beweegaanbieders en de mensen die actief zijn in de begeleiding van activiteiten (zie tabel B: sport- en beweegaanbieders en kader). Doping is een thema dat zowel bij *Vitaal* als bij *Talentvol Nederland* wordt genoemd. Bij *Vitaal* gaat het om dopinggebruik en kennis over doping in de recreatieve sportbeoefening, bij *Talentvol* betreft het talenten en topsporters (zie tabel C).

Een thema dat hier ook genoemd zou kunnen worden, is leefstijl (bewegen en sporten, maar ook roken, drinken, overgewicht). Er is besloten om leefstijl hier niet mee te nemen als thema, omdat er onder leiding van vws een werkgroep actief is op dit thema; leefstijl wordt daarbij als omvattend begrip meegenomen. Voor het monitoren van sporten en bewegen is het echter wel belangrijk om relaties te kunnen leggen tussen diverse leefstijlfactoren. Dit zal vooral in surveys naar leefstijl een aandachtspunt moeten blijven (zie hoofdstuk 3).

B. Meedoen in Nederland

Meedoen in Nederland staat voor toegankelijke sport en meedoen aan de samenleving door sport (vws 2009). Het Olympisch Plan (NO C *NSF 2009) voegt hier nog als streven aan toe dat minimaal 75% van de Nederlanders, uit alle lagen van de (multiculturele) samenleving, in 2016 regelmatig aan sport doet. Bij de monitoring van *Meedoen* gaat het om de maatschappelijke, sociale en culturele aspecten van sport (zie tabel B). Dit betreft sportdeelname, maar ook het bezoeken of bekijken van sport (sportbeleving). Het gaat niet alleen om de sport zelf, maar ook over de interactie tussen school, vereniging, gemeentelijke instellingen en commerciële sportaanbieders, en de positie van het bewegingsonderwijs. Een thema dat in het huidige Kabinet (nog) meer aandacht krijgt, is het veilige sportklimaat. In paragraaf 2.3 worden deze thema's ieder afzonderlijk verder uitgewerkt in de tabellen B.1 tot en met B.7.

Tabel B

Thema's behorend bij Meedoen in Nederland

thema	omschrijving	Uitwerking
deelnemers: sportparticipatie	aspecten van de sportbeoefening en de deelnemers, als beoefende sport, verband, frequentie, deelname aan training of competitie	tabel B.1
kader	mensen die vrijwillig of betaald actief zijn in verschillende functies het begeleiden van sport- en beweegactiviteiten	tabel B.2
sport- en beweeg-aanbieders	organisaties die sport en bewegen aanbieden, aspecten van hun organisatie en samenwerking tussen organisaties	tabel B.3
school en sport	aspecten rondom bewegingsonderwijs, naschoolse activiteiten en de samenwerking tussen school en sportaanbieders	tabel B.4
interventies sport en bewegen	geïmplementeerde interventies om meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen	tabel B.5
sportiviteit	aspecten behorend bij sportiviteit en respect in de sport	tabel B.6
toegankelijkheid sportaanbod	fysieke, financiële en motivationele aspecten van de bevolking om wel of niet aan sport deel te nemen	tabel B.7

Het thema kader komt zowel bij *Meedoen in Nederland* als bij *Talentvol Nederland* en bij *Nederland in Beeld* aan bod. Bij *Meedoen* gaat het om mensen die actief zijn bij het recreatieve sport- en beweegaanbod (zie tabel B), bij *Talentvol* om begeleiding van de topsport (zie tabel C). Bij *Beeld* komen de werk en opleidingsaspecten aan bod (zie tabel E). Sportaanbieders komen zowel in de pijler *Meedoen* als in de pijler *Kaart van Nederland* aan bod. Bij *Meedoen* gaat het om de organisatorische aspecten van het sportaanbod (zie tabel B), waar het bij *Kaart* meer gerelateerd is aan de locatie van het sportaanbod (zie tabel D). Sportbeleving is ook onder *Meedoen* geschaard. Hierbij gaat het vooral om de beleving door Nederlanders in het volgen van sport via bezoek van evenementen of via de media. De organisatie van evenementen of de verspreiding van sport via media valt niet onder deze pijler, maar komt terug bij *Nederland in Beeld* (zie tabel E).

C. Talentvol Nederland

Bij *Talentvol Nederland* gaat het om het creëren van een cultuur van willen presteren en kunnen excelleren, waaronder in de sport (vws 2009). In het Olympisch Plan (NOC*NSF 2009) wordt een vruchtbaar topsportklimaat van belang genoemd, zodat sporters optimaal kunnen presteren. Streven is daarbij dat Nederland structureel een top-10positie op de diverse wereldranglijsten bezet.

Door middel van monitoring kunnen ontwikkelingen op het gebied van talentontwikkeling en presteren worden gevolgd (zie tabel C). Het gaat daarbij niet alleen om de sporters zelf, maar ook om de partijen die talenten en topsporters begeleiden in hun prestatieontwikkeling, zoals Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO) en Nationale Trainingscentra (NTC). Daarnaast besteden we aandacht aan blessures bij topsporters en kennis over en gebruik van doping bij topsporters.

De ondergrens van topsport wordt gezien als het niveau van de talentenbeloften. Dit zijn potentiële topsporters die door de betreffende bond zijn gescout en worden begeleid in de Regionale Talenten Centra (RTC). In paragraaf 2.3 worden deze thema's ieder afzonderlijk verder uitgewerkt in de tabellen C.1 tot en met C.6.

Tabel C

Thema's behorend bij Talentvol Nederland

thema	omschrijving	uitwerking
deelnemers: talent/topsporter	ontwikkeling van atleten op diverse niveaus van topsporter (talentbeloften tot A-sporter)	tabel C.1
kader/begeleiding	vrijwilligers of professionals betrokken bij de begeleiding van talenten/topsporters	tabel C.2
voorzieningen	topsportspecifieke voorzieningen op het gebied van begeleiding, opleidingen of trainingsfaciliteiten	tabel C.3
presteren	ontwikkelingen in het presteren in nationale of internationale vergelijkingen	tabel C.4
blessures bij topsporters	preventie, incidentie, prevalentie, behandeling en consequenties van blessures bij talenten en topsporters	tabel C.5
doping bij topsporters	gebruik van en kennis over doping bij topsporters	tabel C.6

D. Kaart van Nederland

De *Kaart van Nederland* betreft de ruimtelijke infrastructuur voor de sport. Daarbij gaat het zowel om het zelf kunnen sporten (in accommodaties of in de openbare ruimte) als over locaties voor evenementen. Het betreft zowel de recreatieve sportbeoefening als de topsport, waar niet alleen de sporters van belang zijn maar ook de bezoekers. Monitoring betreft de locatie, beschikbaarheid en spreiding van het sportaanbod en de accommodaties. Daarbij wordt niet alleen gedacht vanuit de gebruiker (persoon of organisatie), maar ook vanuit de accommodatie of ruimte (zie tabel D). In paragraaf 2.3 worden deze thema's ieder afzonderlijk verder uitgewerkt in tabel D.1 tot en met D.6.

Tabel D

Thema's behorend bij Kaart van Nederland

thema	omschrijving	uitwerking
accommodaties	locatie, aantallen, gebruik en kwaliteit van accommodaties	tabel D.1
openbare ruimte	locatie, oppervlakte en gebruik van de openbare ruimte door sporters	tabel D.2
bereikbaarheid	aspecten van bereikbaarheid van sportlocaties	tabel D.3
deelnemers: sporters	gebruik van accommodaties door sporters	tabel D.4
sportaanbieders	aspecten van sportaanbieders naar accommodatiegebruik	tabel D.5
milieu	milieutechnische aspecten van accommodaties	tabel D.6

De sporters en de sportaanbieders komen beiden zowel in de pijler *Meedoen* als in de pijler *Kaart* aan bod. Bij *Kaart* gaat het daarbij specifiek om de relatie met de locatie van het sporten, zoals in een sportaccommodatie, terwijl het bij *Meedoen* gaat om de organisatorische aspecten.

E. Nederland in Beeld

De pijler *Nederland in Beeld* heeft betrekking op evenementen, het imago van Nederland, media en toerisme (tabel E). Voor het thema sportevenementen zijn er, voor de sociale en culturele aspecten, duidelijke raakvlakken met *Meedoen*. In paragraaf 2.3 worden deze thema's ieder afzonderlijk verder uitgewerkt in tabel E.1 tot en met E.5.

Tabel E

Thema's behorend bij Nederland in Beeld

thema	omschrijving	uitwerking
evenementen en wedstrijdbezoek	type evenement, deelnemers en bezoekers en sociale of financiële impact van sportevenementen /wedstrijden	tabel E.1
imago en draagvlak	aspecten van het imago van Nederland in het buitenland in relatie tot sport en het draagvlak voor sport onder de Nederlandse bevolking	tabel E.2
(social) media	gebruik en aanbod van (social) media ten behoeve van sport	tabel E.3
sportfan	op verschillende wijzen volgen van sport	tabel E.4
toerisme	rol van toerisme in Nederland in relatie tot sport	tabel E.5

F. Algemeen

Beleid, wetenschap en innovatie, opleiding en werk en economie en financiën zijn van belang voor alle vijf pijlers. Deze thema's zijn daarom in een eigen pijler met als benaming *Algemeen* opgenomen (tabel F). In paragraaf 2.3 worden deze thema's ieder afzonderlijk verder uitgewerkt in tabel F.1 tot en met F.4.

Tabel F

Thema's behorend bij Algemeen en een korte omschrijving van wat hier onder valt

thema	omschrijving	uitwerking
beleid	ontwikkelingen op diverse niveaus (gemeente, provincie, landelijk, sportbonden, NOC*NSF) op het gebied van sport en bewegen	tabel F.1
wetenschap en innovatie	wetenschappelijke ontwikkeling en output om sport verder te ontwikkelen, inclusief daarin werkzame mensen	tabel F.2
opleiding en werk	aanbod en gebruik van opleidingen en werk in de sport	tabel F.3
economie en financiën	geldelijke stromen door overheden, sportorganisaties, bedrijfsleven en individuen t.b.v. sport	tabel F.4

In de volgende paragraaf werken we de thema's uit in kengetallen en meeteenheden. De inhoud heeft een hoog detailniveau en is in de opbouw herhalend van aard. Wie slechts interesse heeft in een selectie van kernindicatoren leze verder bij paragraaf 2.4.

2.3 Kengetallen, meeteenheden en databestanden: wat zijn de lacunes?

De experts hebben we nadrukkelijk gevraagd bij het benoemen van kengetallen te denken vanuit wat wenselijk zou zijn en niet zozeer wat vanuit een huidige data-infrastructuur al beschikbaar is. Hierdoor zijn ook kengetallen genoemd die nu nog niet worden gemeten, maar wel relevant zijn om (toekomstige) ontwikkelingen te kunnen gaan bijhouden.

Need to know – nice to know

Onderstaande inventarisatie heeft in totaal meer dan driehonderd kengetallen opgeleverd. Omdat niet alle kengetallen evenveel prioriteit hebben, hebben we een onderscheid gemaakt naar kengetallen die we als *need to know* bestempelen en kengetallen die eerder als *nice to know* zijn te beschouwen. De criteria om een kengetal als *need to know* te benoemen, zijn grote beleidsrelevantie en de centrale positie in het sportonderzoek, die onder meer tot uitdrukking komt in het gebruik van het kengetal in een relevante (samengestelde) indicator. Een kengetal wordt *nice to know* genoemd, wanneer de beleidsrelevantie minder is of wanneer het kengetal een minder centrale positie in het sportonderzoek inneemt doordat het een detail betreft en in beperkte mate bijdraagt aan een totaalbeeld in de betreffende deelterrein. In de tabellen is het onderscheid aangegeven door de '*nice to know*'-kengetallen *cursief* weer te geven. Deze indeling is na de expertmeetings per e-mail voorgelegd aan alle experts en kon rekenen op brede instemming.

Achtergrondkenmerken

Kengetallen op zich geven informatie. Interessanter worden ze wanneer ze kunnen worden uitgesplitst naar verschillende achtergrondkenmerken. Vaak wordt dit nu al gedaan bij uitkomsten van bevolkingsonderzoeken, waarbij ook kenmerken van die respondenten bekend zijn, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau en dergelijke. Voor het sportbeleid is het daarnaast van belang informatie te vergaren over de ervaren gezondheid of het hebben van beperkingen, aangezien dit een duidelijke relatie kan vertonen met het meedoen aan sport en beweegactiviteiten. Vanuit het sportbeleid (vws 2011) wordt momenteel de nadruk gelegd op het sporten en bewegen in de buurt. Er is een behoefte om zeer lokaal vast te stellen waar (niet-)sporters wonen. Het meenemen van de postcode als achtergrondkenmerk kan daaraan voldoen. Dit stelt echter wel strengere eisen aan de dataverzameling (zie § 3.2).

Ook onderzoeken die zich op organisaties richten, betrekken hierin vaak achtergrondkenmerken. Bij de bevraging van sportverenigingen bijvoorbeeld worden deze verenigingen vaak van elkaar onderscheiden op de aangeboden tak van sport, de regio waar ze gevestigd zijn of het aantal leden. Ook in de topsport zijn achtergrondkenmerken relevant. Zo zal bij de beoordeling van een algehele medaillespiegel ook worden gekeken

welke takken van sport medailles hebben opgeleverd. De tak van sport is dan een achtergrondkenmerk.

Databestanden

Naast de kengetallen en meeteenheden wordt in de tabellen ook aandacht besteed aan de databestanden waar dat kengetal uit te halen is. Voor meer informatie over deze databestanden (onderwerpen, vraagmethodieken, frequentie van verschijnen, eigenaar/uitvoerder, enz. zie bijlage C, te vinden via www.scp.nl bij het desbetreffende rapport). In de tabellen worden alleen de afkortingen van de databestanden genoemd. De volledige naam wordt weergegeven in bijlage B met een lijst van afkortingen. Veel kengetallen zijn al beschikbaar in één of meerdere databestanden. Andere kengetallen zijn nog niet te ontleen aan een databestand, maar zijn wellicht wel uit bestaande onderzoek te halen, wanneer er een vraag aan toe wordt gevoegd (bij enquêtes) of wanneer er een registratiecategorie aan toe wordt gevoegd (bij registraties). Uiteraard is voor de realisering hiervan overleg nodig met de eigenaar van deze dataverzameling of registratie. Als er nog geen databestand is dat aansluit bij het hier genoemde kengetal, wordt indien mogelijk een suggestie gedaan hoe dit zou kunnen worden opgepakt. In de tabellen worden deze verschillende opties met verschillende kleurcodes weergegeven.

Voor het overzicht een legenda bij de tabellen:

Normaal gedrukt	Kengetal is bestempeld als need to know.
<i>Cursiefgedrukt</i>	Kengetal is bestempeld als <i>nice to know</i> .
Vet gedrukt en groen vakje	Kengetal zit al in een of meerdere databestand(en).
<u>Onderstreept</u> en oranje vakje	Optie om kengetal uit dit databestand of registratiesysteem te gaan halen.
Normaal gedrukt en rood vakje	Er is geen databestand beschikbaar waar dit kengetal aan ontleend kan worden. Indien mogelijk is er een suggestie gedaan voor de partij die dit op zou kunnen pakken.

In dit hoofdstuk wordt geen discussie gevoerd over de mate waarin deze databestanden voldoen aan de eisen en wensen vanuit het beleid en het werkveld en de mogelijkheden voor de toekomst. Dit volgt in hoofdstuk 3.

A. Vitaal Nederland

Bij monitoring van *Vitaal Nederland* gaat het om drie thema's, zoals genoemd in tabel A: het volgen van beweeggedrag, kengetallen over blessures bij recreatieve sporters en kennis over en gebruik van doping door recreatieve sporters. In tabel A.1 wordt het eerste thema uitgewerkt, namelijk het beweeggedrag. Hiertoe is het thema uitgesplitst in

subthema's, waar kengetallen aan gekoppeld zijn. Deze kengetallen geven een overzicht van wat relevant is om dit subthema vorm te geven. Ieder kengetal wordt vervolgens geconcretiseerd in de vorm van de meeteenheid; oftewel een uitwerking van hoe het kengetal wordt vastgesteld of kan gaan worden. Indien beschikbaar, wordt tevens aangegeven in welk databestand of databestanden de genoemde meeteenheid aanwezig is.

Veel van de databehoeftte wordt gedekt in het onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN) en het onderzoek Permanent Onderzoek Leef Situatie (POLs), waar de Gezondheidsenquête (GE) tussen 2001 en 2009 deel van uitmaakte. Sinds 2010 is de Gezondheidsenquête een op zichzelf staande enquête (voor meer info over deze databestanden, zie bijlage C). In het GE onderzoek wordt de *Short questionnaire to assess health-enhancing physical activity* (SQUASH) (Wendel-Vos et al. 2003) gebruikt, waarin op basis van verschillende activiteiten (fietsen, wandelen, bewegen op het werk/op school, enz.) het totale beweeggedrag wordt berekend. Voor het onderbouwen van beleid is het belangrijk ook inzicht te hebben in de ontwikkeling in de tijd van deelname aan deze deelactiviteiten. Dan pas kun je zeggen welke activiteiten mensen meer of minder zijn gaan doen.

In het OBiN-onderzoek wordt deelname aan de afzonderlijke activiteiten ook bevraagd, een berekening van de beweegnormen vindt echter los daarvan plaats via aparte vragen over het aantal dagen per week dat men een bepaalde tijd met een bepaalde intensiteit beweegt.

Naar aanleiding van recente discussies bij de Activity Guidelines Advisory Committee (2008) is ook in Nederland discussie ontstaan over de huidige beweegnormen (Nederlandse Norm Gezond Bewegen, combinorm en fitnorm). Het is nog niet bekend waarin deze discussie zal resulteren, maar de verwachting is dat een nieuwe norm in grote lijnen overeen zal komen met de huidige combinorm. Daarnaast gaat meer aandacht worden besteed aan het niet-actief zijn. Dit zal tot uitdrukking komen in extra richtlijnen voor sedentair gedrag, kracht en voor lichte activiteiten. TNO zal deze discussie verder organiseren en nieuwe definities voor de beweegnormen voorstellen.

Tabel A.1

Thema: deelnemers: beweeggedrag

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	verrichte beweegactiviteiten	
beweenorm	aantal dagen per week minstens dertig minuten matig intensief beweging (jeugd 60 minuten)	OBiN, GE, TBO
combinorm	minstens vijf dagen per week dertig minuten matig intensief (jeugd zestig minuten) en /of drie dagen twintig minuten intensief	OBiN en GE
fitnorm	aantal dagen per week minstens twintig minuten intensief beweging	OBiN en GE
diverse beweegactiviteiten: activiteiten op het werk/ school fietsen huishoudelijk werk sporten wandelen/lopen woon-werkverkeer klussen/tuinieren	frequentie per week, duur, intensiteit	OBiN, GE, TBO
<i>fietsen</i>	<i>afgelegde afstand, bestede tijd</i>	MON
inactiviteit	geen enkele dag per week 30 minuten matig intensief	OBiN en GE
krachtrichtlijn	≥ twee keer /week of vaker krachtoefeningen	OBiN
sedentair gedrag	>360 minuten per dag zitten/liggen (nog niet definitief)	OBiN
lichte activiteit	nog niet vastgesteld, norm in ontwikkeling	<u>OBiN</u>
subthema:	opvattingen over beweeggedrag	
<i>attitude</i>	<i>goed om meer te gaan bewegen</i>	OBiN
<i>attitude</i>	<i>prettig om meer te gaan bewegen</i>	OBiN
<i>sociale steun</i>	<i>steun van omgeving om meer te gaan bewegen</i>	OBiN
<i>sociale norm</i>	<i>mensen in mijn omgeving bewegen ook veel</i>	OBiN
<i>eigen effectiviteit</i>	<i>gaat wel/niet lukken om meer te gaan bewegen</i>	OBiN

Het tweede thema bij *Vitaal Nederland* is blessures bij recreatieve sporters. Hier worden vijf subthema's onderscheiden (tabel A.2). Ook hier vormt het OBiN-onderzoek een belangrijke bron van data. Daarnaast wordt ook via registraties (Letsel Informatie Systeem (LIS) en het Elektronisch Sporters Dossier (ESD)) informatie over blessures vergaard.

Veel van de hieronder genoemde informatie wordt gebruikt om medische kosten van bijvoorbeeld blessures te berekenen via het Letsel Last Model (LLM). Dit is een rekenmodel waarmee de zorgconsumptie, de directe medische kosten (bijvoorbeeld kosten van ambulance-spoedvervoer, spoedeisende hulp, overige poliklinische hulp, ziekenhuisverpleging, nazorg door de huisarts en geneesmiddelengebruik), het verzuim en de kosten daarvan en het algemeen functioneren na letsel bepaald kunnen worden van alle op een SEH-afdeling behandelde letsels in Nederland zoals geregistreerd in LIS. De benodigde informatie om het Letsellastmodel te ontwikkelen is afkomstig uit LIS, standaardregistraties zoals de LMR, een LIS-vervolgonderzoek onder een steekproef van LIS-patiënten, en uit bronnen met kostprijsinformatie (Valkenburg et al. 2010).

Daarmee komen we ook bij het feit dat in deze tabel kengetallen staan die van elkaar verschillen in de mate van berekening. De kengetallen *kosten gezondheidszorg* en *kosten verzuim* bijvoorbeeld zijn van een andere orde dan de andere getallen, in de zin van dat ze zijn samengesteld uit diverse andere kengetallen, die deels ook in deze tabel worden genoemd.

Informatie over beroepsgroepen die zijn betrokken bij de preventie en behandeling van blessures wordt ook als relevant gezien door de experts op dit gebied, maar deze informatie wordt nog niet structureel verzameld.

Tabel A.2
Thema: blessures bij recreatieve sporters

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema: gebruik preventieve maatregelen	preventie van blessures aandeel sporters dat preventieve maatregelen neemt ter voorkoming van blessures	OBiN
subthema: blessure incidentie prevalentie dodelijke sportongevallen/ plotse dood door sport duur van de blessure	incidentie en prevalentie van blessures aantal blessures per 1000 uren sport prevalentie – hoeveel mensen hebben op dit moment last aantal doden door sport per jaar aantal dagen dat persoon last ondervond van blessure	OBiN en LIS OBiN NND OBiN
subthema: medisch behandeld niet-medisch behandeld soort behandelaar type behandeling duur van de behandeling doorverwijzing	behandeling van blessures aantal mensen met medisch behandelde sportblessure aantal mensen met blessures zonder medisch behandeling soort behandelaar – aandacht voor ketenbenadering gevolgde type behandeling – aandacht voor ketenbenadering aantal behandelingen dat patiënt onderging aantal doorverwijzingen van een sporter	OBiN OBiN OBiN, LIS, ESD OBiN, LIS, ESD OBiN OBiN
subthema: arbeids/schoolverzuim gevolgen sportblessure gevolgen sportblessure kosten gezondheidszorg kosten verzuim	consequenties van blessures aantal dagen verzuim gevolgen sportblessure voor sport en beweeggedrag gevolgen sportblessure voor algemeen functioneren (beperking) euro euro	OBiN, LIS OBiN, LIS, ESD OBiN OBiN, LIS OBiN, LIS
subthema: sportartsen sportfysiotherapeuten sportmasseurs	beroepsgroepen betrokken bij preventie en behandeling van blessures aantal/locatie sportartsen aantal/locatie sportfysiotherapeuten aantal/locatie sportmasseurs	Registratie sportmedische beroepsgroepen Registratie sportmedische beroepsgroepen Registratie sportmedische beroepsgroepen

Het derde thema bij Vitaal Nederland is doping bij recreatieve sporters (tabel A.3). Dopinggebruik in de recreatieve sportbeoefening wordt nog niet structureel gemonitord, zoals valt af te leiden uit het rapport van de Gezondheidsraad (2010) en uit tabel A.3. Een aantal kengetallen is incidenteel verzameld, terwijl bij andere kengetallen dit (nog) niet het geval is. Het Nationaal Prevalentie Onderzoek (NPO) schijnt te zijn opgenomen in de Gezondheidsenquête (GE), maar het is niet duidelijk in hoeverre dit structureel aandacht blijft krijgen.

Tabel A.3

Thema: doping bij recreatieve sporters

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
dopinggebruik	gebruik van doping door recreatieve sporters	NPO (GE)
kennis van doping	kennis over gebruik van doping	NPO (GE)
opvattingen dopinggebruik	opvattingen over gebruik van doping	NPO (GE)

B. Meedoen in Nederland

De monitoring van Meedoen gaat over de maatschappelijke, sociale en culturele aspecten van sport. In tabel B zijn daarbij negen thema's onderscheiden, die hieronder verder worden uitgewerkt in subthema's met bijbehorende kengetallen en vervolgens in meeteenheden. Indien beschikbaar wordt tevens aangegeven in welk databestand of databestanden de genoemde meeteenheid aanwezig is.

Het eerste thema bij Meedoen is sportparticipatie (tabel B.1). Sportparticipatie vormt voor het sportbeleid een belangrijk onderwerp. Bij de sportdeelname valt op dat er verschillende databestanden beschikbaar zijn waaraan kengetallen zijn te ontleen: het Aanvullend voorzieningengebruik onderzoek (AVO, vanaf 2012 VTO (Vrijtijdsomnibus)), Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN), het Tijdsbestedingsonderzoek (TBO), de Sportersmonitor (SM) en de Gezondheidsenquête (GE). De onderzoeksmethodologie en de wijze van bevraging varieert tussen deze onderzoeken. Zowel OBiN als SM gebruiken hiervoor de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek (RSO), maar vertonen hierin ook weer kleine verschillen. Bij GE is de bevraging van de sportdeelname onderdeel van het vragenblok over bewegen (SQUASH vragenlijst). In het beleid wordt is tot op heden de uitkomst van het AVO-onderzoek als maatstaf genomen voor de bepaling van hoeveel Nederlanders aan sport doen. De andere onderzoeken zijn meer gericht op achtergronden bij het sporten of gebruiken sport als een deel van het totale beweeggedrag.

De hoeveelheid aan databestanden, die op een of andere wijze antwoord kunnen geven op de vraag hoeveel Nederlanders aan sport doen, roept de vraag op of het nodig is dit aantal in stand te houden. Op deze vraag en of ze voldoen aan de wensen en eisen vanuit het beleid gaan we in hoofdstuk 3 verder in.

Op het gebied van zwemmen zijn allerlei ontwikkelingen gaande rondom monitoring.

De Vereniging Sport en Gemeenten ambieert met het project Waterdicht de opzet van een landelijk registratiesysteem, waaruit moet gaan blijken hoeveel kinderen aan het eind van de basisschoolperiode nog geen zwemdiploma hebben (zie www.zwemvaardigheid.nl).

Tab^{el} B.1

Thema: deelnemers: sportparticipatie

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
subthema: frequentie sportbeoefening sportdeelname frequent sportdeelname 150-norm frequentie sportbeoefening mensen met beperking sportdeelname frequent mensen met beperking sportdeelname 150-norm mensen met beperking sportdeelname 150-norm etnische minderheden intensiteit van sportbeoefening tijd besteed aan sport timing sport	frequentie en intensiteit frequentie van sportbeoefening aandeel bevolking dat minstens 40 keer per jaar sport aandeel bevolking dat minstens 12 keer per jaar sport frequentie van sportbeoefening door mensen met fysieke beperkingen aandeel bevolking met een fysieke beperking dat minstens 40 keer per jaar sport aandeel bevolking met een fysieke beperking dat minstens 12 keer per jaar sport aandeel etnische minderheden dat minstens 12 keer per jaar sport spanningsniveau bij sportbeoefening uren per week besteed aan sport door bevolking/sporters moment van sportbeoefening, dag, uur	AVO/VTO, OBIN, SM, GE, SLI AVO/VTO AVO/VTO, OBIN, SM, SLI AVO/VTO, SLI AVO AVO/VTO, SLI SIM GE TBO, GE TBO
subthema: takken van sport organisatieverband lidmaatschap sportvereniging lidmaatschap georganiseerde sport meedoen aan training/competitie/evenementen niveau van competitie	organisatie en activiteiten beoefende takken van sport aandeel bevolking of sporters naar type organisatieverband waarin men sport (vereniging, commercieel, ongeorganiseerd, alleen, evenement, enz.) aandeel bevolking of sporters dat lid is van een sportvereniging aantal leden v.o.c.*NSF/sportbonden aandeel bevolking/sporters dat meedoet aan training en/of competitie/evenementen niveau waarop men aan competitie meedoet	AVO/VTO, OBIN, SM, GE AVO/VTO, OBIN, SM AVO/VTO, OBIN, SM, SLI KISS AVO/VTO, OBIN, SM AVO/VTO, OBIN, SM
subthema: zwemdiploma schoolzwemmen belang zwemdiploma	zwemdiploma aandeel jeugd in bezit zwemdiploma A, B en/of C aandeel jeugd dat zwemles krijgt via school belang dat ouders aan A, B, C diploma hechten	AVO/VTO, SM (2010) AVO/VTO AVO/VTO, SM

a In het Onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBIN) en de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, waardoor niet uit iedere meting alle kengetallen vastgesteld kunnen worden.

Het tweede thema bij *Meedoen* is kader, oftewel mensen die vrijwillig of betaald actief zijn in verschillende functies, zoals het begeleiden van sport- en beweegactiviteiten (tabel B.2). In deze tabel gaat het niet om organisaties die de opleiding van sportkader verzorgen. Dit komt terug in tabel F.3.

Bij het sportkader zijn nog diverse lacunes zichtbaar. Informatie over opgeleide scheidsrechters en trainers is waarschijnlijk wel bij diverse opleidingsinstituten (bonden of onderwijsinstellingen) beschikbaar, maar hiervan is geen samengevoegd bestand gemaakt. Professionalisering van vrijwilligers en werkenden in de sport wordt gezien als een manier om het sportaanbod kwalitatief te verbeteren. Ook wordt vanuit het beleid verondersteld dat opgeleid kader leidt tot meer sportiviteit en respect in de sport (VWS 2011a).

Tabel B.2

Thema: kader

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
aantal geregistreerde scheidsrechters	aantal geregistreerde scheidsrechters	Registratie scheidsrechters
aantal geregistreerde trainers	aantal trainers dat opleiding op niveau 1 tot 5 heeft (gevolgd)	Registratie opleidingen kader
aantal bestuurders	aantal bestuurders actief in de sport	bestuurdersdatabase NOC*NSF, VMT
aantal/ aandeel vrijwilligers	gemiddeld aantal/ aandeel vrijwilligers per vereniging	VMT
opleidingsniveau vrijwilligers	aandeel vrijwilligers met sportgerelateerde vooropleiding	Vrijwilligersonderzoek
vrijwilligerswerk sportvereniging	aandeel bevolking verricht vrijwilligerswerk in de sportvereniging	AVO/VTO, SM, OBiN, SLI
vacatures vereniging	aantal vacatures voor vrijwilligers bij vereniging	VMT
verenigingsmanager	aantal verenigingen met verenigingsmanager	VMT
verenigingsvacatures	aantal verenigingen met vacatures voor vrijwilligers	VMT

a In het Onderzoek Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN) en de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, waardoor niet uit iedere meting alle kengetallen vastgesteld kunnen worden.

Het derde thema van *Meedoen* betreft de sport- en beweegaanbieders (tabel B.3). Hierbij worden drie subthema's onderscheiden: de aanbieders zelf, aspecten van deze aanbieders en samenwerking tussen aanbieders.

In tabel B.3 zijn veel opties voor databestanden rood. Over sportverenigingen is naar verhouding veel bekend door de Verenigingsmonitor (VMT). In deze monitor worden echter geen andere aanbieders bevraagd. Over andere aanbieders van sport- en beweegactiviteiten is dan ook veel minder bekend. De Fitnessmonitor is voorsnog eenmalig

uitgevoerd (Lucassen en Van Schendel 2008), de Zwembadmonitor wordt momenteel uitgevoerd (voor meer informatie zie www.mulierinstituut.nl). CBS voert ook statistieken uit onder sportorganisaties: de Statistiek Sportorganisaties (SSO; inhoudelijke beperkte bevraging van sportclubs, sportscholen, sportinstructeurs, fitnesscentra en maneges), de Statistiek Zwembaden en Sportaccommodaties (SZS; vergelijkbare bevraging van zwembaden en sportaccommodaties), de Statistiek Watersport (SW; idem van watersportclubs en jachthavens). De data bieden over een beperkt aantal onderwerpen informatie (accommodatie, financiën, werkgelegenheid, vrijwilligers), maar wel bij veel verschillende organisaties. Het zou goed zijn nader te bekijken of een geïntegreerd sportaanbiedersonderzoek hier meer eenheid in aan kan brengen (zie ook § 3.3).

Tabel B.3

Thema: sport- en beweegaanbieders

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema: sport- en beweegaanbieders	organisaties aantallen/locatie sport- en beweegaanbieders naar organisatievorm (vereniging, commercieel, stichting, evenement, bedrijfssport, vakanties, welzijnswerk, enz.)	registratie sport- accommodaties
subthema: <i>competitiegerichtheid vereniging</i>	aspecten van sportaanbieders <i>aandeel sporters van vereniging dat meedoet aan competitie</i>	VMT
knelpunten	knelpunten bij aanbieders	aanbiedersonderzoek
aanbod	aanbod naar doelgroep (leeftijd, beperking, sportniveau, enz.)	aanbiedersonderzoek
lastendruk	ervaren lastendruk bij sportaanbieders	aanbiedersonderzoek
leden per aanbieder	gemiddeld aantal leden per aanbieder	aanbiedersonderzoek
onwenselijk gedrag bij verenigingen	verenigingen met probleem t.a.v. onwenselijk gedrag	VMT
vitale sportvereniging	vitaliteit sportvereniging op een aantal aspecten	VMT
<i>prestatiegerichtheid vereniging</i>	<i>aandeel verenigingen waarvan leden aan competitie doen</i>	VMT
subthema: samenwerking	samenwerking tussen sportaanbieders aandeel sportaanbieders dat samenwerkt met andere partijen	aanbiedersonderzoek
<i>samenwerking sport buurt</i>	<i>aantal samenwerkingsprojecten sport en buurt</i>	aanbiedersonderzoek
<i>samenwerking sport onderwijs</i>	<i>aantal samenwerkingsprojecten sport en onderwijs</i>	aanbiedersonderzoek
<i>aantal schoolactieve sportverenigingen</i>	<i>aantal/locatie schoolactieve sportverenigingen</i>	aanbiedersonderzoek

Momenteel is er veel belangstelling om een registratie van sportaccommodaties en andere locaties op te zetten. Er zijn op dit gebied diverse, van elkaar losstaande initiatieven gaande. Landelijk is er de stichting Sportatlas, dat zich richt op binnensport, buitensport, sporten in de openbare ruimte en zwemsport. Daarnaast zijn er diverse lokale of provinciale bestanden beschikbaar en heeft een aantal sportbonden een eigen database van accommodaties en verenigingen. Een goed streven zou zijn deze informatie in één bestand samen te gaan voegen. Een verdere bespreking daarvan staat in § 3.4. Ook in tabel D.1 komen sportaccommodaties en -aanbieders aan bod, maar dan vanuit een meer geografisch perspectief.

Tabel B.4

Thema: school en sport

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
Subthema:	bewegingsonderwijs	
aantal gymuren	aantal gymuren in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo	scholenonderzoek
aantal leerlingen LO-2	aantal leerlingen dat eindexamen doet in LO-2	scholenonderzoek
aantal scholen met LO-2	aantal scholen dat LO-2 aanbiedt	registratie KVL O
aantal vakleerkrachten	aantal vakleerkrachten	scholenonderzoek
groepsleerkracht met bevoegdheid	aantal groepsleerkrachten met bevoegdheid bewegingsonderwijs	scholenonderzoek
gymonderwijs vakleerkracht	aandeel uren gymonderwijs gegeven door vakleerkracht	scholenonderzoek
vakleerkracht	aantal scholen met vakleerkracht (po)	scholenonderzoek
subthema:	schoolzwemmen	
schoolzwemmen	aantal scholen dat schoolzwemmen aanbiedt	scholenonderzoek
subthema:	samenwerking sport en school	
brede scholen	aantal georganiseerde sport- en beweegactiviteiten bij brede scholen	scholenonderzoek
gezonde school	aantal scholen met keurmerk gezonde school	scholenonderzoek
inzet combinatie-functionaris	aantal scholen met combinatiefunctionaris	scholenonderzoek
aantal sport BSO's	aantal/locatie sport BSO's	Registratie opvang-organisaties
aantal sportactieve scholen	aantal/locatie sportactieve scholen	registratie KVL O
aantal schoolsportverenigingen	aantal/locatie schoolsportverenigingen	scholenonderzoek

Het vierde thema van *Meedoen* betreft school en sport (tabel B.4). Hieronder valt het bewegingsonderwijs, het schoolzwemmen en de samenwerking tussen scholen en sport- en beweegorganisaties. Het bewegingsonderwijs valt niet onder de verantwoording van het ministerie van vws, het hoort bij het ministerie van ocw. Het belang dat aan bewegingsonderwijs wordt gehecht ter introductie van de sport- en beweegcultuur is echter groot, waardoor het thema wel is opgenomen.

Op het gebied van school en sport is een aantal onderzoeken eenmalig verricht (zie Lucassen et al. 2011), maar hiermee is nog geen monitoringfunctie op dit thema gerealiseerd. Er zijn dan ook nog veel lacunes te constateren. Om de aannames over het effect van bewegingsonderwijs op later sport- en beweeggedrag te kunnen staven, zou het echter wel goed zijn hier meer structureel onderzoek naar te gaan verrichten.

Het vijfde thema van *Meedoen* zijn interventies sport en bewegen (tabel B.5). Er worden vele en veel verschillende interventies met als doel meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen, opgestart. Het streven is inzicht te krijgen welke interventies effectief zijn en welke niet. In de database van het Loket Gezond Leven (LGL) zijn interventies terug te vinden naar beoordeling (schaal van 'goed beschreven' tot 'bewezen effectief'), thema, setting, leeftijd doelgroep, doelgroep, gebruikte methode en gebruikte materialen (zie www.loketgezondleven.nl). Hierin zijn ook sport- en beweeginterventies opgenomen. Het is nog wel de vraag hoe compleet dit bestand momenteel is. LGL heeft samen met het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) opdracht om een database te maken van (ook niet-gezondheidsgerelateerde) sport en beweeginterventies.

Tabel B.5

Thema: interventies sport en bewegen

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
interventies sport en bewegen	aantal interventies	LGL/NISB
interventies sport en bewegen	frequentie van uitrol – hoe vaak interventie toegepast	LGL/NISB
interventies sport en bewegen	aantal deelnemers	LGL/NISB

Het zesde thema van *Meedoen* is sportiviteit (tabel B.6). Het thema sportiviteit is onder verschillende namen (fair play, waarden en normen, sportiviteit en respect, veilig sportklimaat) al jaren onderwerp van beleidsaandacht. Het recente *Actieplan veilig sportklimaat* (vws 2011b) en het *Kader voor beleid voetbal en veiligheid* (V&J 2011) geven aan dat dit thema nog steeds actueel is. Een gepaste set kengetallen moeten hiervoor nog vastgesteld worden. In tabel B.6 zijn enkele kengetallen genoemd die op basis van reeds verschenen onderzoek kunnen worden vastgesteld.

Tabel B.6

Thema: sportiviteit

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
ordehandhaving	uren politie-inzet rondom betaald voetbal wedstrijden	CIV
voetbalvandalisme	aantal aanhoudingen rondom betaald voetbalwedstrijden	CIV
voetbalvandalisme	aantal stadionverboden betaald voetbal	CIV
waarden en normen in de sport	mening NL over voorkomen van onwenselijk gedrag in de sport	SEM, SM
waarden en normen in de sport	mening NL over voorkomen van onwenselijk gedrag in de sport t.o.v. andere sectoren	SEM, SM
waarden en normen in de sport	aantal mensen dat getuige of slachtoffer is geweest van onwenselijk gedrag in de sport	SEM, SM
onwenselijk gedrag verenigingen	aandeel verenigingen waar onwenselijk gedrag als een behoorlijk of groot probleem wordt gezien	VMT 2008, 2011

a In de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, waardoor niet uit iedere meting alle kengetallen vastgesteld kunnen worden.

De toegankelijkheid van het sportaanbod is het zevende thema van *Meedoen* (tabel B.7). Hieronder vallen motivatie en financiële mogelijkheden om te kunnen meedoen aan sport. Om meer inzicht te krijgen in waarom mensen wel of niet aan sport (gaan) deelnemen, zijn dit relevante kengetallen. Er worden wel onderzoeken gedaan naar motieven van mensen om aan sport te doen. Dit zijn echter geen structureel herhaalde onderzoeken, zodat veranderingen in de tijd lastig te volgen zijn.

Tabel B.7

Thema: toegankelijkheid sportaanbod

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
motivatie om aan sport te doen	diverse motieven en aandeel mensen dat dit aangeeft	SM
belemmeringen om aan sport te doen	diverse belemmeringen en aandeel mensen dat dit aangeeft	SM
<i>financiële drempel om aan sport te doen</i>	<i>aandeel mensen dat aangeeft niet te sporten vanwege de kosten</i>	SM
<i>gebruik gemeentelijke minimaregelingen</i>	<i>aantal mensen dat gebruik maakt van deze regeling vs. het aantal mensen dat tot de minima-groep behoort</i>	<i>gemeentelijke registratie</i>
<i>gebruik jeugdsportfonds</i>	<i>aantal kinderen dat heeft gesport via het jeugdsportfonds</i>	<i>registratie jeugdsportfonds</i>

a In de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, waardoor niet uit iedere meting alle kengetallen vastgesteld kunnen worden.

C. Talentvol Nederland

Door middel van monitoring bij *Talentvol Nederland* worden ontwikkelingen op het gebied van talentontwikkeling en presteren gevolgd. In tabel C zijn daarbij zes thema's onderscheiden, die hieronder verder worden uitgewerkt in subthema's met bijbehorende kengetallen en meeteenheden. Indien beschikbaar, wordt tevens aangegeven in welk databestand of databestanden de genoemde meeteenheid aanwezig is.

De aanwezigen bij de expertmeeting *Talentvol Nederland* gaven aan dat het wenselijk zou zijn om veel van de hieronder genoemde kengetallen structureel te gaan bijhouden. Dit wordt op nationaal niveau gedaan in het Nationaal Talent Volg Systeem (NTVS) van NOC*NSF. Idealiter wordt ingezet op een zo breed mogelijke structurele verzameling in één databestand. Omdat bij deze pijler veel databestanden in potentie goed mogelijk lijken te zijn, maar er bij de auteurs van dit rapport geen zicht is op in hoeverre dit al werkelijk bestaat, zijn de cellen waarover onduidelijkheid bestaat rood gekleurd.

Het eerste thema bij *Talentvol* zijn de talenten en topsporters (tabel C.1). Daarbij gaat het om hoeveel talenten en topsporters er zijn in Nederland, gerekend vanaf talenten die zijn herkend en een plaats hebben gevonden in Regionale Talent Centra (RTC). Daarnaast gaat het om aspecten van het topsportersbestaan.

Tabel C.1

Thema: deelnemers: talent/topsporter

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	aantallen talenten/topsporters naar niveau	
aantal A-sporters	aantal A-sporters (mondiale top 8 plaats)	registratie topsport
aantal B-sporters	aantal B-sporters (mondiale top 16 plaats)	registratie topsport
aantal HP-sporters	aantal HP-sporters (high potentials)	registratie topsport
aantal IT-sporters	aantal IT-sporters (internationaal talenten)	registratie topsport
aantal NT-sporters	aantal NT-sporters (nationaal talenten)	registratie topsport
aantal TB-sporters	aantal TB-sporters (talentbeloften)	registratie topsport
aantal topsporters met een beperking	aantal topsporters (A, B) met een beperking	registratie topsport
<i>aantal sporters in topsportprogramma</i>	<i>aantal topsporters in topsportprogramma</i>	registratie topsport
<i>aantallen sporters in nationale selecties</i>	<i>aantal topsporters in vertegenwoordigende teams</i>	registratie topsport
aantal profsporters	aantal beroepsmatige sporters	registratie topsport
subthema:	aspecten talent/topsporterbestaan	
leeftijd aanvang topsport	gemiddelde leeftijd begin topsportcarrière	topsportonderzoek, NTVS
leeftijd eind topsportloopbaan	gemiddelde leeftijd einde topsportcarrière	topsportonderzoek, NTVS
leeftijd topsporters	gemiddelde leeftijd huidige topsporters	topsportonderzoek, NTVS
<i>schoolresultaten</i>	<i>slagen, over naar volgend studiejaar</i>	topsportvolgsysteem
<i>verhouding topsport - opleiding/werk</i>	<i>uren besteed aan sport en opleiding/werk</i>	topsportonderzoek

Het tweede thema van *Talentvol* is kader en begeleiding van topsporters (tabel C.2). Daarbij gaat het zowel om het aanbod in begeleiding als om de mate waarin topsporters en talenten er gebruik van maken. De aanwezigen bij de expertmeeting *Talentvol* gaven aan dat het wenselijk zou zijn om deze kengetallen structureel te gaan bijhouden. Er was echter geen zicht op in hoeverre dit nu al door NOC*NSF dan wel de afzonderlijke bonden eenmalig dan wel structureel wordt gedaan.

Tabel C.2

Thema: kader/begeleiding

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	aanbod	
<i>coaches in dienst van de bond</i>	<i>aantallen/fte's coaches in dienst van de bond</i>	registratie topsport
<i>aantal dagen bondstrainingsprogramma</i>	<i>aantal dagen bondstrainingsprogramma</i>	registratie topsport
<i>omvang topsportprogramma</i>	<i>aantal dagen training per jaar</i>	registratie topsport
<i>aantal fte's begeleidingsstaf</i>	<i>aantal fte's overige begeleiding (voeding, medisch, training, enz.)</i>	registratie topsport
<i>aantal fte's coaches</i>	<i>aantal fte's bonds/assistent/talent coaches</i>	registratie topsport
<i>aantal trainers</i>	<i>aantal fte's</i>	registratie topsport
<i>aantal fte's op CTO</i>	<i>aantal fte's betrokken bij CTO</i>	topsportvolgsysteem
<i>sportmedisch begeleiding</i>	<i>aantal fte's sportmedische begeleiding bij bonden, NTC's, CTO's</i>	topsportvolgsysteem
<i>voedingsbegeleiding aanbod</i>	<i>aanbod voedingsbegeleiding vanuit georganiseerde structuur</i>	topsportvolgsysteem
<i>mentale begeleiding aanbod</i>	<i>aanbod mentale begeleiding vanuit georganiseerde structuur</i>	topsportvolgsysteem
<i>beschikking over fysiotherapeut</i>	<i>aantal keer beschikking over fysiotherapeut via bond/CTO</i>	topsportvolgsysteem
subthema:	gebruik	
<i>mentale begeleiding gebruik</i>	<i>gebruik mentale begeleiding door sporters</i>	topsportonderzoek
<i>voedingsbegeleiding gebruik</i>	<i>gebruik voedingsbegeleiding door sporters</i>	topsportonderzoek
<i>aantal keren naar fysiotherapeut</i>	<i>aantal keren naar fysiotherapeut</i>	topsportonderzoek
<i>aantal uren fysieke training o.l.v. CTO/bond</i>	<i>aantal uren fysieke training o.l.v. Centrum voor Topsport en Onderwijs/bond</i>	topsportvolgsysteem

De begeleiding van talenten en topsporters vindt steeds meer plaats via vergelijkbare structuren, zoals Centra voor Topsport en Onderwijs. Hierdoor zou het gemakkelijker moeten gaan worden om het aanbod en het gebruik van voorzieningen en begeleiding in kaart te krijgen, onder voorwaarde dat er een eenduidig en door iedereen gebruikt registratiesysteem komt. Dit is nu niet het geval. Alleen de verschillende Centra voor Topsport en Onderwijs gebruiken verschillende systemen, laat staan dat alle begeleidende organisaties via een systeem met elkaar kunnen communiceren. De ontwikkeling en het gebruik van één systeem zal echter ook nog niet alles oplossen, de personen

die het systeem moeten bijhouden (trainers, paramedici, leraren, maar ook de sporters zelf!) moeten dit willen en kunnen gebruiken. Directe feedback is daarbij voor alle partijen van belang. De vraag: ‘wat heb ik er zelf aan om de gegevens up to date te houden’ is daarbij relevant.

Het derde thema van *Talentvol* zijn de voorzieningen voor talenten en topsporters (tabel C.3). Alhoewel veel van onderstaande kengetallen vanuit de administratie van scholen wel beschikbaar zijn, is er geen overkoepelende registratie beschikbaar waaruit deze data eenvoudig kunnen worden afgeleid

Tabel C.3

Thema: voorzieningen

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
<i>afstand woonadres - trainingslocatie</i>	<i>afstand woonadres - trainingslocatie</i>	<i>registratie sportaccommodaties</i>
<i>trainingslocatie</i>	<i>postcode/huisnummer trainingslocatie</i>	<i>registratie sportaccommodaties</i>
<i>topsportvoorzieningen</i>	<i>aantal Loot scholen</i>	<i>registratie topsport</i>
<i>topsportvoorzieningen</i>	<i>aantal studenten op Loot scholen</i>	<i>registratie topsport</i>
<i>topsportvoorzieningen</i>	<i>aantal Centra voor Topsport en Onderwijs (CTO)</i>	<i>topsportvolgsysteem</i>
<i>topsportvoorzieningen</i>	<i>aantal onderwijsinstellingen aangesloten bij een CTO</i>	<i>topsportvolgsysteem</i>
<i>topsportvoorzieningen</i>	<i>aantal studenten/sporters op Centra voor Topsport en Onderwijs</i>	<i>topsportvolgsysteem</i>

Presteren is het vierde thema van *Talentvol* (tabel C.4). De uiteindelijke bepaling of topsport succesvol is geweest, wordt bepaald aan de hand van de positie op een medaillespiegel. Nederland heeft een top 10-ambitie geventileerd, waarbij men zich meet aan de Olympische medaillespiegel van het IOC (NOC*NSF 2010). Binnen de expertmeeting *Talentvol* was er discussie of dit de juiste ‘norm’ is, er werden ook andere suggesties gedaan, zoals een plaats bij de beste acht op internationale toernooien. vws geeft aan de top 10-ambitie nooit formeel geaccordeerd te hebben.

Kengetallen op het gebied van presteren worden verzameld door Infostrada, waarmee Nederland een unieke positie heeft. Infostrada verzamelt namelijk wereldwijd sportuitslagen en bedient daarmee niet alleen Nederland van kengetallen, maar ook andere landen.

Tabel C.4

Thema: presteren

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
effect talentenbeleid	deelname EJK & WJK's, doorstroom van talenten naar seniorenprogramma's	NTVS
<i>prestaties</i>	<i>behaalde prestaties topsporters op diverse niveaus</i>	Infostrada
aantal takken van sport met medailles	aantal takken van sport waarin medailles op officiële internationale jeugd en senioren evenementen worden gehaald	Infostrada
positie NL topsportprestaties	plaats NL op Olympische en Paralympische medaillespiegel- rangschikking goud	Infostrada
positie NL topsportprestaties	plaats NL op Olympische en Paralympische medaillespiegel- rangschikking alle medailles	Infostrada
positie NL topsportprestaties	plaats (top8) op internationale toernooien (zowel bij jeugd als senioren)	Infostrada

Blessures spelen niet alleen bij recreatieve sporters een rol, ook topsporters hebben er mee te maken, wellicht zelfs vaker. In tabel C.5 komt dit thema aan bod. Het gaat daarbij zowel om aantallen topsporters met blessures, maar ook om de behandeling ervan en de consequenties voor de sportbeoefening. Er is nog geen structurele informatie over deze kengetallen beschikbaar. In 2011 is echter gestart met een Elektronisch Sporters Dossier (ESD), waarin de Sport Medische Adviescentra medische gegevens over topsporters gaan bijhouden. Dit gebeurt op vrijwillige basis, topsporters hebben geen verplichting hier aan mee te doen. Wel biedt dit de potentie om er in de toekomst kengetallen uit te halen.

Tabel C.5

Thema: blessures

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
aantal blessures	aantal topsporters met blessures	ESD
<i>behandeling</i>	<i>aantal fte's betrokken bij herstel van blessure</i>	ESD
<i>herstelperiode</i>	<i>duur herstelperiode van blessure</i>	ESD
<i>terugkeer na blessure</i>	<i>aantal topsporters dat (niet) terugkeert na blessure</i>	ESD

Naast blessures vormt doping een gezondheidsthema bij topsporters (tabel C.6). Het gaat zowel om het controleren op dopinggebruik als over kennisvergroting bij topsporters over dit onderwerp. De Dopingautoriteit houdt beide onderwerpen in de gaten (zie www.dopingautoriteit.nl).

Tabel C.6

Thema: doping

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
aantal gecontroleerden	bereik en intensiteit van de dopingcontroles	registratie Dopingautoriteit
dopingcontroles	aantal dopingcontroles per jaar	registratie Dopingautoriteit
out-of-competition controles	aantal out-of-competition dopingcontroles per jaar	registratie Dopingautoriteit
aantal overtredingen	aantal overtredingen	registratie Dopingautoriteit
aantal positieve bevindingen	aantal positieve bevindingen	registratie Dopingautoriteit
kennis sporters over doping	zelf ervaren kennisniveau over doping door topsporters	Topsport- dopingonderzoek
voorlichting over doping	hoeveel topsporters worden bereikt met dopingvoorlichting	Registratie Dopingautoriteit

D. Kaart van Nederland

Monitoring rondom de *Kaart van Nederland* betreft de locatie, beschikbaarheid en spreiding van het sportaanbod en de accommodaties. Daarbij wordt niet alleen gedacht vanuit de gebruiker (persoon of organisatie), maar ook vanuit de accommodatie of ruimte. In tabel D zijn daarbij zes thema's onderscheiden, die hieronder verder uitgewerkt worden in subthema's met bijbehorende kengetallen, meeteenheden en databestanden.

Het eerste thema bij *Kaart van Nederland* is accommodaties (tabel D.1). Het gaat om de accommodaties zelf, nadere informatie over de accommodaties en gebruik door scholen en sportevenementen. Momenteel is er veel belangstelling om een registratie van sportaccommodaties en andere locaties op te gaan zetten. Er zijn op dit gebied diverse, van elkaar losstaande initiatieven gaande. Landelijk is er de stichting Sportatlas, dat zich richt op binnensport, buitensport, sporten in de openbare ruimte en zwemsport. Informatie moet beschikbaar komen over de locatie (via GPS coördinaten), zodat inzichtelijk wordt waar zich welke accommodaties bevinden. Daarnaast zijn er diverse lokale of provinciale bestanden beschikbaar en heeft een aantal sportbonden een eigen database van accommodaties en verenigingen. Een goed streven zou zijn deze informatie in één bestand samen te gaan voegen, waarbij de twaalf provinciale sportraden, in de vorm van het landelijk dekkend loket Sportkracht 12, hebben aangegeven aan integratie in één databestand te willen meewerken. Een verdere bespreking daarvan staat in § 3.4. Daarnaast zijn er in onderstaande tabel nog veel andere lacunes te zien, die niet passen binnen de huidige ideeën rondom registratie van sportaccommodaties. Op dit thema is er dus nog veel informatie te vergaren.

Tabel D.1

Thema: accommodaties

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	accommodaties	
binnensportaccommodaties	locatie/aantallen binnensport- accommodaties	registratie sport- accommodaties
buitensportaccommodaties	locatie/aantallen buitensport- accommodaties	registratie sport- accommodaties
zwemwater	locatie/aantallen zwemaccommodaties	registratie sport- accommodaties
subthema:	informatie over accommodaties	
parkeerplaatsen per accommodatie	aantal parkeerplaatsen per accommodatie (gratis, betaald), fiets, auto	registratie sport- accommodaties
velden sportaccommodatie	aantal, type velden sportaccommodatie	registratie sport- accommodaties
<i>multifunctionaliteit</i>	<i>aantal verschillende soorten gebruikers van accommodatie</i>	<i>registratie sport- accommodaties</i>
oppervlakte sportaccommodatie	oppervlakte sportaccommodatie	registratie sport- accommodaties
<i>toegankelijkheid sportaccommodatie voor rolstoelers</i>	<i>toegankelijkheid sportaccommodatie voor rolstoelers</i>	<i>registratie sport- accommodaties</i>
<i>sporttechnische faciliteiten</i>		
<i>kwaliteit accommodaties</i>		
<i>productinnovatie accommodaties</i>		
subthema:	exploitatie	
exploitatie accommodaties	% gemeentelijke of particuliere exploitatie sportaccommodaties	SSO
<i>beheerstructuur gemeentelijke accommodaties</i>	<i>vorm beheer van gemeentelijke accommodaties</i>	<i>registratie gemeentes</i>
subthema:	schoon en accommodatie	
accommodatie gebruik door onderwijs (po, vo)	aantal/locatie sportlocaties in gebruik bij onderwijs	scholenonderzoek
beschikbare accommodaties voor onderwijs (po, vo)	aantal/locatie scholen met (tekort aan) ruimte voor bewegingsonderwijs	scholenonderzoek

Tabel D.1 (vervolg)

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	wedstrijdsport en evenementen	
<i>geschiktheid accommodaties voor wedstrijden</i>	<i>aantal/locatie accommodaties, geschikt voor wedstrijden op diverse niveaus</i>	<u>registratie topsport-accommodaties</u>
<i>beschikbare accommodaties voor evenementen</i>		<u>registratie topsport-accommodaties</u>
<i>topsportaccommodatie - bereikbaarheid</i>	<i>bereikbaarheid van topsportaccommodatie naar vervoermiddel/ parkeer capaciteit</i>	<u>registratie topsport-accommodaties</u>
<i>topsportaccommodaties - bezoekerscapaciteit</i>	<i>hoeveel bezoekers kunnen in een accommodatie</i>	<u>registratie topsport-accommodaties</u>
<i>topsportaccommodaties - wedstrijd niveau</i>	<i>aantal/locatie topsportaccommodaties (indeling A1, A2 enz.)</i>	<u>registratie topsport-accommodaties</u>

De openbare ruimte wordt in tabel D.2 separaat besproken, aangezien dit andere kengetallen betreft dan fysiek aanwezige / specifiek voor sport bestemde accommodaties. Het NISB wil met het programma Beweegvriendelijke omgeving 2009-2012 inzicht krijgen in wat een beweegvriendelijke omgeving is en hoe dit kan worden bereikt door enerzijds interventies op fysiek en sociaal terrein, en anderzijds door samenwerking tussen betrokken partijen. Hiervoor wordt een negental pilots uitgevoerd in gemeenten waarbij de beweegvriendelijke leefomgeving wordt geselecteerd en gemonitord. De bedoeling is dat hieruit empirische gegevens gedestilleerd kunnen worden die kunnen worden vertaald in richtlijnen voor sociale en fysieke interventies. TNO heeft hiervoor een aantal criteria en aandachtspunten voorgesteld om de pilots te beoordelen (Engbers et al. 2010). Ook diverse wetenschappelijke studies hebben hieraan aandacht besteed (De Vries 2009; Aerts 2011). Bij het Verwey-Jonker Instituut (2010) is ten slotte nog informatie beschikbaar over openbare speelvoorzieningen op gemeenteniveau.

Tabel D.2

Thema: openbare ruimte

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
pleintjes	aantal/locatie Cruiff Courts, Krajicek playgrounds, pleintjes	registratie sport- accommodaties
<i>landelijke fietsroutes</i>	<i>aantal/locatie fietsroutes</i>	<i>data Fietsersbond</i>
buitengebied - recreatief	hectares voor recreatief buitengebied	bodemstatistieken
parken	hectares voor park/plantsoen	bodemstatistieken
bodemgebruik voor sport	hectares voor sport	bodemstatistieken
<i>functioneel gebruik openbare ruimte</i>		
<i>recreatief gebruik openbare ruimte</i>		
<i>sportief gebruik openbare ruimte</i>		

De bereikbaarheid van sportlocaties staat centraal in tabel D.3. Daarbij gaat het zowel om de ligging als om de af te leggen afstand en reistijd om er te komen. Voor het programma Sport en Bewegen in de Buurt (vws 2011) is het van belang dat alle Nederlanders in hun eigen woonomgeving kunnen sporten en bewegen. Nu is er geen zicht op hoe ver mensen van sportlocaties afwonen of hoeveel aanbod ze in hun directe woonomgeving hebben. Door kengetallen te ontwikkelen voor het verzorgingsgebied (aantal inwoners in een straal van bijvoorbeeld 5 kilometer rondom een sportlocatie) of andersom voor de dichtheid (aantal sportlocaties in een straal van bijvoorbeeld 5 kilometer rondom een consument) komt hier meer zicht op. Het is voor te stellen dat in een platteland regio andere afstanden hanteerbaar zijn dan in een stad. Voorwaarde voor de invulling van deze kengetallen is zicht op alle sportlocaties. Het CBS heeft rekenprogramma's zodat de locatiegegevens kunnen worden gekoppeld aan informatie over het verzorgingsgebied. Voor het aantal inwoners rondom accommodaties is aanpassing van een bestaande rekenmethode nodig, voor het aantal/soorten accommodaties rondom de consumenten is er reeds een rekenmethode aanwezig. De afstand wordt dan berekend over de (auto)weg. Aandachtspunt voor afstand en bereikbaarheid is niet alleen het directe aantal kilometers naar een accommodatie, maar ook de veiligheid ernaartoe. Een sportlocatie kan wel heel dichtbij zijn, maar als een drukke weg moet worden overgestoken, is het toch minder aantrekkelijk ernaartoe te gaan. TNO is met dit thema bezig (Urban Strategy).

Tabel D.3

Thema: bereikbaarheid

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
subthema: locatie accommodatie bebouwde kom	ligging locatie accommodatie bebouwde kom	bodemstatistiek
sociale toegankelijkheid accommodatie	link met de buurt, sportpark als ontmoetingsplek (nog nader definiëren)	combinatie registratie sportaccommodaties en maatwerk CBS
sociale veiligheid accommodatie	toegangswegen, verlichting	
verzorgingsgebied	aantal inwoners in straal van 5 km rondom accommodatie	
dichtheid/diversiteit sportaccommodaties	aantal sportaccommodaties in straal van 5 km rondom consument	combinatie registratie sportaccommodaties en maatwerk CBS
subthema afstand huis accommodatie	afstand en reistijd tijdsduur afleggen afstand huis accommodatie	SM
afstand huis accommodatie	afstand af te leggen tussen huis en accommodatie	<u>MON, km over de weg</u> <u>- CBS optie maatwerk</u>
reisbereidheid	max. aantal km af te leggen naar sportaccommodatie	SM
<i>tevredenheid over afstand huis accommodatie</i>	<i>tevredenheid over afstand huis accommodatie</i>	SM
subthema afstand school accommodatie	onderwijs afstand af te leggen tussen school en accommodatie	registratie sport- accommodaties en CBS maatwerk
<i>tevredenheid over afstand school accommodatie</i>	<i>tevredenheid over afstand school accommodatie</i>	<i>scholtonderzoek</i>
subthema: vervoer sporters met een beperking	vervoer <i>tevredenheid sporters met een beperking over vervoersmogelijkheden</i>	<u><i>aansluiten bij bestaand onderzoek naar mensen met een beperking</i></u>
vervoermiddel	gebruikt vervoermiddel voor verplaatsing naar sportaccommodatie	MON

a In de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, zodat niet uit iedere meting allen kengetallen kunnen worden vastgesteld.

De waardering van de sportaccommodatie door consumenten is ook van belang voor het uiteindelijke gebruik (tabel D.4). Het gebruik van accommodaties wordt in diverse onderzoeken al langdurig gemeten. Hoe belangrijk men bepaalde aspecten vindt en hoe tevreden men hierover is, wordt nog minder structureel gemeten.

Tabel D.4

Thema: gebruikers - sporters

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
<i>belang aspecten sportaccommodatie</i>	<i>rapportcijfers belang aspecten sportaccommodatie</i>	SM
gebruik sportaccommodaties	aandeel bevolking /georganiseerde sporters dat gebruik maakt van verschillende types sportaccommodaties	AVO/VTO, OBiN, SM
tevredenheid sportaccommodatie	rapportcijfers tevredenheid aspecten sportaccommodatie	SM

a In het Onderzoek Ongevallen en Beweging in Nederland (OBiN) en de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, zodat niet uit iedere meting alle kengetallen kunnen worden afgeleid.

Naast consumenten is ook van belang te kijken naar de sportaanbieders die gebruikmaken van de accommodaties (tabel D.5). Dit zijn verenigingen, sportschoolhouders, fitnesscentra, scholen, enzovoort. Deze tabel heeft een groot aantal lacunes. Over sportverenigingen is naar verhouding veel bekend door de Verenigingsmonitor (VMT), over andere aanbieders is minder structurele informatie beschikbaar. Zie voor verdere uitleg de tekst bij tabel B.3.

Sportaanbieders komen zowel in de pijler *Meedoen* als in de pijler *Kaart* aan bod. Bij *Kaart* gaat het om de relatie tussen sportaanbieders en de accommodatie of locatie van het sportaanbod. Bij *Meedoen* gaat het om de organisatorische aspecten van het sportaanbod.

Tabel D.5

Thema: gebruikers - sportaanbieders

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
<i>eigendom accommodatie vereniging</i>	<i>aandeel sportaanbieders met eigen accommodatie</i>	<i>aanbiedersonderzoek</i>
<i>gebruik accommodatie school</i>	<i>aandeel scholen dat gebruik maakt van eigen gymzaal/ gemeentelijke sportaccommodatie</i>	<i>scholenonderzoek</i>
<i>tevredenheid onderwijs over sportaccommodatie</i>	<i>tevredenheid van scholen over gebruikte sportaccommodaties</i>	<i>scholenonderzoek</i>
<i>gebruik accommodatie sportaanbieders</i>	<i>aandeel sportaanbieders dat accommodaties gebruikt naar type accommodatie</i>	<i>aanbieders- onderzoek</i>
<i>gebruik meerdere accommodaties sportaanbieders</i>	<i>aandeel sportaanbieders dat meerdere accommodaties gebruikt</i>	<i>aanbiedersonderzoek</i>
<i>locatie accommodatie bebouwde kom</i>	<i>locatie accommodatie bebouwde kom volgens vereniging</i>	VMT
<i>tevredenheid sport accommodatie vereniging</i>	<i>rapportcijfers tevredenheid aspecten sport- accommodatie vereniging</i>	VMT

Het laatste thema bij accommodaties is het milieu (tabel D.6). Een thema dat in beleidsstukken wordt genoemd en ook actueel is, maar waar weinig kennis over beschikbaar blijkt te zijn.

Milieu is een relevant thema, maar het krijgt nog weinig aandacht. Dit komt mede doordat gegevens nog moeilijk te verkrijgen zijn. Uit de praktijk blijkt dat bijvoorbeeld zwembaden niet geneigd zijn informatie te geven, terwijl er wel veel te winnen valt, bijvoorbeeld op het terrein van energiehuishouding. Bij het CBS zijn wel gegevens beschikbaar over energiegebruik, maar deze zijn privacygevoelig. Het verdient de aanbeveling dit verder uit te zoeken.

Ook vanuit het oogpunt van de consument verdienen kengetallen op het gebied van milieu aandacht. Aspecten hiervoor zijn bijvoorbeeld veiligheid, fijnstofgehalte of zwembadlucht. In het algemeen wordt op dit soort aspecten momenteel de Atlas voor de Leefomgeving ontwikkeld (zie www.atlasleefomgeving.nl).

Tabel D.6

Thema: milieu

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
<i>belasting van het milieu door sport</i>		
<i>duurzaam bouwen, gebruik producten</i>		
<i>gebruik bestrijdingsmiddelen/meststoffen</i>		
<i>geluid/licht hinder</i>		
<i>productie afvalstoffen</i>		
<i>verbruik energie, water, grondstoffen</i>		

E. Nederland in Beeld

Monitoring van *Nederland in Beeld* richt zich op diverse thema's: promotie van Nederland, tot uitdrukking komend in evenementen, imago, media en toerisme. In tabel E zijn daarbij vijf thema's onderscheiden, die hieronder verder worden uitgewerkt in subthema's met bijbehorende kengetallen. Deze kengetallen worden geconcretiseerd in meeteenheden. Indien beschikbaar wordt tevens aangegeven in welk databestand of databestanden de genoemde meeteenheid aanwezig is.

Het eerste thema vormen de sportevenementen (tabel E.1). Vanuit de sport wordt hier steeds meer waarde aan gehecht. Deels komt dit door het belang dat lokale overheden erin zien vanuit citymarketingperspectief. Daarnaast wordt ook een positief effect van evenementen verwacht op de sportdeelname. Er is overigens een onderscheid te maken tussen topsportevenementen, waar de Nederlander als bezoeker naartoe kan gaan, en breedtesportevenementen, waaraan men ook zelf kan deelnemen. Olympisch Vuur (2010) heeft criteria opgesteld voor het indelen van (top)sportevenementen. Op basis hiervan kunnen sportevenementen worden ingeschaald van top I evenement (EK, WK) tot regionaal breedtesportevenement.

Rondom evenementen worden door de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP) diverse handboeken opgezet om sportevenementen beter te kunnen evalueren. De bedoeling is dat evenementenorganisaties deze handboeken gaan gebruiken, zodat er in de loop van de tijd zicht komt op diverse processen tijdens en rondom evenementen. Nu zijn hiervan nog geen grootschalige databestanden beschikbaar, al is dat voor de beoogde evaluaties wel wenselijk. De veronderstelling is namelijk dat sportbeleving positieve effecten heeft op sportparticipatie.

Tabel E.1

Thema: aanbod evenementen

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	aanbod	
aantal evenementen	aantal evenementen naar niveau	evenementen-database
budget evenement	budget sportevenement	WESP
<i>diversiteit evenementen</i>	<i>diversiteit aantal sporten in top 20 sportevenementen per jaar</i>	evenementendatabase
economische impact evenement	economische impact evenement	WESP
media-exposure evenement	media-exposure evenement	
<i>type evenement</i>	<i>type evenement (topsport, breedtesport)</i>	evenementendatabase
waarde evenement voor sportdeelname/sportstimulering	% sporters dat aan evenementen deelneemt - naar type sportverband	SM, OBiN

Het tweede thema betreft het imago en draagvlak (tabel E.2). Om de Nederlandse sport verder te ontwikkelen, ook in de ogen van het buitenland, is zichtbaarheid van de Nederlandse sport gewenst. Dit kan tot uitdrukking komen in het uitbrengen en binnenhalen van bids voor sportevenementen, maar ook door de prestaties van Nederlandse bestuurders, trainers of sporters in het buitenland. Tot nu toe is informatie over deze zichtbaarheid in beperkte mate verzameld, en voor zover deze wel beschikbaar is, wordt er weinig mee gedaan.

Niet alleen het zelf actief zijn is belangrijk voor sportdeelname, ook het draagvlak voor sportstimulering is van belang, dat wil zeggen het aandeel van de bevolking dat sportstimulering van belang acht en het organiseren van topsportevenementen ondersteunt. Daarbij gaat het zowel om breedtesport als om topsport. In het kader van het Olympisch Plan 2028 (NOC*NSF 2009) wordt ook het draagvlak onder de bevolking voor het organiseren van de Spelen in Nederland gemeten. Voor het meten van draagvlak voor de Olympische Spelen 2028 is in 2010 een vragenlijst ontwikkeld. Deze is nu tweemaal afgenomen via de Sportersmonitor (Elling en Van der Werff 2011; Elling en Van Rens 2012). Aangezien dit een onderzoek is via een panel, wordt dit onderzoek idealiter ook nog uitgevoerd bij een verse steekproef uit de Nederlandse bevolking.

Tabel E.2

Thema: imago en draagvlak

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar) ^a
subthema:	imago	
bidprocedures	aantal geslaagde bids op totaal van bids	
<i>bidprocedures</i>	<i>succesfactoren van bids</i>	
vertegenwoordiging NL sport	aantal NL sportbestuurders internationaal	<u>bestuurdersdatabase</u> <u>NOC*NSF</u>
vertegenwoordiging NL sport	aantal NL coaches internationaal	
vertegenwoordiging NL sport	aantal NL topsporters internationaal	
subthema:	draagvlak voor sportbeleid	
steun bevolking voor sportstimulering	aandeel bevolking dat diverse vormen van sportstimulering (verenigingslidmaatschap, bewegingsonderwijs, schoolzwemmen) van belang vindt	<u>AVO/VTO, SM</u>
steun bevolking voor topsportbeleid	aandeel bevolking dat ondersteuning van topsport belangrijk vindt	<u>AVO/VTO, SM</u>
trots op NL sportprestaties	% NL dat trots is op NL topsportprestaties	<u>ISSP</u>
subthema:	draagvlak voor Olympische Spelen 2028	
<i>kennis ambitie os2028</i>	<i>aandeel bevolking op de hoogte van ambitie os2028</i>	<u>SM</u>
steun os2028	aandeel bevolking steun voor os2028	<u>SM</u>
<i>voordeel os2028</i>	<i>aandeel bevolking verschillende voordelen os2028</i>	<u>SM</u>
<i>nadeel os2028</i>	<i>aandeel bevolking verschillende nadelen os2028</i>	<u>SM</u>
<i>bijdrage belasting os2028</i>	<i>aandeel bevolking (helemaal) mee eens bijdrage belasting os2028</i>	<u>SM</u>
<i>eigen bijdrage os2028</i>	<i>eigen bijdrage bevolking aan os2028</i>	<u>SM</u>

a Bij de Sportersmonitor (SM) wordt met wisselende vraagblokken gewerkt, zodat niet uit iedere meting alle kengetallen kunnen worden vastgesteld.

Ook media werken beeldvormend als het gaat om sportbeleving (tabel E.3). Met de opkomst van nieuwe media en de mogelijkheden daarvan, ontstaat een behoefte aan informatie hierover. Het volgen van sport via internet of sociale media kent nog geen structurele dataverzameling. Aandacht voor crossmediaal gebruik is daarbij ook van belang. Dit komt ook tot uiting in de vele lacunes in onderstaande tabel bij de beschikbare databestanden.

Tabel E.3

Thema: aanbod media

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
gebruik social media door sportaanbieders	% sportaanbieders dat social media gebruikt - naar doel (profilering, informeren, ..)	
gebruik social media door sporters	% sporters dat social media gebruikt - naar doel (profilering, informeren, ..)	VTO
inkomsten sportgerelateerde advertenties via internet	inkomsten sportgerelateerde advertenties via internet	
internetbestedingen aan sport	bestedingen aan sport via internet	VTO
media-aandacht	aantal uren besteedt aan sportuitzendingen naar sporttak	SKO
omzet sportbladen	omzet sportbladen	HOI
online wedden op sport	aandeel mensen dat online op sport wedt	VTO
pageviews sport	aantal sportpagina's dat bekeken wordt	
social media	rol social media op gebied van sport	
tv rechten	inkomsten uit tv rechten	
tv rechten	uitgaven aan tv rechten	
uitgaven sportgerelateerde advertenties via internet	uitgaven sportgerelateerde advertenties via internet	

Het vierde thema bij *Nederland in Beeld* is de sportfan (tabel E.4). Sportliefhebbers kunnen op verschillende manieren uiting geven aan hun sportinteresses. Ze kunnen sportactiviteiten volgen via diverse soorten media en ze kunnen sportwedstrijden en -evenementen bezoeken. Het volgen van sport via traditionele media en het bezoek aan sportwedstrijden wordt al geruime tijd bevraagd in een aantal bevolkingssurveys. Om het bezoek aan evenementen en de beleving ervan in kaart te brengen bestaan plannen bij de Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP).

Tabel E.4

Sportfan

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema: sport volgen via sociale media	media gebruik aandeel bevolking dat sport volgt via sociale media (twitter, hyves, facebook)	VTO
sport kijken op internet	aandeel bevolking dat sport volgt via internet	TBO
sport kijken op tv	aandeel bevolking dat sport volgt via tv	AVO/VTO, SKO
subthema: bezoek sportwedstrijd	bezoek aandeel bevolking dat sportwedstrijden bezoekt – topsport en breedtesport	AVO/VTO
aantal bezoekers evenement	aantal bezoekers evenement	WESP
beleving evenement bezoekers	beleving van het evenement door bezoekers	WESP
beleving evenement omwonenden	beleving van het evenement door omwonenden	WESP

Het vijfde thema bij *Nederland in Beeld* is toerisme (tabel E.5). Er zijn al diverse onderzoeken waarin toerisme wordt gemeten, zowel door Nederlanders in Nederland of in het buitenland als door buitenlanders in Nederland. Het gaat daarbij om aantallen, bestedingen en activiteiten. Maar het is nog lastig daar sportgerelateerde aspecten op een voldoende gevende wijze uit te kunnen destilleren.

Tabel E.5

Thema: toerisme

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
toerismestroom	inkomende, binnenlandse en uitgaande stromen gerelateerd aan sport	CVTO
<i>actief / passief</i>	<i>zelfsporten vs. toeschouwer zijn bij wedstrijd/evenement</i>	CVTO
soort activiteit	<i>deelname aan watersport, wintersport, fietsen, duiken enz.</i>	CVTO
<i>motief</i>	<i>hoofdmotief vs. een van de ondernomen activiteiten</i>	CVTO
<i>eenheid</i>	<i>participatie, vakanties, overnachtingen, bestedingen</i>	CVTO

F. Algemeen

Beleid, wetenschap en innovatie, opleiding en werk en economie en financiën zijn van belang voor alle vijf de pijlers. Dit hoeft geen verbazing te wekken, want op ieder terrein zijn beleidsontwikkelingen gaande en wordt ingezet op verdere ontwikkeling door wetenschap en innovatie. In tabel F zijn daarbij vier thema's onderscheiden die

hieronder verder uitgewerkt worden in subthema's met bijbehorende kengetallen en meeteenheden. Indien beschikbaar, wordt tevens aangegeven in welk databestand of databestanden de genoemde meeteenheid aanwezig is. Het eerste thema is beleid (tabel F.1). Daarbij gaat het om alle betrokken partijen in de sport: overheden, sportbonden en sportaanbieders. Kengetallen over beleid richten zich op de aanwezigheid en de uitvoering van beleid, bijvoorbeeld uitgedrukt in een aantal fte's of specifieke functies. Bij de sportaanbieders is wel informatie beschikbaar over beleid van sportverenigingen via de Verenigingsmonitor. Over andere sportaanbieders is geen tot weinig beleidsinformatie verzameld.

Tabel F.1

Thema: beleid

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	overheid	
gemeentelijk sportbeleid	aantal gemeenten met sportbeleid	gemeenteonderzoek
gemeentelijk sportbeleid	jaar meest recente sportbeleidsnota	gemeenteonderzoek
<i>gemeentelijk sportbeleid</i>	<i>aantal fte's sportambtenaar</i>	<i>gemeenteonderzoek</i>
<i>schoolzwemmen</i>	<i>aantal gemeentes dat schoolzwemmen aanbiedt</i>	<i>gemeenteonderzoek</i>
subthema:	sportbonden	
aantal sportbonden	aantal sportbonden	bondenmonitor
kwaliteit sportbonden	aantal sportbonden naar sterrensysteem	bondenmonitor
<i>aantal fte's management en ondersteuning</i>	<i>aantal fte's technisch dir., topsportcoördinatoren, teammanagers en bureauondersteuning</i>	<i>bondenmonitor</i>
<i>technisch directeur</i>	<i>aanwezigheid van technisch directeur</i>	<i>bondenmonitor</i>
subthema:	sportaanbieders	
<i>diversiteit sportbesturen</i>	<i>verhouding diverse achtergrondkenmerken in sportbesturen</i>	<i>VMT</i>
goed sportbestuur	doorstroming, samenstelling, proactief of conservatief, beleidsplannen aanwezig, regierol gemeente	VMT
beleidsplannen	sportaanbieders met beleidsplannen op divers gebied	VMT

Het tweede thema van *Algemeen* is wetenschap en innovatie (tabel F.2). Voor dit thema komt steeds meer belangstelling, zoals blijkt uit het Sectorplan Sportonderzoek (Van Veldhoven en Van Vucht Tijssen 2011). Op veel terreinen zijn echter nog geen (centrale) databestanden beschikbaar waarin de wetenschappelijke in- en output wordt vastgelegd.

Tabel F.2

Thema: wetenschap en innovatie

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	onderwijs	
medewerkers	aantal fte's medewerkers (eventueel uit te splitsen naar hoogleraren, UH D's, UD's, post-docs en aio's)	input en output sportwetenschap
hoogleraren	aantal hoogleraren op het gebied van sport	input en output sportwetenschap
lectoren	aantal lectoren op het gebied van sport	input en output sportwetenschap
<i>masters op terrein van sport</i>	<i>aantal masters 'sport' studies per jaar</i>	<i>input en output sportwetenschap</i>
<i>masterstudenten in de sport</i>	<i>aantal masterstudenten 'sport' studies per jaar</i>	<i>input en output sportwetenschap</i>
<i>aantal studenten</i>	<i>aantal studenten sportstudies naar niveau MBO, HBO, WO</i>	<i>input en output sportwetenschap</i>
subthema:	embedded science	
omvang	aantal fte's embedded scientists	bondenmonitor
<i>bonden met embedded scientists</i>	<i>aantal bonden met embedded scientist in (technische) staf</i>	bondenmonitor
impact embedded science	impact embedded scientists op effectiviteit	input en output sportwetenschap
subthema:	budget en output	
budget sport-wetenschappelijk onderzoek	jaarbudget nationaal onderzoeksprogramma sport (fundamenteel)	input en output sportwetenschap
budget sport-wetenschappelijk onderzoek	jaarbudget nationaal onderzoeksprogramma sport (toegepast)	input en output sportwetenschap
wetenschappelijke artikelen	aantal peer reviewed artikelen	input en output sportwetenschap
populaire artikelen	aantal populair wetenschappelijke publicaties	input en output sportwetenschap
promoties	aantal academische promoties	input en output wetenschap
patenten	<i>aantal patenten</i>	<i>input en output sportwetenschap</i>
<i>innovatiekracht</i>	<i>aantal patenten in de sport per jaar</i>	<i>input en output wetenschap</i>
<i>waarde van innovatie</i>	<i>toepassing van innovatieve ontwikkelingen - economische ontwikkeling</i>	<i>input en output sportwetenschap</i>

Het derde thema bij *Algemeen* is werk en opleiding (tabel F.3). Het gaat om het aanbod en het gebruik van opleidingen in de sport en om kengetallen over de werkgelegenheid in de sport. Dit laatste betreft mensen die worden betaald voor hun activiteiten (vrijwilligers zijn al in tabel B.2 behandeld). Werkzaam zijn in de sport betreft overigens heel veel parttime functies, het is een probleem voor werkzoekenden om een volledige baan in de sport te vinden. Daardoor zijn er ook grote verschillen tussen het absolute aantal mensen dat werkt in de sport en het totale arbeidsvolume (fte's).

Vooraf op het gebied van gebruik van opleidingen zijn nog lacunes zichtbaar. Mensen die een voltijds- of deeltijdopleiding aan een onderwijsinstelling hebben gevolgd, zijn goed te traceren vanuit de cijfers van onderwijsinstellingen. Mensen die een cursus van beperkte omvang hebben gevolgd, zijn minder makkelijk te achterhalen.

De arbeidsmarktmonitor (Van der Horst en Peters 2011) biedt veel informatie over werknemers, werkgevers en werkgelegenheid in de sport. Daarbij zijn afgestudeerden aan sportgerelateerde opleidingen op mbo- en hbo-scholen bevraagd en is bij werkgevers in de sportsector of aanpalende sectoren (zorg, toerisme, welzijn, onderwijs, veiligheid) een enquête afgenomen. Gemist worden daarbij nog de wo-afgestudeerden. Omdat in de arbeidsmarktmonitor nog niet alle afgestudeerden worden meegenomen in het onderzoek en de monitor niet verder ingaat op andere werknemers in de sport dan net-afgestudeerden, is deze monitor in onderstaande tabel oranje gekleurd.

Tabel F.3

Thema: werk en opleiding

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
subthema:	opleiding aanbod	
sportgerelateerde beroepsopleidingen	aantal studerende / afgestudeerde studenten diverse sportgerelateerde opleidingen in het beroepsonderwijs (MBO, HBO, WO)	data arbeidsmarktmonitor
aantal trainers-opleidingen op verschillende niveaus	aantal beschikbare opleidingen naar niveau en tak van sport	data arbeidsmarktmonitor
subthema:	opleiding gebruik	
uitstroom	aantal afgestudeerden die werk vinden in de sport	data arbeidsmarktmonitor
opleidingsniveau trainers/coaches	vooropleiding van trainers/coaches in de sport	kaderonderzoek
opleidingsniveau sportcoaches via bondsstructuur	opleidingsniveau sportcoaches via bonds/onderwijsstructuur	kaderonderzoek
scholing scheidsrechters	aantal/aandeel scheidsrechters met een opleiding (bondsopleiding, interne scholing door vereniging zelf)	registratie bond

Tabel F.3 (vervolg)

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
<i>scholing overig kader</i>	<i>mate waarin overig kader (bestuur, accommodatieonderhoud, kantined medewerkers, enz.) scholing hebben gekregen</i>	<i>kaderonderzoek</i>
<i>fte's naar functies</i>	<i>aantal fte's werkzaam in de sport naar opleidingsniveau</i>	<i>data arbeidsmarkt-monitor</i>
subthema:	werk	
<i>betaalde krachten vereniging</i>	<i>aantal betaalde krachten per vereniging</i>	VMT
<i>fte's werkzaam bij sportaanbieders</i>	<i>aantal fte's werkzaam bij sportaanbieders</i>	<i>data arbeidsmarkt-monitor</i>
<i>uren betaalde krachten sportaanbieder</i>	<i>aantal uur betaalde medewerkers in dienst sportaanbieder</i>	VMT, SSO
<i>sportaanbieders met betaalde krachten</i>	<i>aandeel sportaanbieders met betaalde krachten</i>	VMT, SSO
<i>fte's werkzaam in de sport</i>	<i>aantal fte's werkzaam in de sport</i>	EBB
<i>sport arbeidsvolume</i>	<i>absoluut arbeidsvolume of procentueel t.o.v. totaal Nederland</i>	sport satelliet rekening (in ontwikkeling)
<i>sport banen</i>	<i>absoluut aantal banen of procentueel t.o.v. totaal NL</i>	sport satelliet rekening (in ontwikkeling)
<i>sport werkzame personen</i>	<i>absoluut aantal werkzame personen in de sport of procentueel t.o.v. totaal Nederland</i>	sport satelliet rekening (in ontwikkeling)
<i>werkgelegenheid</i>	<i>aantal vacatures in de sport per jaar</i>	<i>data arbeidsmarkt-monitor</i>

Het vierde thema van *Algemeen* is economie en financiën (tabel F.4). Een belangrijke ontwikkeling is op dit gebied de realisatie van een sportsatellietrekening door het CBS en de Hogeschool Arnhem Nijmegen (2011a, 2011b, 2011c). Daarin wordt een aantal macro-economische indicatoren op het gebied van sport in Nederland samengesteld. Zowel in Europees verband als in Nederland bestaat bij beleidsmakers een grote behoefte aan goede informatie over het macro-economische belang van sport. Het opstellen van een satellietrekening sport biedt de mogelijkheid om sportgerelateerde financiële stromen af te zetten tegen macro-economische indicatoren uit de nationale rekeningen. Uit dit project zal blijken op welke terreinen voldoende informatie over financiën en economie beschikbaar is en waar nog relevante informatie mist. De resultaten van dit project zullen daarmee een aanvulling vormen op deze inventarisatie.

Tabel F-4

Thema: economie en financiën

kengetal	meeteenheid	databestand (indien beschikbaar)
<p>subthema: bestedingen aan sport toegevoegde waarde sport sport Bruto Binnenlands Product</p>	<p>totaal uitgaven aan sport per jaar toegevoegde waarde sport absoluut of procentueel t.o.v. totaal NL sport BPP absoluut of procentueel t.o.v. totaal NL</p>	<p>BO sport satelliet rekening (in ontwikkeling) sport satelliet rekening (in ontwikkeling)</p>
<p>subthema: bestedingen aan sportbeleving bestedingen aan sportdeelname consumentenbestedingen aan sport bestedingen evenement</p>	<p>bevolking bestedingen door sportbezoekers/kijkers aan verschillende aspecten bestedingen door sporters aan verschillende aspecten uitgaven aan sport door huishoudens per jaar bestedingen tijdens bezoek evenement</p>	<p>BO, CVTO BO BO, GIN CVTO</p>
<p>subthema: bestedingen gemeenten aan sport gemeentelijke bestedingen aan sport provinciale bestedingen aan sport nationale bestedingen aan sport nationale bestedingen aan sport</p>	<p>overheid/ sportorganisaties sportbudget per inwoner uitgaven gemeentelijke overheden aan sport per jaar uitgaven provinciale overheden aan sport per jaar uitgaven landelijke overheid aan sport per jaar uitgaven nationale sportorganisaties aan sport per jaar</p>	<p>overheid SIU SIU SIU begrotingen, Lotto gelden, contributies leden, sponsorgelden overheid overheid overheid</p>
<p>overheidsbesteding aan beheer sportaccommodaties overheidsbesteding aan onderhoud/bouw sportaccommodaties overheidsbesteding aan zwembaden</p>	<p>uitgaven aan beheersportaccommodaties per jaar uitgaven aan onderhoud/bouw sportaccommodaties per jaar uitgaven aan zwembaden per jaar</p>	<p>jeugdsportfonds sport satelliet rekening (in ontwikkeling) sport satelliet rekening (in ontwikkeling)</p>
<p>subthema: jeugdsportfonds export sportproducten omzet van commerciële productiepartijen sportsponsoring</p>	<p>privaat uitgaven door jeugdsportfonds per jaar omzet door export van sportproducten omzet van commerciële productiepartijen voor de sport uitgaven/inkomsten aan sportsponsoring per jaar</p>	<p>aanbiedersonderzoek aanbiedersonderzoek overheid</p>
<p>subthema: prijs van het sportaanbod financiële positie sportaanbieders huurprijs sportaccommodatie</p>	<p>sportaanbieders kosten om deel te nemen aan activiteiten in euro's financiële positie sportaanbieders gemiddelde huurprijs sportaccommodatie per uur</p>	

2.4 Selectie van kengetallen tot beperkte reeks kernindicatoren

Het volgen van landelijke ontwikkelingen in de sport, bijvoorbeeld door leden van de Tweede Kamer, vraagt om beknoptere informatie dan een geheel van 329 kengetallen. Om in de behoefte aan gecomprimeerde informatie te voorzien is uit de gehele set van kengetallen een selectie gemaakt van een beperkt aantal. Deze subset duiden we hier aan als kernindicatoren. Het doel van deze subset kernindicatoren is voornamelijk communicatief: het overdragen van een handzaam, begrijpelijk pakket aan cijfers aan bestuurders, politici, media en andere geïnteresseerden.

De kernindicatoren zijn voorgesteld om ontwikkelingen gedurende een lange periode (tien jaar) te kunnen volgen. Dit vraagt om een opbouw en onderhoud van gegevensverzameling, en om continuïteit in expertise. Het is daarom goed om deze taak te beleggen bij instituten die hiervoor deskundigheid en ervaring in huis hebben. Met deze instituten dienen afspraken te worden gemaakt over de ontwikkeling en bewaking van bepaalde kernindicatoren. Zo wordt duidelijkheid gecreëerd en versnippering en ad-hoconderzoek voorkomen. Bij het beperkte doel van de monitoring van kernindicatoren dient te worden opgemerkt dat daarnaast nog steeds een monitoring van politiek-bestuurlijke programma's zal moeten plaatsvinden, aangezien die vaak een beperkte looptijd van maximaal vier jaar kennen.

Verder moge duidelijk zijn dat ook voor de ontwikkeling van het wetenschappelijke sportonderzoek deze selectie van kernindicatoren te beperkt zal zijn, aangezien het in de wetenschap om meer verklarende factoren en achterliggende kenmerken gaat. Dit strekt verder dan alleen monitoring. Het kan dus niet zo zijn dat deze selectie van kernindicatoren sec bepaalt welke onderzoeken en dataverzamelingen voor de komende jaren relevant zijn. De kernindicatoren zijn op zichzelf onvoldoende voor de verdere ontwikkeling van het sportonderzoek, zoals ook in andere documenten (Breedveld et al. 2010; Van Veldhoven en Van Vught-Tijssen 2011) wordt nagestreefd.

2.4.1 Selectie van kernindicatoren tijdens expertmeetings

Van meer dan driehonderd kengetallen komen tot een beperkte set van kernindicatoren vraagt om een brede kennis van zaken. Aangezien het SCP geen deskundige is op elk van de zes pijlers, hebben wij de discussie over de selectie van kernindicatoren gevoerd tijdens de expertmeetings. Naast gebruikmaking van de specifieke kennis van de experts is daarmee ook draagvlak gerealiseerd voor de genoemde kernindicatoren. De experts is gevraagd aan te geven welke kengetallen de belangrijkste zijn in hun specifieke pijler. Gestreefd is per pijler te komen tot twee kernindicatoren. Vanwege de veelheid aan onderwerpen binnen verschillende pijlers is dit niet altijd gelukt en droegen de aanwezigen goede argumenten aan om meerdere kernindicatoren te hanteren. De discussie heeft de onderstaande resultaten opgeleverd.

Vitaal Nederland

De aanwezigen op deze expertmeeting noemden na enige aarzeling en discussie de volgende kengetallen als de twee belangrijkste kernindicatoren:

- 1 de combinorm – de combinorm wordt nu berekend op basis van de frequentie en bestede tijd aan matig intensieve en intensieve activiteiten, maar gelet op de discussie die momenteel wordt gevoerd over deze norm is het goed mogelijk dat hierin nog een aanpassing komt;
- 2 de blessure-incidentie – als maat voor het vaststellen van het aantal blessures naar het aantal uren dat wordt gesport. Hierdoor wordt inzichtelijk in bijvoorbeeld welke sporten de kans op blessures groter is.

Andere indicatoren die genoemd zijn als belangrijke indicatoren zijn woon-werkverkeer (fietsen) naar het werk (als belangrijke bron van bewegen), gezondheidseffecten van sport en bewegen (uitgedrukt in euro's, QALY of DALY²) en de fitnorm (norm voor intensief bewegen).

Meedoen in Nederland

Bij de expertmeeting Meedoen in Nederland werden verschillende onderwerpen van belang geacht. De meest genoemde indicatoren zijn te groeperen in drie onderwerpen:

- 1 sportparticipatie – hierbij gaat het om sportdeelname naar verschillende frequenties (bijvoorbeeld wekelijks, maandelijks) en verschillende achtergrondkenmerken van deelnemers. Als een kernindicator als één getal wordt gedefinieerd, zou hier de Olympische ambitie kunnen worden genoemd: aandeel van de bevolking dat minstens twaalf keer per jaar aan sport doet (NOC*NSF 2009). De vraag is echter of deze beperkte frequentie van sporten als voldoende informatief kan worden beschouwd. Een strengere definiëring van minstens veertig weken per jaar of wekelijks zou de 'echte' sporter beter kwalificeren (zie ook Tiessen-Raaphorst et al. 2010). Al biedt deze norm nog steeds geen goede input voor het effect van sporten op de gezondheid. Daarvoor is een nog strengere norm nodig van minstens drie keer per week dertig minuten (zie Sport England 2011);
- 2 sport- en beweegaanbod – nu is hier nog geen eenduidige kernindicator van te geven. Vanuit de experts komt het voorstel hiervoor een indexcijfer te ontwikkelen, waarin accommodaties, aanbod, kwaliteit van het kader, af te leggen afstand en wellicht nog andere onderwerpen een plek krijgen;
- 3 bewegingsonderwijs – alhoewel niet direct een onderwerp dat thuishoort bij vws (bewegingsonderwijs behoort tot het beleidsterrein van ocw) – werd het wel van belang geacht dat hieraan aandacht wordt besteed. Voor dit onderwerp werden twee kengetallen genoemd: aantal daadwerkelijk gegeven uren bewegingsonderwijs en het aandeel daarvan dat wordt gegeven door vakleerkrachten.

Daarnaast is de wens geuit om meer aandacht te besteden aan de effectiviteit van lokale interventies – er wordt veel geïnvesteerd om meer mensen te laten bewegen en aan het

sporten te krijgen, maar wat levert dit nu werkelijk op? Aangezien dit effectiviteitsonderzoek is, en niet zozeer een kengetal, benoemen we dit verder niet als kernindicator.

Talentvol Nederland

Tijdens de expertmeeting *Talentvol Nederland* is een poging gedaan om twee kern-indicatoren te noemen, waarvan één op het gebied van presteren en één op het gebied van talentontwikkeling, omdat dit de meest omvattende aandachtsgebieden zijn voor deze pijler.

- 1 Wat betreft presteren zijn de meningen unaniem dat dit de plek van Nederland op de internationale medaillespiegel is. Discussie wordt nog wel gevoerd hoe deze medaillespiegel afgebakend moet worden. De huidige maat voor het bepalen van de top 10-ambitie wordt vastgesteld aan de hand van Olympische medailles (en in niet-Olympische jaren aan de hand van medailles op wereldkampioenschappen). Deze maat is in overeenstemming met de medaillespiegel zoals door het IOC gepresenteerd wordt (NOC*NSF 2010). De aanwezigen zien ook een meerwaarde in het meenemen van een top 8-notering in plaats van een top 3-notering, zodat de Nederlandse topsport genuanceerder in kaart wordt gebracht. Daarnaast wordt bediscussieerd of alleen de sporten die op de Olympische spelen te beoefenen zijn in een medaillespiegel thuis-horen of dat er ook andere internationaal serieus te nemen sporten in een spiegel moeten worden opgenomen.
- 2 De kernindicator voor talentontwikkeling leverde meer discussie op. Het draaide met name om een maat om de effectiviteit van talentherkenning en -ontwikkeling aan te geven. De volgende ideeën werden hiervoor gegeven.
 - een jeugdmedaillespiegel, waarbij werd opgemerkt dat deze lastig te maken is vanwege de verschillende leeftijdsgrenzen die de diverse sporten hanteren. Daarnaast is het de vraag in hoeverre prestaties in de jeugd een goede voorspeller zijn voor prestaties op latere leeftijd; er zijn jeugdige sporters die al vroeg pieken en dit later niet meer waarmaken, en er zijn sporters die tijdens hun jeugd nog niet presteren, maar op latere leeftijd wel medailles halen;
 - de verhouding tussen het aantal gescoute sporters en het aantal topsporters;
 - de doorstroom van talenten naar selecties voor deelname aan Europese of wereldkampioenschappen of Olympische Spelen;
 - het aandeel topsporters dat een top 8-notering op een wereldkampioenschap of Olympische Spelen heeft behaald ten opzichte van alle topsporters die een minimale periode (bijvoorbeeld één of twee jaar) hebben deelgenomen aan het nationale talentenprogramma van hun sportbond.

Het SPLISS-onderzoek wordt ook genoemd als middel voor effectiviteitsbepaling topsportprogramma. SPLISS staat voor Sports Policy factors Leading to International Sporting Success en maakt op basis van negen pijlers een totaalbeeld van de sportontwikkeling in een land met als doel het verschil in topsportsuccessen tussen landen te vergelijken en te verklaren (De Bosscher et al. 2010). Het eindresultaat bestaat uit negen pijlers die met een vijfpuntsschaal (goed ontwikkeld tot slecht ontwikkeld) worden

beoordeeld. Hierdoor kunnen landen relatief eenvoudig met elkaar worden vergeleken, al geven De Bosscher et al. (2010) ook aan dat de uitkomsten niet los gezien moeten worden van kwalitatieve beschrijvingen en een breder begrip van topsportsystemen.

Kaart van Nederland

Tijdens deze expertmeeting is een lijst kernindicatoren opgesteld. Na bestudering en herordening is hieruit een lijst van drie kernindicatoren afgeleid.

- 1 het voorzieningenniveau – wat is er in de omgeving van (potentiële) sporters aanwezig aan sport- en beweegaccommodaties/locaties en welke takken van sport zijn hier te beoefenen? Hiervoor is het nodig de coördinaten van sport- en beweeglocaties in kaart te brengen (postcode en huisnummer of GPS), inclusief de te beoefenen tak van sport. Een afgeleide variant hiervan is afstand of tijd nodig om bij sportvoorzieningen te komen. Hiervoor is naast inzicht in de locatie van de sportvoorziening noodzakelijk te weten wat de locatie is van de (potentiële) sporter;
- 2 de beweegvriendelijkheid van de omgeving – de veronderstelling is dat een beweegvriendelijke woonomgeving het beweeggedrag positief beïnvloedt. De vaststelling van dit kengetal of een te creëren index verdient nog nadere studie, die kan samenhangen met het project van het NISB in het kader van de beweegvriendelijke omgeving (zie voor wetenschappelijke onderbouwingen ook De Vries (2009) en Aerts (2011));
- 3 het gebruik van een locatie: wie gebruikt de locatie (consumenten met achtergrondkenmerken), bezettingsgraad/benutting van een locatie, multifunctionaliteit? Wellicht is hiervan een samengestelde indicator te maken.

Nederland in Beeld/Algemeen

Ook tijdens deze expertmeeting werd alle aanwezigen gevraagd per persoon maximaal twee kernindicatoren te noemen. Hieruit is een lijst van twee kernindicatoren afgeleid.

- 1 het bruto binnenlands product van sport. Dit wordt momenteel berekend binnen het project sportsatellietrekening, waarin op basis van beschikbare data wordt gekeken wat de economische bijdrage van sport is;
- 2 het aantal/fte-mensen dat werkzaam is in de sport.

2.4.2 Review en kritische beschouwing

Tijdens de expertmeetings werd telkens een specifieke pijler besproken. Door een aantal experts werd dit als een beperking gezien, omdat het totaaloverzicht ontbrak. Hierin is tegemoetgekomen door de experts de gelegenheid te geven te reageren op het conceptrapport, waarin alle kernindicatoren gezamenlijk stonden beschreven. Dit heeft een aantal reacties opgeleverd. Daarnaast is het conceptrapport besproken in de klankbordgroep, in een bijeenkomst van een aantal wetenschappers en in interne besprekingen bij de directie Sport. Ook dit leverde extra adviezen en wensen tot aanvullingen op. De auteurs hebben alle reacties ter harte genomen en op basis hiervan het advies voor

kernindicatoren geschreven, resulterend in tabel 2.2. Om recht te doen aan alle reacties en ter toelichting van dit advies is hieronder een aantal afwegingen vermeld.

Vitaal Nederland

- De kernindicator blessure-incidentie wordt opgenomen, in navolging van de uitkomsten van de expertmeeting.
- De expertmeeting stelde de combinorm voor als kernindicator. In de bespreking van het concept-rapport kwam echter de reactie dat door voortschrijdend inzicht wellicht in de toekomst de norm wordt bijgesteld en de naam combinorm niet meer wordt toegepast. De suggestie is om de kernindicator meer in algemene termen te stellen in de zin van ‘het aandeel van de bevolking dat voldoende beweegt’. Anno 2012 is de operationalisering hiervan de combinorm. Deze suggestie nemen we over en noemen de kernindicator ‘beweeggedrag’.
- Gemist wordt de kernindicator ‘sedentair gedrag’. Deze komt steeds vaker uit onderzoek naar voren als belangrijke risicofactor voor de gezondheid. Het hebben van voldoende beweging alleen is niet voldoende, ook de tijd die men zittend of liggend doorbrengt is van belang. Het belang van sedentair gedrag als indicator wordt door internationaal onderzoek aangetoond (AGAC 2008). Op basis van deze argumentatie nemen we deze toevoeging over. De exacte definitie van deze kernindicator is nog niet bekend, TNO is nog bezig met de vaststelling hiervan.
- De directie Sport verzocht dopinggebruik door recreatieve sporters als kernindicator op te nemen in de lijst. Dit onderwerp werd echter door geen van de experts genoemd, waaruit we afleiden dat het in de sportsector wel als belangrijk kengetal wordt gezien, maar niet als kernindicator.

Meedoen in Nederland

- De kernindicatoren sportparticipatie en bewegingsonderwijs worden opgenomen, in navolging van de uitkomsten van de expertmeeting.
- Bij sportparticipatie is nog wel de suggestie gegeven deze te formuleren in de vorm van een indexcijfer, om de ketenbenadering van weinig frequente sporters tot zeer frequente sporters weer te geven. Deze suggestie nemen wij niet over, aangezien dit veel lastiger is uit te leggen dan een getal met een vaste grens, zoals twaalf keer per jaar of veertig weken per jaar.
- Voor de kernindicator ‘bewegingsonderwijs’ adviseren we alleen te kijken naar het aantal minuten daadwerkelijk gegeven bewegingsonderwijs. Het onderscheid naar vakleerkracht of groepsleerkracht adviseren we niet over te nemen als kernindicator, aangezien dit alleen voor het primair onderwijs relevant is. In het voortgezet onderwijs wordt alle bewegingsonderwijs door een vakleerkracht verzorgd.
- Het sport- en beweegaanbod zou in twee kernindicatoren moeten worden weergegeven. Eén kernindicator gaat in op objectieve aspecten, zoals aantal aanbieders, diversiteit, afstand, enzovoort. Momenteel is het (nog) niet mogelijk om op basis van bestaande data een dergelijke kernindicator in te vullen. Wanneer een registratiesysteem van sportaccommodaties beschikbaar is, zou dit wel tot de mogelijkheden

behoren. Dit komt tot uiting in de kernindicator ‘voorzieningenniveau’, bij de *Kaart van Nederland*.

- De tweede kernindicator gaat in op subjectieve aspecten, zoals tevredenheid van de bevolking over dit aanbod. Hiervoor bestaan verschillende vraagstellingen, die gebruikt zouden kunnen worden. Voorbeelden hiervan zijn de vraagstelling in de Eurobarometer naar tevredenheid over lokaal sport- en beweegaanbod, of de vraagstelling naar belang van en tevredenheid over diverse aspecten van voorzieningen en organisatie van de sport, zoals gesteld in de Sportersmonitor. Het vraagt nog wel aandacht om dit verder vast te stellen. Ons voorstel is om dit door betrokkenen bij het project Sport en Bewegen in de Buurt te laten doen.
- Bij een splitsing in twee kernindicatoren kunnen ook ontwikkelingen in de tijd tegenover elkaar gezet worden. Zoals uit bovenstaande blijkt, geldt voor beide kernindicatoren dat ze op dit moment nog niet bestaan en verder zouden moeten worden uitgewerkt.
- Sportiviteit is een thema dat al jarenlang onder verschillende noemers (waarden en normen, sportiviteit en respect, fair play, veilig sportklimaat) een rol speelt in de sport. Ook in het huidige kabinetsbeleid speelt het een grote rol. Gezocht moet worden naar een kernindicator en bijbehorende definitie die onafhankelijk is van beleidsuitwerkingen en over langere tijd weergeeft hoe mensen de sportiviteit in en rondom de sport ervaren. Ons voorstel is dit te laten plaatsvinden als onderdeel van de monitoring van Veilig Sport Klimaat, met als kanttekening dat de kernindicator een langere houdbaarheid heeft dan de duur van dat project.
- Vrijwilligers vormen een belangrijke basis van het Nederlandse sportaanbod en actief zijn als vrijwilliger houdt mensen betrokken. Daarom zou het goed zijn hieraan aandacht te besteden in de zin van het aandeel van de bevolking dat actief is in de sport als vrijwilliger. Aangezien dit cijfer ook als prestatie-indicator van het overheidsbeleid voor sport wordt gehanteerd, onderschrijven wij deze toevoeging.

Talentvol Nederland

- Tijdens de expertmeetings zijn presteren en talentontwikkeling genoemd als de terreinen waarvoor een kernindicator zou moeten worden genoemd. De uitwerking van de definitie van beide kernindicatoren gaf verschillende mogelijkheden (zie de discussie eerder in deze paragraaf).
- Aangezien de top 10-ambitie door NOC*NSF is onderbouwd en wordt gesteund, ook vanuit internationaal beschikbare data, adviseren wij deze over te nemen.
- Op het gebied van talentontwikkeling bleek vanuit de beschikbare data de doorstroom van talenten naar selecties de beste kernindicator. Deze kan volgens NOC*NSF goed worden vastgesteld op basis van het Nationaal Talent Volg Systeem. De andere opties om talentontwikkeling vast te stellen stuiten op praktische problemen, doordat sporttakken verschillen in gehanteerde leeftijdsgrenzen voor junioren en senioren.

Kaart van Nederland

- De kernindicatoren ‘voorzieningsniveau’ en ‘beweegvriendelijke omgeving’ worden opgenomen, in navolging van de uitkomst van de expertmeetings. Beide kernindicatoren zijn op dit moment nog niet vast te stellen. Het vaststellen van het voorzieningsniveau is afhankelijk van een goede databestand. Momenteel zijn hiervoor diverse ontwikkelingen gaande (zie § 3.4). Het definiëren van wat een beweegvriendelijke omgeving is, is nog niet helder. We adviseren dit verder vast te laten stellen vanuit het NISB.
- De voorgestelde kernindicator ‘gebruik van locaties’ wordt niet opgenomen in de definitieve lijst, aangezien dit ons meer van belang lijkt voor het lokale niveau dan voor landelijke kernindicatoren.

Nederland in Beeld

- Voor deze pijler is één kernindicator geformuleerd, namelijk de sportfan. Deze kernindicator geeft aan hoeveel mensen zich betrokken voelen bij sport doordat ze de sport volgen via de media (krant, tv, internet) of omdat ze sportwedstrijden of -evenementen bezoeken. De definitie van deze kernindicator moet nog nader worden afgestemd. Ons voorstel is dit te doen met NOC*NSF en Olympisch Vuur.
- Andere kernindicatoren die tijdens de expertmeeting bij *Nederland in Beeld* werden genoemd, hebben we (in navolging van de indeling in § 2.1 en § 2.2) geplaatst bij *Algemeen*.
- Een kernindicator die door partijen ook is voorgedragen, is het draagvlak onder Nederlanders voor het Olympisch Plan 2028. Alhoewel op dit moment zeker relevant, achten wij deze voor de langere termijn minder relevant, aangezien nog niet zeker hoe de besluitvorming over dit traject in de toekomst verder gaat plaatsvinden.

Algemeen

- Vanuit de expertmeetings kwamen twee kernindicatoren naar voren die we onder *Algemeen* plaatsen: het bruto binnenlands product sport en de werkzaamheid in de sport. Deze nemen we over van de expertmeetings.
- Het bruto binnenlands product sport en het arbeidsvolume in de sport wordt op dit moment berekend in het project Satelliet Rekening Sport (SRS) (CBS/HAN 2011a). De verwachting is dat dit in de loop van 2012 bekend wordt. Op basis van de uitkomsten van de SRS en evaluatie van geschiktheid van de gebruikte bronnen kan worden gekeken of er aanpassingen in de dataverzamelingen moet gaan plaatsvinden.

Tabel 2.2

Voorgestelde kernindicatoren

kernindicator	definitie	beschikbare databestanden en betrokken onderzoeksinstituten
Vitaal Nederland beweeggedrag ^a	<p>aandeel van de bevolking dat voldoende beweegt. (Anno 2012 is hiervan de definitie:</p> <p>aandeel van de bevolking dat minstens 5 dagen per week 30 minuten matig intensief en /of 3 dagen 20 minuten intensief beweegt. Herziening hiervan zal nog plaatsvinden op basis van nieuwe internationale richtlijnen)</p> <p>aantal blessures op basis van 1.000 uur sportbeoefening</p> <p>aandeel van de bevolking dat te veel tijd zittend of liggend doorbrengt</p>	<p>Gezondheidsenquête (GE), Ongevallen en Bewegingen in Nederland (OBIN) – RIVM, TNO</p> <p>OBIN - TNO</p> <p>OBIN - TNO</p>
blessure-incidentie ^a sedentair gedrag ^a		
meedoen in Nederland sportparticipatie ^a	<p>aandeel van de bevolking dat regelmatig aan sport doet. (De Olympisch ambitie staat op 12 keer per jaar. Het sCP adviseert een hogere frequentie, zoals 40 weken per jaar te gebruiken)</p> <p>aandeel van de bevolking dat actief is als vrijwilliger in de sport</p>	<p>Aanvullende Voorzieningsgebruik Onderzoek (AVO) (vanaf 2012 Vrijtijdsomnibus (VTO)), Sportersmonitor, OBIN – sCP, Mulier Instituut, TNO</p> <p>AVO (vanaf 2012 VTO), Sportersmonitor – Mulier Instituut, sCP</p>
vrijwilligerswerk ^a		
subjectieve beoordeling sport- en beweegaanbod ^a	<p>tevredenheid met sport en beweegaanbod (indicator nog vast te stellen vanuit overleg Sport en Bewegingen in de Buurt)</p>	<p>Sportersmonitor; optie om in VTO 2012 op te gaan nemen - Mulier Instituut, sCP (VTO)</p>
bewegingsonderwijs	<p>het totaal aantal daadwerkelijk gegeven minuten bewegingsonderwijs</p>	<p>in de toekomst: scholendonderzoek – Mulier Instituut, onderzoeksbureaus op het gebied van onderwijs</p>
sportiviteit ^a	<p>feitelijke en beleefde veiligheid in de sport (exacte indicator nog vast te stellen vanuit project Veilig Sport Klimaat)</p>	<p>in de toekomst: bevolkingsenquête en/of registraties – Mulier Instituut, sCP</p>

Tabel 2.2 (vervolg)

kernindicator	definitie	beschikbare databestanden en betrokken onderzoeksinstituten
Talentvol Nederland		
top 10-ambitie	plaats van Nederland op de internationale medaillespiegel van het IOC	IOC registratie - Infostrada
talentontwikkeling	de doorstroom van talenten naar selecties voor deelname aan Europese of wereldkampioenschappen of Olympische spelen	Nationaal Talent Volg Systeem - NOC*NSF
Kaart van Nederland		
voorzieningen niveau	dichtheid van sportaccommodaties en -locaties (spreiding, verzorgingsgebied)	in de toekomst: registratiesysteem sportaccommodaties - zie § 3.4
beweegvriendelijke omgeving	in ontwikkeling binnen project beweegvriendelijke omgeving (overleg met NISB)	nog vast te stellen - NISB, TNO
Nederland in Beeld		
sportfan ^a	aandeel van de bevolking dat sport volgt via media of bezoek (overleg met NOC*NSF en Olympisch Vuur)	nu (deels) beschikbaar in AVO; optie om in VTO 2012 op te gaan nemen - SCP
Algemeen		
bruto binnenlands product sport	het bruto binnenlands product op basis van sport als aandeel van het totale BBP	uitkomst sport satelliet rekening - CBS/HAN
werkzaamheid in de sport	absoluut arbeidsvolume in de sport	uitkomst sport satelliet rekening - CBS/HAN

a Naast een algemene kernindicator zijn uitsplitsingen naar achtergrondkenmerken, zoals opleidingsniveau, sociale status of het hebben van een beperking relevant.

b De kernindicatoren van talentvol Nederland zijn beide door NOC*NSF benoemd, maar (nog) nietdoor vws geaccordeerd.

Met het opstellen van een lijst van kernindicatoren is nog niet gezegd dat deze op korte termijn als resultaat kan worden gepresenteerd. Een aantal aspecten staat dit nog in de weg:

- Op dit moment is nog niet voor alle kernindicatoren een afgebakende definitie beschikbaar. Dit vergt nog nader overleg met betrokken partijen. In de tabel staat vermeld welke partijen daarbij zouden moeten worden betrokken.
- Een aantal kernindicatoren kan niet op basis van bestaand onderzoek worden becijferd. In de tabel staan daarvoor suggesties vermeld.
- Voor diverse kernindicatoren staan twee of meer databestanden vermeld, waarbij besloten moet gaan worden welk databestand leidend is. Deze beslissing moet worden genomen op basis van kwaliteit van de dataverzameling (zoals representativiteit van de steekproef, validiteit van de vragenlijst). Aan te bevelen is dit te doen in overleg met de partijen die als deskundige gezien worden voor de kernindicator.

2.5 Ontwikkelingen rondom internationale kengetallen in de sport

Bovenstaande lijst kernindicatoren is vastgesteld op basis van Nederlandse ontwikkelingen. Internationaal is sport ook vaak onderwerp van onderzoek. In tegenstelling tot andere terreinen zijn in de sport echter nog weinig internationaal afgestemde indicatoren beschikbaar. Op een aantal terreinen zijn wel ontwikkelingen gaande.

Beweeggedrag

De Nederlandse Norm Gezond Bewegen is gebaseerd op de internationale richtlijn, en ook de nieuw te ontwikkelen norm wordt een afgeleide van de internationale richtlijnen. In de praktijk blijkt echter dat elk land zijn eigen versie heeft. Zelfs binnen landen kan de normhantering nog verschillen. Daarnaast is er een crosscultureel bedoelde vragenlijst International Physical Activity Questionnaires (IPAQ) ontwikkeld. Het doel van de IPAQ is een instrument te bieden waarmee internationaal vergelijkbare schattingen kunnen worden gemaakt van fysieke activiteit (www.ipaq.ki.se).

Sportdeelname

In 1999 is geprobeerd om gecoördineerde monitoring van sportdeelname op te zetten (Gratton 1999). Na een tijd te hebben stilgelegen is dit streven opnieuw opgepakt in 2010, toen de Measure groep is samengesteld, waarin sportonderzoekers uit diverse Europese landen plaatshebben. Opnieuw is gekeken welke databestanden momenteel beschikbaar zijn om sportdeelname in verschillende Europese landen met elkaar te vergelijken (Scheerder et al. 2011). Recent heeft de Europese Commissie het Mulier Instituut de opdracht gegeven om voor het Europese beleid na te gaan of er wat kan worden verbeterd aan het monitoren van sport in Europa, welke verbeteringen dit zouden moeten zijn en welke rol de Directoraat Generaal Sport daarin zou moeten nemen. In dat kader wordt gekeken naar de beschikbare en gewenste dataverzamelingen (zoals het thema, de kwaliteit, frequentie van uitvoering), de wijze waarop de uitkomsten worden ontsloten, welke goede nationale voorbeelden er zijn en de partijen die in de verdere vormgeving van het Europese kennislandschap een rol zouden kunnen spelen. Het Mulier Instituut werkt voor dit project nauw samen met TNO (sport en gezondheid), Sheffield Hallam University (sporteconomie) en KU Leuven

(sportparticipatie). Het rapport komt te laat uit om van betekenis voor onderhavig rapport te zijn (eind 2012). Naar verwachting zal het rapport input opleveren voor bijvoorbeeld een nieuwe, in 2013 of 2014, te houden Eurobarometer over onder andere sportdeelname.

Topsport

Een grootschalig internationaal onderzoek naar topsport is het Sports Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS)-onderzoek. In Nederland wordt dit onderzoek door de Universiteit Utrecht gecoördineerd. Het SPLISS-onderzoek bestaat uit negen pijlers (De Bosscher et al. 2010-2011). De diverse pijlers komen (deels) overeen met in dit rapport geplaatste tabellen:

- 1 financiële ondersteuning (zie tabel 5.2)
- 2 organisatie en structuur van sportbeleid (zie tabel 6.1)
- 3 sportdeelname (zie tabel 2.1)
- 4 talentherkenning en -ontwikkeling (zie tabel 3.1)
- 5 ondersteuning topsporters tijdens en na carrière (zie tabel 3.2)
- 6 training faciliteiten (zie tabel 3.3)
- 7 coachvoorzieningen en ontwikkeling (zie tabel 3.2)
- 8 (inter)nationale competitie (zie tabel 3.4)
- 9 wetenschappelijk onderzoek (zie tabel 6.2).

In totaal zijn 126 kritische succesfactoren verzameld. De informatie die voor het invullen van de kritische succesfactoren van SPLISS wordt verzameld, is gebaseerd op de volgende bronnen: een algehele beleidsinventarisatie, een topsportersonderzoek en een coachonderzoek en interviews met personen van NOC*NSF en nationale sportbonden (De Bosscher et al. 2010). Het zou goed zijn als in de definitieve keuze van de kengetallen voor *Talentvol Nederland* (maar ook voor andere die in relatie staan tot SPLISS) gekeken wordt in hoeverre ze elkaar overlappen dan wel aanvullen.

Olympische prestaties

De Nederlandse top 10-ambitie is gebaseerd op de medaillespiegel van het IOC. Deze ranglijst wordt vastgesteld aan de hand van Olympische medailles (en in niet-Olympische jaren aan de hand van medailles op wereldkampioenschappen, NOC*NSF 2010). Deze medaillespiegel is bruikbaar door alle landen die deelnemen aan de Olympische Spelen, de top 10-ambitie is een specifiek Nederlands doel.

Sport satelliet rekening

Het opstellen van een satellietrekening sport biedt de mogelijkheid om sportgerelateerde financiële stromen af te zetten tegen macro-economische indicatoren uit de nationale rekeningen. Vanuit de *Working Group on Sports and Economics* zijn verschillende landen bezig met de opzet van een satellietrekening sport. Inmiddels is dit in vier landen (Oostenrijk, het Verenigd Koninkrijk, Cyprus en Polen) gerealiseerd. De internationale afspraak is om deze rekening op te zetten over het jaar 2004, zodat de uitkomsten onderling vergelijkbaar zijn (CBS/HAN 2011a). In Nederland is ook gestart met de realisatie van een sportsatellietrekening.

Noten

- 1 Het AVO onderzoek is in 2007 voor de laatste maal uitgevoerd. Bedoeling was het in 2011 te herhalen, maar door het kostenplaatje van dit type onderzoek en veranderde ideeën over bevolkingsonderzoek, is dit niet gebeurd. Het SCP gaat ter vervanging van het AVO een nieuw onderzoek naar vrijetijdsbesteding opstarten, de Vrijetijdsomnibus (VTO).
- 2 QALY staat voor Quality Adjusted Life Years en wordt gedefinieerd als één jaar in goede gezondheid, DALY staat voor Disability-Adjusted Life Years en is een maat voor de totale last die ontstaat door ziektes.

3 Dataverzameling

3.1 Naar een versterkte data-infrastructuur

Op sportgebied wordt al veel informatie verzameld. Een aantal dataverzamelingen kent een structureel karakter door herhaalde peilingen, op andere terreinen zijn incidentele onderzoeken gedaan. Daarnaast zijn steeds meer registraties in opkomst of wordt het belang van het opstarten ervan erkend. In dit hoofdstuk gaan we verder in op bestaande of nog te ontwikkelen dataverzamelingen en registraties. Daarbij kijken we naar de wensen die in de sportsector bestaan, maar ook naar kwaliteitseisen om tot goede data te komen. Op hoofdlijnen kan onderscheid worden gemaakt in drie typen dataverzameling, namelijk bevolkingsenquêtes, doelgroeponderzoek en registraties.

- Bij *bevolkingsenquêtes* ondervraagt men een (aselecte) steekproef uit de bevolking van het hele land of uit een of meer regio's of gemeenten. Op basis van dergelijke enquêtegegevens is het mogelijk om bijvoorbeeld sporters naar achtergrondkenmerken te vergelijken met niet-sporters. Ook andere informatie over niet-sporters zoals participatiedrempels (zoals motivatie, kosten of reistijd) komt op deze manier beschikbaar. Tot slot is een voordeel dat schattingen kunnen worden gemaakt van gegevens waar geen registratie van is. Dit geldt bijvoorbeeld voor het percentage Nederlanders dat aan hardlopen doet, hierbij is een groot verschil zichtbaar met de registratiecijfers van de Atletiekunie.
- In *doelgroeponderzoek* wordt (een steekproef uit) een bepaalde groep ondervraagd. Dit kunnen personen zijn, zoals sporters, verenigingsleden, topsporters of trainers. Daarnaast kunnen ook organisaties worden bevroegd, zoals sportverenigingen, onderwijsinstellingen of gemeenten. Hier zijn het vertegenwoordigers van die organisaties die gegevens over de organisatie of gedeelde opvattingen vanuit de organisatie weergeven. Met doelgroeponderzoek worden dus geen personen bevroegd die niet tot de doelgroep behoren. Resultaten van een doelgroeponderzoek zijn daarmee ook alleen geschikt om uitspraken te doen over die specifieke groep.
- *Registraties* hebben betrekking op gegevens die door tellingen (bijvoorbeeld het aantal bezoekers van wedstrijden in voetbalstadions of beschikbare sportaccommodaties), door administratie (bijvoorbeeld ledenbestanden of productiestatistieken van bedrijven), door inventarisatie en soms ook enquêtes tot stand komen. Wanneer een registratie dekkend en volledig is, kan hieruit veel informatie worden gehaald.

Koppeling kengetallen en dataverzameling

In hoofdstuk 1 en 2 is een indeling gepresenteerd in zes pijlers, maar voor de bespreking van dataverzameling biedt dit minder goede handvatten. Voor een geïntegreerd beeld van benodigde dataverzamelingen, past het beter om van een indeling van types onderzoek uit te gaan. In hoofdstuk 2 is hier in beperkte mate al een aanzet voor gegeven, doordat (mogelijke) databestanden of registraties al in de tabellen zijn weergegeven. In schema 3.1 staat deze driedeling van typen onderzoek (bevolkingsenquêtes, doelgroeponderzoek en registratie) uitgezet naar reeds bestaand onderzoek en nog te

realiseren onderzoek. In de cellen staan alle databestanden genoemd, die in hoofdstuk 2 waren geïnventariseerd. In het schema staat achter de dataverzamelingen vermeld hoeveel van de geïnventariseerde kengetallen hieruit af te leiden zijn. Wie meer wil weten over de bestaande dataverzamelingen en registraties kan hierover in bijlage C informatie vinden (te vinden via www.scp.nl bij het desbetreffende rapport).

Het vervolg van dit hoofdstuk is opgebouwd volgens de hierboven geschetste driedeling van bevolkingsenquêtes (§ 3.2), doelgroeponderzoek (§ 3.3) en registraties (§ 3.4). Daarbinnen wordt besproken wat daarmee mogelijk is of al wordt gedaan en waar verbeterkansen en dilemma's liggen voor de toekomst.

Tabel 3.1

Koppeling van databestanden en registratiesystemen aan type dataverzameling, met tussen haakjes het aantal kengetallen dat hierbij genoemd is in hoofdstuk 2

	bestaand	te realiseren
bevolkings- enquêtes	Ongevallen en bewegingen in Nederland (OBiN) (37)	onderzoek naar sportdeel- name op lokaal niveau/ sporttakniveau
	Gezondheidsenquête (GE) (12)	
	Aanvullend voorzieningengebruik onderzoek (AVO, vanaf 2012 Vrijtijdsomnibus (VTO)) (24)	
	Sportersmonitor (SM) (30)	
	Tijdsbestedingsonderzoek (TBO) (3)	
	SCP Leefsituatie Index (SLI) (5)	
	Enquête beroepsbevolking (EBB) (1)	
	Budget onderzoek (BO) (4)	
	Mobiliteits onderzoek Nederland (MON) (3)	
	Continu vrijetijdsonderzoek (CVTO) (7)	
	Nationaal prevalentie onderzoek middelengebruik (NPO) (1)	
Geven in Nederland (GIN) (1)		
doelgroep- onderzoek	Verenigingsmonitor (VMT) (17)	aanbiedersonderzoek (13) kaderonderzoek (3) scholenonderzoek (16) overheid (9) ontwikkelingen rondom sportevenementen (WESP) (5)
	Statistiek Sportorganisaties (SSO), Statistiek Watersport (SW),	
	Statistiek Zwembaden en Sportaccommodaties (SZS) (4)	
	topsport en dopingonderzoek (1)	
	Statistiek Inkomsten en Uitgaven (SIU) (3)	
	Survey Integratie Minderheden (SIM) (2)	
	topsportklimaatonderzoek (4)	
bedrijvenenquête (1)		

Tabel 3.1 vervolg

	bestaand	te realiseren
registratie	sportsatellietrekening ^a (7)	registratie sportmedische beroepsgroepen (3)
	arbeidsmarktmonitor ^a (6)	registratie scheidsrechters (1)
	Letsel Informatie Systeem (LIS) (7)	registratie opleidingen kader (1)
	Statistiek Niet-natuurlijke Dood (NND) (1)	gemeentelijke registraties (1)
	Elektronisch Sporters Dossier (ESD) (7)	registratie sportaccommodaties/aanbieders (9)
	Kennis Informatie Systeem Sport (KISS) (1)	registraties topsport (18)
	bestuurdersdatabase NOC*NSF (2)	topsportvolgsysteem (9)
	registratie KVLO (3)	input en output sportwetenschap (9)
	registratie beweeginterventies LGL/NISB (3)	evenementendatabase (3)
	Centraal Informatiepunt Voetbalvandalisme (CIV) (3)	
	registratie Jeugdspoortfonds (1)	
	nationaal talentvolgsysteem (NTVS) (4)	
	Infostrada (5)	
	registratie Dopingautoriteit (6)	
	registratie topsportaccommodaties (5)	
	Bodemstatistieken (4)	
	Bondenmonitor (4)	

a Deze registraties zijn breder dan alleen registraties, ze bevatten ook onderdelen van bevolkingsenquêtes of doelgroepenquêtes.

3.2 Bevolkingsenquêtes

Zoals te zien is in tabel 3.1 zijn er al meerdere bevolkingsenquêtes waarbij een steekproef uit de Nederlandse bevolking wordt bevraagd over één of meerdere sportgerelateerde thema's. Vooral het beweeggedrag en de sportdeelname worden via verschillende dataverzamelingen geïnventariseerd. In deze paragraaf zetten we verschillende aspecten en aandachtspunten van bevolkingsenquêtes op een rij, wat van meerwaarde is voor het advies voor toekomstige dataverzameling. In tabel 3.2 staan de belangrijkste bevolkingsenquêtes genoemd als het gaat om het vaststellen van sportdeelname en beweeggedrag. In de bespreking hieronder volgen we de onderwerpen uit de eerste kolom.

Tabel 3.2

Bevolkingsenquêtes met informatie over sportdeelname en beweeggedrag^a

	Aanvullend voorzieningen- gebruik onderzoek (Avo)	Ongevallen en bewegen in Nederland (OBIN)	Gezondheidsenquête (GE)	Sportersmonitor (SM)
frequentie	vierjaarlijks sinds 1979-2007	continu sinds 2000	jaarlijks sinds 1981 (tussen 2001 en 2009 maakte dit deel uit van POLS)	2008, 2010, 2011
steekproeftrekking	uit GBA	panel van Synovate (230.000 respondenten)	uit GBA	panel van GfK (20.000 respondenten)
steekproefomvang	6000 huishoudens, 13.000 personen	11.000 personen	9000 personen	4000 personen
interviewmethode	huishouden face to face, personen schriftelijk	mixed-mode (papier/internet en telefonisch)	telefonisch of schriftelijk	internet
belangrijkste onderwerp in relatie tot sport en bewegen	gebruik van maatschappelijke en culturele voorzieningen, waaronder sport	letsels door ongevallen en blessures, sportparticipatie en bewegen in Nederland	leefstijl, waaronder gezondheid en beweeggedrag	sportdeelname

a Voor meer info zie ook bijlage C, te vinden via www.scp.nl

Frequentie

Enquêtes worden met verschillende frequenties herhaald en kennen ook een verschillende doorlooptijd. AVO is tot nu toe iedere vier jaar uitgevoerd, waarbij de dataverzameling in het najaar plaatsvond. OBiN daarentegen wordt ieder jaar gedaan en kent een continu, jaarrond karakter. In het algemeen kan gesteld worden dat gedrag van mensen niet zodanig snel verandert dat een jaarlijkse meting noodzakelijk is. Vaak is namelijk niet binnen de betrouwbaarheidsmarges vast te stellen dat er een daadwerkelijke verandering heeft plaatsgevonden. Bevraging van respondenten gedurende het hele jaar in plaats van gedurende een paar maanden heeft logistieke gevolgen (er is geen piek in het werk) en inhoudelijke gevolgen (er zijn uitspraken te doen over de invloed van verschillende seizoenen, wat voor sport en bewegen relevant kan zijn). Voorwaarde om iets te kunnen zeggen over het seizoenseffect is dan wel dat mensen gevraagd over een korte periode terug te denken. Bij sportdeelname-onderzoek is het tot nu toe gebruikelijk om twaalf maanden terug te vragen (AVO, OBiN, SM). Andere onderzoeken kennen andere terugvraagperiodes, zoals een ‘normale’ week (ТВО, Gezondheidsenquête, OBiN (beweegvragen)) of vier weken (Engelse Active People Survey). Een langere terugvraagperiode blijkt een hogere sportdeelname op te leveren (Hoekman 2009), waarbij het vooral een toevoeging zal zijn van mensen die niet zo vaak sporten of van takken van sport die men incidenteel beoefent. Daarbij is het wel de vraag of een langere terugvraagperiode altijd betrouwbare informatie oplevert. Het menselijk geheugen is namelijk niet onfeilbaar en de neiging tot het geven van sociaal wenselijke antwoorden soms niet te onderdrukken.

Steekproeftrekking

Kenmerk van bevolkingsenquêtes is dat een representatief deel van de bevolking wordt bevraagd, waardoor uitspraken over de gehele bevolking mogelijk zijn. Cruciaal is dat via deze enquêtes ook informatie beschikbaar is over personen die niet deelnemen (bijvoorbeeld niet zelf sporten of geen wedstrijden bezoeken). Respondenten beantwoorden vragen over hun meningen, motieven, gedrag of andere kenmerken. Op basis hiervan kunnen vervolgens de karakteristieken van een groep mensen in kaart worden gebracht. Het gaat dan niet om individuele personen, maar om gegevens over een groep als geheel (de populatie). De resultaten van een survey beschrijven de populatie in de vorm van kengetallen zoals aantallen, percentages of gemiddelden.

Bij de steekproeftrekking en de uitvoering van het onderzoek kunnen zich allerlei problemen voordoen die de representativiteit in gevaar brengen. Van groot belang is de aselecte steekproeftrekking waarbij iedereen evenveel kans heeft om in de steekproef terecht te komen. Veel bevolkingsenquêtes worden tegenwoordig uitgevoerd op basis van een panel dat op basis van zelfaanmelding tot stand is gekomen. Bij deze opzet is het doen van representatieve uitspraken over de bevolking problematisch.

Uit de literatuur blijkt dat surveys die gebaseerd zijn op groepen mensen die zichzelf hebben aangemeld geen representatief beeld geven van de bevolking (American Association for Public Opinion Research 2011; Yeager et al. 2011). De risico's van zelfselectie worden nog vergroot als mensen voornamelijk meedoen als ze een financiële vergoeding

krijgen voor ieder survey dat ze invullen (zie voor het belang van incentives bijvoorbeeld Groves et al. 2000).

Een ander probleem is non-respons. Personen zijn weliswaar in de steekproef geloot, maar allerlei redenen (weigering, niet thuis, niet in staat) leiden ertoe dat niet de gewenste gegevens worden verkregen. De kans om gegevens over een persoon te krijgen is dan niet meer alleen afhankelijk van de steekproeftrekking, maar ook van zijn of haar gedrag. Als de respons vooral laag is bij bepaalde groepen, zoals mensen met een lagere opleiding, dan zijn die ondervertegenwoordigd in de steekproef en wordt dus de representativiteit aangetast. Bekend is bijvoorbeeld dat lager opgeleiden minder aan sport doen en wanneer ze niet in een steekproef terechtkomen, wordt daarmee de sportdeelname van de hele populatie te hoog ingeschat (Stoop 2009). Om vertekeningen die samenhangen met ongelijke deelname van uiteenlopende bevolkingsgroepen te voorkomen worden databestanden veelal gewogen voor factoren als leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, stedelijkheid en opleidingsniveau. Hierdoor kunnen toch uitspraken over de gehele bevolking worden gedaan. Selectie die samenhangt met het te onderzoeken verschijnsel is veel moeilijker te repareren. Als vooraf bijvoorbeeld wordt aangekondigd dat een onderzoek over sportdeelname gaat, is de kans dat niet-sporters meewerken kleiner, doordat ze niet geïnteresseerd zijn in dit onderwerp. Sporters die wel geïnteresseerd zijn, werken waarschijnlijk vaker mee, zodat de sportdeelname ook te hoog wordt ingeschat (zie Stoop 2009). Een oplossing hiervoor is de vragen over sportdeelname op te nemen in een breder onderzoek, zodat deze vertekening niet of minder wordt uitgelokt.

Steekproefomvang

De steekproefomvang heeft consequenties voor het detailniveau waarover uitspraken kunnen worden gedaan. Hoe meer respondenten er zijn, hoe gedetailleerder analyses kunnen worden uitgevoerd terwijl een bepaald betrouwbaarheidsniveau gehanteerd kan worden. In het AVO-onderzoek bijvoorbeeld beantwoordden plusminus 13.000 respondenten de vragenlijst, waardoor generieke uitspraken over de beoefende takken van sport mogelijk zijn. De mogelijkheden om uitsplitsingen te maken naar achtergrondkenmerken van sporttakbeoefenaren zijn echter beperkt. Alleen bij de takken van sport met veel beoefenaren (zwemmen, hardlopen, voetbal, fietsen, wandelen, fitness) kunnen extra analyses worden gemaakt naar de achtergrondkenmerken (zoals leeftijd, geslacht, sociale status). Eenzelfde redenatie is van toepassing voor uitsplitsingen naar lokaal niveau. De sportdeelname van inwoners van een bepaalde provincie is wel vast te stellen, met een uitsplitsing naar een beperkt aantal achtergrondkenmerken. Analyse op sporttakniveau of op gemeenteniveau is echter niet mogelijk met 13.000 respondenten. Hiervoor is een grotere steekproef nodig.

Alle onderzoeken uit tabel 3.2 leveren waardevolle informatie op over deels overlappende thema's en deels per onderzoek onderscheidende thema's. Weliswaar zijn deze onderzoeken te klein om betrouwbare uitspraken te doen over de sportdeelname in een gemeente, maar voor theorieontwikkeling zijn ze wel van belang.

Interviewmethode

Met de opkomst van internet zijn de mogelijkheden voor onderzoek sterk toegenomen. Tot dan toe hadden onderzoekers de keus uit verzending van schriftelijke vragenlijsten, face-to-face-interviews of telefonische interviews. Vooral face-to-face-interviews zijn duur om uit te voeren. Veel onderzoeken maken gebruik van verschillende methodes in een bepaalde volgorde; bij te weinig respons op de eerste methode maken ze gebruik van een volgende methode. Daarbij speelt het kostenaspect vaak een rol: internet en schriftelijk zijn naar verhouding goedkoop. Voor de resultaten kan de gekozen methode consequenties echter wel hebben. Bij internet, schriftelijk of face-to-face-vragenlijst-afname kunnen respondenten een lijst met mogelijke sporten te zien krijgen waaruit ze kunnen kiezen. Bij telefonisch onderzoek is dit niet mogelijk. De eerste methodes leveren echter een hogere sportdeelname op dan de laatste (Hoekman 2009), waarschijnlijk doordat het zien van een lijst met sporten de herinnering meer stuurt.

Bevraagde onderwerpen – sport en beweeggedrag

De onderzoeken uit tabel 3.2 vragen allemaal naar sportdeelname en/of beweeggedrag. Wat betreft sportdeelname in Nederland wordt het AVO tot nu toe gebruikt als de basis voor cijfers (Breedveld et al 2010, zie bijlage C voor meer informatie). Het AVO kent een toonblad met 27 takken van sport en doorvraag op sporttak voor maximaal zeven sporten. Op basis hiervan worden de volgende cijfers vastgesteld: sportdeelname (in verschillende frequenties), sportbeoefening binnen verenigingsverband, deelname aan training en/of competitie.

Het AVO-toonblad met 27 takken van sport verschilt van de RSO-vragenlijst (Richtlijn Sportdeelname Onderzoek) dat een toonblad met 45 takken van sport kent.¹ In beide vragenlijsten zijn de meest beoefende takken van sport voldoende opgenomen. De RSO-vragenlijst wordt gebruikt in het OBiN en in de Sportersmonitor, alhoewel in het OBiN een aantal aanpassingen zijn gemaakt ten opzichte van de ‘officiële’ richtlijn. Het toevoegen van meer sporten (bijvoorbeeld op basis van alle leden van NOC*NSF) heeft weinig toegevoegde waarde als het doel is meer informatie over die takken van sport te vergaren. Dit komt doordat in een steekproef uit de bevolking te weinig mensen die sporten zullen beoefenen om er betrouwbare informatie over te verkrijgen of om er aanvullende analyses op te verrichten. Meer sporten toevoegen zou wel in het totaal een grotere sportdeelname kunnen opleveren.

De data van OBiN en Sportersmonitor worden gebruikt om op achtergrondaspecten van sportdeelname in te gaan, zoals motivatie, belemmeringen, tevredenheid over en belang van specifieke voorzieningen bij sportaccommodaties of -organisaties of sportblessures.

Op basis van OBiN, evenals van GE, kan het beweeggedrag worden vastgesteld. GE gebruikt daarbij de SQUASH vragenlijst, waarbinnen verschillende vormen van bewegen worden bevraagd, inclusief duur in een normale week en intensiteit. OBiN vraagt ook naar afzonderlijke beweegactiviteiten en vraagt respondenten aan te geven hoeveel dagen in een normale week ze een half uur matig intensief actief zijn. Een relevante ontwikkeling vormt de afstemming tussen GE en de lokale gezondheidsmonitors, uitgevoerd door GGD'en. De bedoeling is dat in 2012 de lokale monitors, waarvan ook

de SQUASH-methode deel uitmaakt, afgenomen gaan worden. Begin 2012 lijkt het erop dat alle GGD-en mee gaan doen aan deze meting. Doel is een koppeling tussen lokale en landelijke data te realiseren (Brink et al. 2011).

De methodologische verschillen (zoals de steekproeftrekking, bevragsingsmethodieken en de gebruikte vragenlijsten) leiden ertoe dat er meerdere cijfers voor hetzelfde onderwerp in omloop zijn. Dit geldt zowel voor het beweeggedrag als voor sportdeelname. De vraag is of dit erg is. Alle onderzoeken bieden extra informatie en geven verbanden met andere onderwerpen. Op basis van AVO-data kan bijvoorbeeld worden gekeken naar een breder patroon van vrijetijdsbesteding, doordat respondenten ook bevraagd zijn over cultuurdeelname. OBIN daarentegen biedt meer informatie over de relatie tussen sport en gezondheid, in het specifiek blessures. Een andere reden waarom deels overlappende onderzoeken van meerwaarde zijn is om trendbreuken te kunnen onderbouwen. Als een onderzoek methodologisch veranderd, kan een ander niet-veranderend onderzoek een verschil tussen de meting voor en na de verandering onderbouwen. Het is wel te adviseren om voor een kengetal en zeker voor een kernindicator één databestand als standaard aan te wijzen.

3.2.1 Uitspraken over ontwikkelingen op lokaal niveau en bij sporttakken

In het beleid komt steeds meer vraag naar landelijke data, die voldoende informatie bevatten om ook op lokaal niveau (gemeente) uitspraken te kunnen doen (zie vws 2011). Tevens wordt er op lokaal niveau steeds meer onderzoek gedaan naar sportdeelname door gemeenten en provinciale sportraden (zie bijlage D (te vinden via www.scp.nl bij het desbetreffende rapport) voor een provinciaal overzicht en Hoekman en Van den Dool 2009 voor een overzicht van de grote gemeenten). In meer of mindere mate wordt hierbij gebruikgemaakt van de RSO-methodiek. In de praktijk blijken de verschillen in de methodologische aanpak bij de toepassing van de RSO-richtlijn echter groot, waardoor ook de resultaten slecht vergelijkbaar zijn (Hoekman en Van den Dool 2009). Naast aandacht voor het lokale niveau is er vanuit de sport ook behoefte aan data over de beoefening van diverse sporttakken. De huidige bevolkingsenquêtes bevatten niet voldoende respondenten om ook over de beoefening en deelnemers aan kleinere takken van sport uitspraken te kunnen doen.

Om de sportdeelname op gemeentelijk en sporttakniveau te kunnen onderzoeken, ontbreken op dit moment geschikte data. Welke mogelijkheden zijn er om deze data in de toekomst wel te verkrijgen? Een eerste vraag die daarvoor moet worden beantwoord, is welke regionale indeling de meeste kans maakt om data voor te verzamelen.

Nederland kent verschillende regionale indelingen: via de postcode, via gemeente, wijk en buurt indelingen, via zogenaamde COROP-gebieden, via provincies of via GGD-en. Deze indelingen kennen een verschillende mate van gedetailleerdheid.

In totaal zijn er 4031 postcode gebieden op basis van de vier cijfers. Dit is voor onderzoek een zeer eenduidig systeem, omdat het gemakkelijk te koppelen is aan databestanden waarin personen of huishoudens ook geregistreerd staan naar postcode.²

Een meer beleidsmatige indeling van gebieden is naar gemeente, wijk en buurt. Deze indeling naar wijken en buurten loopt niet altijd gelijk met postcodegebieden. In 2010 bestonden de 418 Nederlandse gemeenten uit 2561 wijken en 11.689 buurten. Elke gemeente heeft minimaal één wijk en elke wijk is weer opgebouwd uit minimaal één buurt. Buurten vormen daarmee het laagste regionale niveau. Deze onderverdeling is gemaakt door gemeenten op basis van hun wensen voor beleidsvorming. Daarbij zijn er wel landelijke richtlijnen. Binnen de bebouwde kom worden buurten zoveel mogelijk naar homogene bebouwing ingedeeld, voor zover het aantal inwoners niet te hoog wordt. Voor werkgebieden en grotere recreatiegebieden streven gemeenten een maximum aan oppervlakte na. Voor de indeling van gebieden met verspreide bebouwing vormen lokale inzichten het uitgangspunt.

Op bovengemeentelijk niveau wordt gewerkt met COROP-gebieden (dit staat voor Coördinatiecommissie Regionaal Onderzoeks Programma). Nederland is ingedeeld in veertig van dergelijke gebieden, die bestaan uit meerdere aangrenzende gemeenten. Het vormt daarmee een regionaal niveau tussen provincies en gemeenten in. De indeling is gebaseerd op een knooppunt-principe, er is gekeken in hoeverre gemeenten zich oriënteren op regionale kernen (gemeenten), vooral waar het gaat om onderwijsstromen. De COROP-gebieden overschrijden geen provinciegrenzen en zijn gekoppeld aan gemeentegrenzen. Een gemeentelijke herindeling of de overgang van een gemeente naar een andere provincie kan leiden tot aanpassing van COROP-gebieden. Dit gebeurt regelmatig. Voor de sport lijkt de indeling in COROP-gebieden vooralsnog minder interessant, omdat beleid en financiering van de sport niet op bovengemeentelijk niveau plaats vindt, tenzij het gaat om grootschalige voorzieningen (ijsbanen, grote zwembaden, topsportvoorzieningen).

Om sportdeelname en beweeggedrag op lokaal en sporttakniveau vast te kunnen stellen, is het in de eerste plaats noodzakelijk om een groot aantal mensen te bevragen. Voor het denken over data op lokaal niveau dient de Active People Survey van Sport England als inspiratiebron. Een aantal relevantie punten uit dit onderzoek zijn:

- Representatieve vertegenwoordiging per *local authority*, een Engels equivalent van een gemeente.
- In de laatste meting van 2010/11 zijn 166.000 mensen van 16 jaar en ouder geïnterviewd (ruim 500 interviews in ieder van de 354 *local authorities*).
- Dit komt neer op bevraging van één op de 255 inwoners van het Verenigd Koninkrijk (totaal 42 miljoen inwoners).
- Het onderzoek wordt jaarlijks herhaald en centraal uitgevoerd en gefinancierd vanuit Sport England.
- De kosten zijn 6 miljoen pond (ruim 7 miljoen euro) per jaar.
- Sport England benoemt als voordeel van deze centrale opzet de controle over het behoud van methodologie en de controle over de vragenlijst. Er wordt wel afgestemd over vragen met diverse partijen (stakeholders), maar de uiteindelijke beslissing ligt in handen van Sport England.
- Voor lokale data-analyse adviseert Sport England twee meetjaren samen te voegen (1000 respondenten per *local authority*).

- Op lokaal niveau is wel een uitsplitsing te maken naar beoefende sporten, maar niet naar achtergrondkenmerken van de deelnemers aan die sporten (zoals dat rugby meer door mannen dan door vrouwen wordt beoefend). Op landelijk niveau kunnen wel uitspraken gedaan worden over verschillen tussen beoefenaren van een sporttak.

Als we in Nederland een vergelijkbaar onderzoek op zouden willen zetten, hoeveel mensen zouden we dan moeten bevragen? Uitgaande van ditzelfde aantal van vijfhonderd interviews per gemeente, wijk, buurt of postcodeniveau (vier cijfers) leidt dit voor Nederland tot de volgende aantallen (tabel 3.3).

Tabel 3.3

Regionale niveaus en een berekening van aantallen respondenten en steekproefomvang voor uitsplitsing naar die niveaus

regio	aantal	* 500 geïnterviewden per regio	uitgaande van een responspercentage van 50%
provincie	12	6.000	12.000
GGD	28	14.000	28.000
COROP	40	20.000	40.000
gemeente	418	209.000	418.000
wijk	2.561	1.280.500	2.561.000
postcode	4.031	2.015.500	4.031.000
buurt	11.689	5.844.500	11.689.000

Een onderzoek met op gemeenteniveau 500 respondenten komt neer op ruim 200.000 geïnterviewden en een steekproefomvang van ruim 400.000 personen. Ter vergelijking met lopende landelijke Nederlandse enquêtes: het grootste onderzoek van het CBS, de Enquête Beroepsbevolking, kent 78.000 respondenten en het AVO-onderzoek van het SCP kende in 2007 13.000 respondenten. Samengevat: het zijn enorme aantallen als je op lokaal niveau uitspraken wilt doen, tegen hoge kosten.

Zijn er in Nederland andere onderzoeken die een dergelijk grote steekproef bevragen? En hoe zijn die georganiseerd? Er zijn twee grootschalige onderzoeken in Nederland, die al een paar jaar lopen: de Veiligheidsmonitor en het Woon-onderzoek (tabel 3.4). Een ander grootschalig onderzoek, de Lokale en Nationale Monitor Gezondheid, staat gepland om in 2012 voor het eerst afgenomen te worden. Deze drie onderzoeken kenmerken zich door een combinatie van landelijk en lokaal onderzoek. Voor een beeld van de gehele bevolking wordt een landelijk onderzoek afgenomen. Om op lokaal niveau uitspraken te kunnen doen bieden deze onderzoeken de mogelijkheid tot lokale oversampling. Afhankelijk van de opdrachtgever (gemeente, politiekorps, GGD) kan ervoor worden gekozen de steekproef uit te breiden. Bij de Veiligheidsmonitor kiezen gemeenten er bijvoorbeeld voor om bepaalde wijken te laten oversamplen, zodat ze daar een beter beeld krijgen van de ervaren veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap van bewoners in die wijk.

Van deze drie monitoren besteedt nu alleen de Lokale en Nationale Monitor Gezondheid (LNM) aandacht aan bewegen en sport. De monitor kent een aantal gestandaardiseerde vraagmodules, die door alle lokale onderzoeken moeten worden gebruikt. Daarnaast hebben de GGD-en in overleg met de gemeentes de mogelijkheid om zelf andere vragen toe te voegen. Een van de gestandaardiseerde vraagmodules betreft de SQUASH-vragenlijst, waarmee de frequentie, duur en intensiteit van diverse beweegactiviteiten (wandelen en fietsen zowel als vervoermiddel als vrijetijdsbesteding), activiteiten op het werk of op school, huishoudelijke activiteiten en sport) wordt bevraagd.

Vanuit het RSO-platform – een groep deskundigen en betrokkenen bij de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek – is ervoor gepleit om de RSO als vragenlijst in de LNM mee te nemen. Vooralsnog lijkt dit niet mogelijk. Enerzijds omdat de RSO een tamelijk omvangrijke vragenlijst is door het toonblad met 45 takken van sport. Anderzijds omdat er al aandacht aan bewegen en sport wordt besteed via de SQUASH-vragenlijst en er nog vele andere partijen zijn die ook graag hun onderwerpen opgenomen willen hebben in de LNM.

Een snelle analyse van de al beschikbare Gezondheidsenquête uit 2009 laat zien, dat de sportdeelname op basis van de SQUASH vragenlijst 50% is (Nederlandse bevolking 12 jaar en ouder, sportdeelname in een gemiddelde week). Dit lijkt zo op het eerste gezicht redelijk vergelijkbaar met cijfers afkomstig uit het AVO uit 2007, wanneer wordt geselecteerd op frequente sportbeoefening (47% van de Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder sport minstens veertig weken per jaar). Wanneer de LNM een landelijke dekking krijgt (en de signalen wijzen wel die kant op, al is nog niet bekend in hoeverre cijfers straks voor alle gemeenten kunnen worden berekend of dat er ook clusters of regio's zijn waarvoor cijfers beschikbaar komen), zou dit al een interessant begin kunnen vormen voor cijfers op lokaal niveau.

Tabel 3.4

Overzicht grote bevolkingsenquêtes in Nederland en aspecten daarvan

onderzoek	Veiligheidsmonitor
doel	informatie over veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap op landelijk, regionaal en lokaal niveau.
opdrachtgevers/ initiatiefnemers	opdrachtgevers zijn de ministeries van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en van Justitie en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Daarnaast is de Raad voor de Veiligheidsmonitor ingesteld: vertegenwoordigers van de opdrachtgevers, de G4, G27, Politie, WODC en Nicis.
frequentie	jaarlijks
steekproef landelijk	30.000 (19.000 respondenten) -> 750 respondenten per politiekorps
oversampling lokaal	afhankelijk van aantal deelnemende gemeenten: 2009: 239 gemeentes - bijna 200.000 respondenten 2010: 21 gemeenten - 39.220 respondenten
steekproeftrekking	landelijk en lokaal door CBS uit GBA
duur veldwerk	jaarlijks van september tot december
uitvoering lokaal onderzoek	zelf of met extern veldwerkbureau (laatste wordt geadviseerd door bureau Veiligheidsmonitor) volgens de richtlijnen in het handboek Veiligheidsmonitor
bepaling omvang lokaal onderzoek	ordt bepaald door lokale deelnemer; bijvoorbeeld afhankelijk van gewenst betrouwbaarheidsniveau, representativiteit op wijk of buurtniveau en mogelijke oversampling van bepaalde wijken.
methode onderzoek landelijk	online via internet, schriftelijk, telefonisch en face to face (in die volgorde)
methode onderzoek lokaal	online via internet, schriftelijk, telefonisch en face to face (in die volgorde, laatste is optioneel)
vragenlijst	De vragenlijst is modulair opgebouwd en bestaat uit veertien vragenblokken. Bij de landelijke meting worden al deze vragenblokken afgenomen. Lokale deelnemers kunnen naast de vijf standaard vragenblokken zelf aangeven welke van de overige vragenblokken zij in hun lokale vragenlijsten willen opnemen. Tevens kunnen zij zelf vragen toevoegen in de zogenoemde vrije ruimte.
duur vragenlijst	landelijk: 23 minuten bij telefonische afname Lokaal: afhankelijk van geselecteerde vragenblokken

WOON Onderzoek	Lokale en nationale monitor gezondheid
achterhalen hoe mensen willen wonen: sociaal-fysiek, verhuiscwensen en verhuisgedrag, energie	fysieke, mentale en sociale gezondheid van de bevolking
BZK, gemeentes, provincies, woningcorporaties	GGD Nederland, ActiZ en RIVM, gefinancierd door vws. De lokale onderzoeken worden betaald door de gemeentes, die daarmee de feitelijke opdrachtgever zijn.
driejaarlijks	jaarlijks een landelijke steekproef door het CBS, iedere vier jaar lokale ophogingen
41.000 respondenten landelijk (2009).	9000 (dit zijn de respondenten die deelnemen aan de jaarlijkse Gezondheidsenquête)
37.000 respondenten via lokale oversampling (2009)	afhankelijk van deelnemende GGD'en (eerste keer in 2012). Streven: minimaal 200.000 volwassenen en ouderen.
landelijk en lokaal door CBS uit GBA	landelijk door CBS uit GBA, lokaal nog niet bekend
laatste versie sept 2011-mei 2012	planning: start najaar 2012
TNS-NIPO in 2009, CBS in 2011	door GGD-en
wordt bepaald door lokale deelnemer; bijvoorbeeld afhankelijk van gewenst betrouwbaarheidsniveau en representativiteit op wijk of buurtniveau.	wordt bepaald door lokale deelnemer
online via internet, telefonisch en face to face (in die volgorde)	internet, telefonisch en face tot face (in die volgorde), daarna vervolgonderzoek via internet of schriftelijk.
internet, papier of telefoon	internet en schriftelijk en optie face to face.
	Aparte vragenlijsten voor volwassenen (19 t/m 64 jaar) en ouderen (65 jaar en ouder). Gestandaardiseerde gedeeltes (door iedereen te gebruiken die dit onderwerp opneemt) en (nog)niet gestandaardiseerde gedeeltes – work in progress. Het gedeelte over Jeugdgezondheid (0 t/m 18 jaar) valt nog buiten de afspraken met CBS voor 2012 en wordt uitgevoerd in een apart traject.

Tabel 3.4 (vervolg)

onderzoek	Veiligheidsmonitor
integraal bestand	lokale deelnemers sturen hun onderzoeksbestanden via bureau Veiligheidsmonitor naar het CBS. Het CBS voegt alle lokale bestanden en het landelijke bestand samen tot één integraal bestand, voert hier bewerkingen op uit en voorziet het van weegfactoren. Punt van aandacht is dat de primaire eenheid tussen lokale deelnemers kan verschillen: wijk/buurt/postcode of hele gemeente. De omvang van de uit te zetten steekproef wordt voor alle primaire eenheden bepaald door de gewenste respons en het verwachte percentage nonrespons (varieert tussen 16% en 60%). Daarnaast is de steekproeffractie (aantal bevroegden t.o.v. het totaal aantal inwoners) van de uit te zetten steekproef ook heel verschillend voor de verschillende primaire eenheden (paar procent tot soms wel 60%).
producten	<ul style="list-style-type: none"> – lokale deelnemers krijgen de microdata van hun eigen gebied (nationaal en lokaal verzamelde data), voorzien van weegfactoren, terug. – online databank voor deelnemers – landelijke rapportage door CBS – eventueel lokale rapportages
kosten landelijk onderzoek	CBS ontvangt per jaar 700.000 euro voor de dienstverlening dataverwerking en CBS deel veldwerk
kosten lokaal onderzoek	<p>per afgenomen enquête betalen gemeenten 12 euro. Een idee van de kosten voor twee regio's:</p> <p>In 2009 had de regio Rotterdam-Rijnmond 28.932 respondenten x 12 = 356.304 euro. De regio kent negentienn → gemiddeld per gemeente 18.750 euro en 1523 respondenten.</p> <p>Groningen had 3371 respondenten x 12 = 40.452 euro. Groningen kent 23 gemeentes → gemiddeld 1760 euro en 147 respondenten per gemeente.</p> <p>En daar komen de kosten van het steekproeftrekken nog bij</p>
kosten projectbureau	om de lokale onderzoeken te coördineren en te faciliteren is door BZK en Justitie het bureau Veiligheidsmonitor (BVM) opgericht. Dit bureau is gevestigd bij het Nicis in Den Haag. BVM is verantwoordelijk voor de coördinatie lokale deelname, afstemming lokaal – CBS, methodologische ondersteuning en kwaliteitsbewaking. Daarnaast biedt BVM aan de deelnemende gemeenten een internetapplicatie voor rapportage en analyse.
Kosten rapportage	Kosten nu 600.000 euro per jaar, wordt afgebouwd.
Bronnen van informatie	CBS (2010), CBS (2011), www.veiligheidsmonitor.nl , Bureau Veiligheidsmonitor 2011

WOoN Onderzoek

alles wordt verzameld door CBS, die ook het eindbestand bewerkt en opmaakt

- SPSS bestand met lokale data
- een informatiesysteem met basisinformatie in overzichtelijke tabellen, profielen, figuren en kaarten.

Een deelnemer aan de oversampling sluit een contract met het CBS en met BZK/WWI. De contractkosten bedragen €3.700.

Daar komen de variabele kosten bij: het aantal extra enquêtes dat een deelnemer voor zijn gebied wil, vermenigvuldigd met de prijs per enquête.

Het CBS hanteert tariefgebieden: de tarieven variëren tussen de €46 en €121 per enquête. Onder voorwaarden vergoedt BZK/WWI 20% of 50% van deze variabele kosten.

In totaal betalen alle deelnemers aan de oversampling een 1,6 miljoen euro. BZK/WWI vergoedt hiervan 275.000 euro.

het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) betaalt de kosten voor steekproeftrekking, vragenlijstontwikkeling en de verwerking van de data tot een toegankelijk bestand. Dit komt neer op 3 miljoen euro.

www.rijksoverheid.nl → woononderzoek
www.cbs.nl → woningonderzoek-Nederland
 Jansen (2010)

Lokale en nationale monitor gezondheid

CBS verzorgt de verrijking en weging van bestanden.

lokale deelnemers kunnen hun eigen data vergelijken met de landelijke referentiecijfers en krijgen de microdata van hun eigen gebied (nationaal en lokaal verzamelde data) voorzien van weegfactoren terug. Daarnaast komen er lokale en landelijke rapportages.

www.gezondheidsmonitor.nl, www.cbs.nl -> polis
 Brink et al. 2011

Het organiseren van lokale data over sport en bewegen via een instapmodel, zoals de onderzoeken hierboven doen, kent een aantal voor- en nadelen.

Voordelen:

- De kosten voor een instapmodel zijn voor de landelijke uitvoering relatief laag in vergelijking met een opzet zoals in Engeland, maar nog altijd hoog in vergelijking met huidige onderzoeken die sportdeelname en beweeggedrag meten. De lokale partijen (provincies, gemeenten) zullen ook moeten bijdragen aan de kosten van extra steekproeftrekking en enquêtering. Deze kosten zijn afhankelijk van de organisatie en eventuele landelijke stimuleringsbijdrage.
- Afhankelijk van de wijze van organiseren, kan de regionale partij veel werk uit handen worden genomen en wordt een zekere kwaliteit geboden. Op dit moment is de kwaliteit van lokale onderzoeken minder zeker, door de diverse methodes die gebruikt worden en het vaak ontbreken van onderzoeksmatige kennis, zeker bij kleinere gemeenten zonder eigen statistische afdeling.
- Er is een centraal geregisseerde vragenlijst, met mogelijkheid om lokaal aanvullingen te maken.
- Landelijke databank met gewogen gegevens die ook naar lokaal niveau zijn uit te splitsen. Hierdoor zijn zowel op landelijk niveau als op lokaal niveau geschikte data beschikbaar die ook met elkaar kunnen worden vergeleken.
- Centrale trekking van steekproef door het CBS leidt ertoe dat mensen niet twee keer kunnen worden bevraagd (voor het landelijke en het lokale onderzoek) en dat voor alle lokale deelnemers de trekking op dezelfde wijze plaatsvindt.

Nadelen:

- De deelname aan een dergelijk opzet is sterk afhankelijk van lokale participatie. De vraag is daarbij zeker relevant of lokale organisaties sport en bewegen zo belangrijk vindt dat men erin wil investeren om landelijk vergelijkbare resultaten te verkrijgen. Een goede dekking van lokale deelname is wel een voorwaarde, anders ontstaat er een scheef beeld en zijn resultaten minder goed vergelijkbaar.
- Veel grote gemeenten hebben al hun eigen trendreeksen wat betreft sportdeelname en beweeggedrag. Het is de vraag of zij die willen loslaten om landelijk vergelijkbare data te krijgen, of extra willen investeren in data die wel landelijk vergelijkbaar zijn.
- Het uiteindelijke databestand is afhankelijk van lokale wensen met betrekking tot steekproefselectie en oversampling. Hierdoor kunnen er van de ene regio veel meer respondenten in het databestand zitten dan van een andere regio. Via een weegfactor (op basis van leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, stedelijkheid) is hier deels wel voor te corrigeren.
- De decentrale uitvoer kan in de praktijk nog grote verschillen op te leveren met de landelijke meting, blijkt uit de resultaten van de Veiligheidsmonitor. Zo kunnen uitkomsten uit de landelijke meting voor een bepaalde gemeente heel andere cijfers opleveren dan uitkomsten uit de lokale meting.

3.3 Doelgroeponderzoek

In de sport wordt naar verschillende doelgroepen onderzoek gedaan en er is, gezien de gewenste kengetallen, nog meer behoefte aan gegevens uit zulk onderzoek (zie hoofdstuk 2 en tabel 3.1). Doelgroeponderzoek is alleen zinvol uit te voeren onder een afgebakende groep. Voordeel is dat er geen onzekerheid is of de ondervraagde tot de doelgroep behoort. Dit soort onderzoek levert echter geen informatie op over het verschil tussen bijvoorbeeld sporters en niet-sporters. Gebruikers van deze onderzoeksdata, zoals beleidsmedewerkers, moeten zich ervan bewust zijn dat ze de resultaten van een doelgroep niet naar de hele bevolking kunnen vertalen.

In zowel de bestaande als de nog te realiseren doelgroeponderzoeken zullen diverse wensen en behoeften bestaan tot uitbreiding en perfectionering. Het gaat voor dit rapport te ver dit verder uit te werken. In deze paragraaf besteden we kort aandacht aan een aantal onderzoeken.

Sport- en beweegaanbieders

Hier lopen al een aantal structurele onderzoeken. CBS voert een aantal onderzoeken uit naar sportorganisaties, namelijk de Statistiek Sportorganisaties (sso; bevraging van sportclubs, sportscholen, sportinstructeurs, fitnesscentra en maneges), de Statistiek Zwembaden en Sportaccommodaties (szs; vergelijkbare bevraging van zwembaden en sportaccommodaties), de Statistiek Watersport (sw; idem van watersportclubs en jachthavens). Bevraagde thema's zijn accommodatiegebruik en omvang, werkgelegenheid en vrijwilligers en de financiële situatie.

Het Mulier Instituut voert al een aantal jaren de Verenigingsmonitor (vmt) uit. Dit wordt gezien de belangrijkste bron van informatie over sport in verenigingsverband voor beleidsmedewerkers (Hoekman et al. 2011). Het instrument wordt zowel landelijk als lokaal ingezet om inzicht te krijgen in wat er speelt bij de sportverenigingen. Het is niet mogelijk om de landelijke cijfers te vertalen in gemeentelijke cijfers; landelijk wordt een steekproef getrokken van 1300 verenigingen (van het totaal van ruim 25.000).

In 2008 is voor het eerst de Fitnessmonitor uitgevoerd, waaraan achthonderd fitnesscentra hebben meegewerkt (totaal geschat 1600 in 2007, Lucassen et al. 2008). Fit!vak is als branche-organisatie voor de fitness voornemens om in 2012 een inventarisatie van de belangrijkste kengetallen voor fitnesscentra op te zetten.

Een nieuw initiatief is de Zwemmonitor, die momenteel wordt uitgevoerd. Achthonderd zwembaden hebben tot nu toe de vragenlijst ingevuld. Het onderzoek is een onderdeel van het project 'Waterdicht' van de Vereniging voor Sport en Gemeenten (vsg) en heeft de bedoeling een periodieke meting neer te zetten. Onderwerpen zijn het aanbod aan zwemwater en zwemlessen (type zwembad/zwemlesaanbieder, kwantiteit en kwaliteit van het beschikbare zwemwater, openingsuren, wachtlijsten). Ook is er aandacht voor voorzieningen in en om het zwembad, bezoekers (ontwikkeling in aantal, doelgroepen), locatie, bereikbaarheid van zwembaden, personeel en investeringen.

Doelgroeponderzoek onder sport- en beweegaanbieders levert diepgaander informatie op dan bij registratie van 'harde' gegevens mogelijk is. Aandachtspunt is wel de representativiteit van de steekproef. Met de verdergaande registratie van sportverenigingen en andere sportaanbieders (zie § 3.4) kan hierin wellicht verbetering optreden, doordat een beter overzicht ontstaat van alle aanbieders en accommodaties in Nederland. Als informatie wordt verzameld over organisaties en accommodaties, dan worden uiteraard ook vaak personen bevestigd, die namens die organisatie optreden. Dit is wel meteen een aandachtspunt voor dataverzameling: wie weet namelijk of een bestuurslid van een sportvereniging eenzelfde antwoord zal geven op een vraag over de vereniging als een trainer van diezelfde vereniging. Met andere woorden: de informatie zal vaak gekleurd zijn door de persoon die de vragen beantwoordt.

Op basis van het voorgaande kunnen we vaststellen dat er al veel data worden verzameld. De vraag is of voor alle aanbieders de belangrijkste informatie wordt verzameld en of dit op een efficiënte wijze gebeurt. CBS geeft aan dat een inhoudelijke revisie van haar statistieken (SSO, SZS en SW) tot de mogelijkheden behoort. Of een bundeling van alle dataverzamelingen over sportaanbieders tot de mogelijkheden behoort, waarbij voldoende verdiepende informatie wordt verzameld en alle verschillende aanbieders voldoende tot hun recht komen, vraagt om nadere studie.

Kaderonderzoek

Er zijn verschillende groepen kader te onderscheiden in de sportwereld. De grootste groepen zijn coaches, trainers, scheidsrechters en bestuurders. Aan scheidsrechters wordt momenteel al aandacht geschonken vanuit het Masterplan Arbitrage (zie rapporten Schouten 2009, 2010, 2011). De meting van 2011 is een één-meting ten opzicht van de nul-meting uit 2009. De 2010-meting betrof een aantal bonden die vanaf 2010 aan het masterplan zijn gaan meedoen. Voor de metingen zijn bondsscheidsrechters aangeschreven, van wie de adressen via de bonden zijn verzameld. Drie bonden hebben daarnaast ook clubscheidsrechters bevestigd. De behoefte vanuit het Masterplan en het nieuwe project Veilig Sportklimaat is er om een breder beeld van (niet-geregistreerde) scheidsrechters te verkrijgen.

Het bereiken van niet-geregistreerde scheidsrechters, bestuurders, trainers en coaches en andere vrijwilligers is een apart aandachtspunt, als ze niet geregistreerd zijn. Een manier zou kunnen zijn via een grote bevolkingsenquête een selectievraag te stellen en mensen te benaderen met specifiek vervolgonderzoek. Een andere manier is, als het om verenigingskader gaat, om via de secretaris van de sportverenigingen de specifieke kadergroepen te benaderen.

Scholenonderzoek

In het kader van de Brede Analyse (Lucassen et al. 2011) is een aantal onderzoeken eenmalig verricht, maar hiermee is nog geen monitoringfunctie op dit thema gerealiseerd. Over sporten in schoolcontext zijn dan ook nog veel lacunes te constateren (zie tabel B.4).

Wel zijn er diverse initiatieven gaande om het beweeggedrag van kinderen beter te kunnen volgen. Ontwikkelde systemen zijn bijvoorbeeld het BeweegABC (Vereniging Sport en Gemeenten), de beweegmonitor (Rijksuniversiteit Groningen, gemeente Den Bosch en NOC*NSF), het systeem van Van Gelder van het CITO en de Monitor bewegen van kinderen van TNO en KVLO. Zonder verder informatie verzameld te hebben over de inhoud, reikwijdte en doelen van deze diverse systemen, lijkt het feit dat er vier initiatieven tegelijkertijd gaande zijn al een vraagstuk op zichzelf.

Overheid/ gemeenteonderzoek

Op het gebied van overheid bestaat de Statistiek Inkomsten en Uitgaven (SIU), ingaand op financiën van landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden. Inhoudelijk zijn hier nog wel wat kanttekeningen bij, mede doordat budgetposten verschillend worden geïnterpreteerd en geregistreerd. Vanuit de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) is samen met een 25-tal gemeentes met meer dan 85.000 inwoners een lijst met relevante indicatoren opgesteld. Deze lijst wordt in eerste instantie gebruikt om gemeenten die deelnemen aan de Verkiezing Sportgemeente van het Jaar objectiever te kunnen beoordelen. In het kader van de monitoring lijkt deze lijst echter ook goede mogelijkheden te bevatten om een gemeenteonderzoek vorm te geven. Kengetallen die in deze lijst benoemd staan, zijn: sportbudget (code 530 van de begroting), beschikbare accommodaties (naar soort: aantallen velden voor diverse takken van sport, sporthallen en gymzalen, zwembad (binnen/buiten)), aantal topsporters, aantal beoefende takken van sport, sportdeelname, verenigingslidmaatschap, beschikbaarheid sportnota en looptijd daarvan, evaluatie van sportbeleid. Indien deze kengetallen voor een groot aantal gemeentes verzameld kunnen gaan worden, zou dit al zeer veel informatie bieden en een grote stap voorwaarts zijn.

Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (WESP)

Het doel van WESP is standaardrichtlijnen te ontwerpen om de sociale, economische en promotionele impact van (sport)evenementen te meten. Ze hebben richtlijnen gemaakt voor het meten van beleving, economische impact, bezoekersaantallen en bezoekersprofielen. Deels wordt daarbij gebruikgemaakt van doelgroeponderzoek, zoals bezoekers en omwonenden.

Onderzoek naar mensen met een beperking

Mensen met een beperking vormen een apart aandachtsgebied in het sportbeleid. Voor onderzoek naar deze groep is het aan te bevelen via een zogenaamde screeningsvraag in bevolkingsenquêtes te achterhalen of mensen een beperking hebben. Ongeveer 20% van de bevolking heeft een matige tot ernstige fysieke beperking. Praktijk is dat mensen met een zeer ernstige beperking minder vaak meedoen met een enquêteonderzoek vanwege de belasting die dit van hen vraagt. Doordat jonge mensen (gelukkig) minder vaak een beperking hebben, zijn jongeren met een beperking via steekproeven lastig te vinden. Daarnaast is de wijze waarop vragen kunnen worden gesteld bij onderzoek van mensen met een verstandelijke beperking een apart aandachtspunt. Enerzijds kan je begeleiders

vragen anderzijds kun je face-to-face-onderzoek doen met een sterk vereenvoudigde vragenlijst en getrainde interviewers die veel ervaring hebben met de doelgroep.

3.4 Registraties

Registraties vinden in de sportwereld steeds meer hun weg. Natuurlijk waren er altijd al registraties, bijvoorbeeld in de administratie van sportbonden of gemeenten, maar met de ontwikkeling van nieuwe technische mogelijkheden wordt steeds duidelijker wat de toegevoegde waarde is van op elkaar afgestemde systemen of, in het ideale geval, in een gezamenlijk nieuw op te zetten systeem. Uit de inventarisaties en gesprekken met experts kwamen de volgende onderwerpen of registraties regelmatig naar voren, waarbij ook een aanzienlijk deel van de kengetallen, die afkomstig zouden moeten zijn uit registraties, ingevuld kan gaan worden:

- het Kennis Informatie Systeem Sport (KISS) van NOC*NSF en de sportbonden;
- informatie over sportaccommodaties en sportaanbod;
- een topsporterregistratiesysteem.

Deze drie deels al bestaande registratiesystemen bespreken we hieronder verder. De verstrekte informatie is per registratiesysteem nogal divers. Enerzijds door de eigenschappen en doelen van het systeem, anderzijds omdat wij er verschillende aandachtspunten bij voorzien hebben.

Kennis Informatie Systeem Sport (KISS)

Een recent bestand met data over sporten vormt het Kennis Informatie Systeem Sport (KISS) van NOC*NSF en de sportbonden. Sinds 2011 zijn alle sportbonden verplicht hun leden (al dan niet via verenigingslidmaatschap) aan te leveren voor dit bestand. Hierdoor is een overzicht ontstaan van 4,9 miljoen registraties op basis van geslacht, leeftijd, postcode, tak van sport en startdatum van het lidmaatschap van die sportbond. Binnen deze 4,9 miljoen registraties wordt geschat dat er 800.000 dubbeltellingen inzitten, doordat mensen lid zijn van meer dan één tak van sport. Dit bestand geeft alleen een overzicht van georganiseerde sporters. Het bestand kan worden gebruikt om bijvoorbeeld de samenstelling van de verschillende ledenbestanden met elkaar te vergelijken. Mensen die geen lid zijn van een sportbond, maar wel sporten (zoals bijvoorbeeld mensen met alleen een abonnement bij een fitnesscentrum of mensen die voor zichzelf een rondje gaan hardlopen) zijn niet in dit bestand opgenomen. Hierdoor geeft het geen dekkend beeld van de Nederlandse sportdeelname.

Voordeel van dit bestand is dat tot op wijkniveau uitspraken gedaan kunnen worden over sportbeoefening in verenigingsverband. Hierdoor is de informatie ook voor gemeenten interessant, mede omdat het gemeentelijke sportbeleid zich vaak richt op officiële sportaccommodaties, waarvan de verenigingssport naar verhouding veel gebruik maakt. Daarnaast kunnen de data goed worden gekoppeld aan andere grootschalige databestanden met informatie op wijkniveau (zoals aantal inwoners, man/vrouw verhouding, leeftijd, inkomen, aantal en type huishoudens, informatie over de bebouwing (aantal woningen, woZ-waarden; zie voor een voorbeeld www.funda.nl).

NOC*NSF verkent wel mogelijkheden om de informatie in het systeem te ‘verrijken’ door er gegevens over niet-verenigingsgebonden sportdeelname aan toe te voegen. Via een dergelijke verrijking kan de samenhang tussen de sportdeelname in en buiten sportverenigingen in kaart worden gebracht. De data over niet-verenigingsgebonden sportdeelname zullen via bevolkingsenquêtes verzameld moeten worden. Deze verrijking van de data is methodologisch echter niet eenvoudig. Een voorwaarde is bijvoorbeeld dat beschikbare variabelen een sterk verband (correlatie) hebben met de extra observaties. Het aantal variabelen in het KISS systeem is echter beperkt (leeftijd, geslacht, postcode, georganiseerde sportdeelname) en de verklarende kracht van deze variabelen voor de totale sportdeelname is niet groot (<10%; Tiessen-Raaphorst 2010). Een uitwerking in de praktijk moet bewijzen of hieruit realistische gegevens kunnen worden gedestilleerd.

Een in opzet vergelijkbaar project wordt op dit moment uitgevoerd door het NIVEL. Dit instituut brengt de zorgvraag en -aanbod op wijkniveau in kaart in het project VAAM (Vraag Aanbod Analyse Monitor). Binnen dat kader wordt gewerkt aan inzicht in gezondheids- en leefstijlindicatoren op wijkniveau. Op basis van de Gezondheidsenquête worden schattingen gedaan op basis van de bevolkingssamenstelling op wijkniveau over deze indicatoren.

Er zijn een aantal knelpunten te voorzien met betrekking tot schattingen van sportdeelname. Het KISS-bestand mist leden van ‘grijze sportverenigingen’ (sportverenigingen die niet zijn aangesloten bij een bond, maar door de sporters zelf wel wordt gezien als sportvereniging (en die dus in vragenlijstonderzoek aan zullen geven te sporten bij een sportvereniging). De inschatting is dat 11% van alle sportverenigingen geen lid is van een bond. Veelal zijn dit kleine recreatieve verenigingen (Van Kalmthout en Lucassen 2008). Daarnaast zullen er ook sportverenigingen zijn die niet alle leden doorgeven aan de bond (de zogenaamde grijze leden).

Het KISS-bestand kent naar schatting 800.000 dubbellidmaatschappen (mensen die lid zijn van meerdere sportbonden en daardoor vaker in het bestand staan).

Over de geregistreerde personen is bekend dat ze lid zijn van een sportbond. Verder is geen informatie beschikbaar over hun daadwerkelijke sportdeelname, zoals het gebruik van accommodaties (van belang voor gemeentelijke ramingen).

Het vermoeden bestaat dat respondenten in vragenlijstonderzoek de term ‘sportvereniging’ ook voor sportorganisaties gebruiken die in officiële zin geen sportvereniging zijn, maar bijvoorbeeld een commerciële sportaanbieder. Zo blijkt uit de data van het AVO dat 57% van de mensen die fitness/aerobics beoefenen, hiervoor lid zijn van een sportvereniging. Dit lijkt een onwaarschijnlijk hoog percentage.

Reeds uitgevoerde lokale RSO-onderzoeken zouden kunnen worden gebruikt om te toetsen of gegevens vanuit KISS te koppelen zijn aan lokale data. Hierdoor zou inzicht kunnen ontstaan in de samenhang tussen georganiseerde sportdeelname en totale sportdeelname in een gemeente. Aandachtspunt is echter dat de huidige lokale onderzoeken een grote verscheidenheid in methodologie kennen en daardoor een verschil in uitkomsten (Hoekman en Van den Dool 2009).

Een laatste aandachtspunt met betrekking tot KISS is dat door gevoeligheden op basis van eerdere ervaringen met een dergelijk systeem en door privacyoverwegingen nog wordt gediscussieerd over de toegankelijkheid van deze data voor derden. Tot op heden zijn de gegevens alleen toegankelijk voor medewerkers van NOC*NSF en de sportbonden, die alleen toegang hebben tot de gegevens van hun eigen leden.

Informatie over sportlocaties en -aanbod

Uit de inventarisatie in hoofdstuk 2 bleken veel kengetallen gerelateerd te zijn aan sportlocaties en sportaanbod. Deels is hier al over gesproken in paragraaf 3.3 voor wat betreft diepgaandere informatie en ontwikkelingen. Basale informatie (zoals locatie, informatie over de accommodatie, takken van sport, gebruik door verenigingen) zou echter ook via registratie kunnen worden verzameld.

In 2011 hebben Hoekman en collega's een quickscan uitgevoerd naar beschikbare gegevens over de sportinfrastructuur (sportaccommodaties en sportorganisaties en hun activiteitenaanbod). Uit het overzicht in hoofdstuk 2 en deze quickscan is gebleken dat veel kengetallen al worden verzameld, maar dat er ook nog wensen bestaan. Een belangrijk aandachtspunt is dat verschillende partijen informatie verzamelen en beheren.

Hierdoor is het totaaloverzicht lastig te verkrijgen: er is geen zicht op dubbeltellingen en niet-getelde accommodaties. Gegevens over de kwaliteit en de toegankelijkheid van de voorzieningen zijn alleen op lokaal niveau of bij sportbonden beschikbaar. Logisch is ook dat gegevens worden verzameld naar eigen wensen en behoeften. Er is daarmee geen standaardwijze waarop data worden verzameld en inzicht wordt gegeven in accommodatiegegevens. Hoekman et al. (2011) pleiten daarom voor het opzetten van een landelijke database voor sportaccommodaties. Er zijn daarvoor voorbeelden beschikbaar uit andere Europese landen, zoals Frankrijk. Daar heeft de opzet en de instandhouding van het systeem 7 miljoen euro gekost. Registratie zou overigens niet alleen moeten plaatsvinden van officiële gemeentelijke binnen- of buitensportaccommodaties. Ook de openbare ruimte (pleintjes, routes, enz.), commerciële sportaanbieders en school-sportaccommodaties zouden hierin moeten worden opgenomen.

Ook het onderwijs maakt gebruik van sporthallen en gymzalen. Het ministerie van OCW financiert deze voorzieningen via het gemeentefonds, de verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt in handen van de gemeente. Bij gemeenten is accommodatiegebruik voor de sport en het onderwijs echter niet afgestemd. Om inzicht te krijgen in het efficiënt benutten van beschikbare ruimte zou het echter wel goed zijn ook de onderwijsfaciliteiten die aan sport gerelateerd zijn in kaart te brengen. Hiervan zijn geen goede landelijke registraties voor handen, evenmin als gebruik van sportvoorzieningen door buitenschoolse opvangorganisaties (Lucassen et al. 2011).

Daarnaast hebben diverse partijen aanvullende behoeften en belangen, waarbij vooral ook de diversiteit hierin opvalt:

- Gemeentes zijn de belangrijkste partij in het ontwikkelen, onderhouden en beheren van sportaccommodaties; 85% van het gemeentelijke sportbudget gaat naar accommodaties (Goossens 2008). De vraag van gemeenten is momenteel vooral gericht op economische optimalisatie: wat zijn de bezettingsgraden, hoe kan ik de

- accommodatie multifunctioneel gebruiken, welke beheervorm is het beste: privatisering, verzelfstandiging of in eigen beheer (Hoekman en Gijsbers 2010).
- NOC*NSF heeft als belangenbehartiger van de sportverenigingen belang bij goede accommodaties. Een aandachtspunt is daarbij de multifunctionele wijkgerichte accommodatie (in aansluiting op het bredere beweegbeleid). De vraag naar informatie over accommodaties betreft de accommodatie zelf en ook informatie over mogelijkheden voor ander gebruik (kinderopvang, denksporten in de kantine, enz., Hoekman et al. 2011).
 - Een ander uitgangspunt van NOC*NSF is het verzamelen en verspreiden van best practices inzake accommodaties: welke factoren bepalen of een accommodatie (hardware en software) een succes wordt.
 - Er is momenteel veel aandacht voor beweegvriendelijke wijken. Daarbij gaat het niet alleen om sportdeelname, maar om bewegen in het algemeen en de eisen die dit stelt aan de omgeving. Deze kennis is belangrijk als het gaat om (her)inrichten van wijken. De vraag is of en hoe dit ingevoegd kan worden in de databank over sport/beweegaanbod. Wanneer een koppeling wenselijk is met postcode (Hoekman et al. 2011), dan vormt vooral deze openbare ruimte een uitdaging.

In Nederland zijn diverse ontwikkelingen gaande in de registratie van sport en beweegaanbod. De stichting Sportatlas,³ een samenwerkingsproject van sportraad Zuid-Holland, het Mulier Instituut, InnosportNL en Arko Sportsmedia, lijkt een brede opzet aan te willen gaan. Deze stichting heeft geen winstoogmerk, maar om het databestand op te zetten en te onderhouden heeft ze wel financiering nodig. De stichting is daarom bezig te bekijken hoe deze financiering geregeld kan worden en wat de overheid of de markt er voor overheeft.

Daarnaast zijn lokaal veel ontwikkelingen gaande rondom sociale kaarten. Denk daarbij aan gemeenten, provinciale sportraden of instellingen voor mensen met een beperking (MEE, Gehandicaptensport Nederland, enz.) die informatie bieden over sportaanbod, regelmatig voor mensen met specifieke beperkingen. Tijdens een bijeenkomst bij de Vereniging voor Sportgeneeskunde (vsg) in oktober 2011 waren diverse partijen aanwezig die bezig zijn met databestanden waarin sportaanbod wordt verzameld en openbaar gemaakt, of hierbij belang hebben. Deze bestanden bevat vaak informatie over het aanbod (tak van sport of beweegactiviteit, contactinformatie, eventueel plaats en tijdstip), de locatie (sportaccommodatie of andere voorziening) en soms informatie over de kwaliteit van het aanbod en de betekenis daarvan voor de diverse doelgroepen (bv. gehandicapten, chronisch zieken). Het streven is dat er tussen de partijen met databestanden meer samengewerkt gaat worden, zodat dubbel werk wordt voorkomen en het voor de klant (een burger met een sportwens) inzichtelijker wordt wat waar wordt aangeboden. Draagvlak vanuit de achterban is hiervoor echter wel noodzakelijk. vsg stelt op basis van de bereidwilligheid van de betrokken organisaties een brief op richting vws waarin een agenda of stappenplan wordt voorgesteld om te komen tot meer eenheid in de verzameling en ontsluiting van informatie over het beweegaanbod. Dit moet nog gaan plaatsvinden. In de tussentijd zijn er tussen Mulier Instituut en vsg wel afspraken gemaakt voor verdere samenwerking.

Door de aanwezigheid bij de expertmeeting *Kaart van Nederland* werd geconstateerd dat de genegenheid van bonden om kennis over sportaccommodaties te delen gering is. Voor sommige bonden zal een gedeeld systeem wellicht ook minder relevant zijn dan voor andere bonden, omdat ze minder te maken hebben met het delen van accommodaties (denk aan binnensporthallen). Vanuit de Vereniging Sport en Gemeenten (vsg) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (vng) werd een vergelijkbare constatering gedaan: de meeste gemeenten hebben er niet veel behoefte aan om te weten welke accommodaties er in andere regio's aanwezig zijn. Het gebruik van data op landelijk niveau om te bepalen wat er in een bepaalde gemeente aan accommodaties zou moeten zijn (bijvoorbeeld op basis van de bevolkingssamenstelling) wordt zelfs als een bedreiging gezien. Gemeenten houden daarin graag de regie in eigen handen. Desondanks wordt op landelijk niveau ook wel een meerwaarde gezien in een afgestemd systeem. Aandachtspunt is dan wel wie toegang heeft tot de gegevens, wie de beheerder is en wat er met de gegevens gedaan wordt.

Feit is dat er bij vele verschillende organisaties informatie over sportaccommodaties beschikbaar is en dat er ook een voorzichtige neiging is voordelen te zien aan een landelijk afgestemd systeem. Hoe dat gedaan moet worden en onder welke voorwaarden verdient nog aandacht.

Registraties topsport

Bij topsport zijn veel gegevens te registreren, enerzijds omdat het over een beperkte groep sporters gaat, anderzijds omdat je ze ook zo goed mogelijk wil kunnen volgen om uitspraken te kunnen doen over ontwikkelingen van talenten tot topsporters.

In een Topsportvolgsysteem wordt relevante informatie over de ontwikkeling, de begeleiding en de resultaten van topsporters en (jonge) topsporttalenten (en ook over hun onderwijs) in kaart gebracht. Via dit systeem kunnen de sportbonden en de topsporters efficiënt gegevens communiceren. Bij het verzamelen en vastleggen van deze gegevens spelen niet alleen de sporters maar ook opleidings- en begeleidingscentra een belangrijke rol, zoals de Centra voor Topsport en Onderwijs⁴ (CTO's) en de Nationale of Regionale Talent Centra (NTC's en RTC's).⁵

Door het registreren van relevante informatie over processen in en rondom deze centra met betrekking tot begeleiding van talenten en topsporters (zie de tabellen 3.1 tot en met 3.3 in hoofdstuk 2), kan beter inzicht worden verkregen in wat de cruciale factoren zijn in de herkenning, ontwikkeling en begeleiding van deze talenten en topsporters. Het idee hierachter is dat Nederland op deze wijze de ambitie om een top 10-positie te gaan bereiken beter vorm kan gaan geven.

De informatie uit het topsportregistratiesysteem is relevant voor drie groepen: de sporter, die het liefst direct resultaat wil zien, de begeleiders van de sporters voor het optimaliseren van deze begeleiding (sporttechnisch, mentale en fysieke ondersteuning, maar ook schoolresultaten) en ten slotte de beleidsmedewerker bij de sportbond voor verantwoording van de resultaten.

In Nederland zijn diverse ontwikkelingen gaande rondom een dergelijk topsportregistratiesysteem. Zo hebben verschillende CTO's verschillende systemen.

Daarnaast werken NOC*NSF en de sportbonden met nog weer andere systemen. De vergelijkbaarheid van gegevens is hierdoor problematisch. Om de potentiële opbrengsten te vergroten, heeft het prioriteit om de registraties van NOC*NSF, sportbonden, CTO's, NTC's en RTC's beter te koppelen. Andere aandachtspunten in deze realisatie zijn:

- de toegankelijkheid van de gegevens door derden voor nadere analyse en kennisontwikkeling;
- de privacybewaking van topsporters;
- het systeem up to date te houden vraagt om discipline van alle betrokkenen (sporters, begeleiders, bondsmedewerkers). De commitment om gegevens aan te leveren, dan wel zelf toe te voegen, kan vergroot worden door goed duidelijk te maken wat betrokkenen er zelf aan hebben of door deelname te verplichten. Voor sporters zou dit bijvoorbeeld kunnen door het aanleveren van specifieke trainingsinformatie verplicht te stellen voor het verkrijgen van een topsportstatus, met bijbehorende financiële voordelen;
- voorkomen moet worden dat een systeem gemanipuleerd wordt, bijvoorbeeld als het voor beleid of inkomsten handig is om iets anders in te vullen dan de werkelijkheid.

Noten

- 1 Sporten die wel in het RSO zijn opgenomen en niet in het AVO zijn: midgetgolf, biljart, poolbiljart, snooker, bowling, schaken, bridge, schietsport, dammen, danssport, skiën, langlaufen, snowboarden, darts, duiksport, waterpolo, jeu de boules, (berg)klimsport. Daarnaast is een aantal takken van sport in de RSO apart genoemd, terwijl ze in het AVO zijn samengevoegd tot één antwoordcategorie.
- 2 Momenteel is er een juridisch gevecht tussen Post NL/Cendris en de rijksoverheid over het 'bezit' van de postcode. Het juridische gevecht draait om het BAG, het Basis Adressen Bestand Gemeenten. Nu zijn er verschillende adressenbestanden, de bedoeling is die tot één terug te brengen: het BAG, en daarin moet de postcode een centrale rol spelen. Eén en ander lijkt al wettelijk te zijn vastgelegd en dat zou betekenen dat het rijk een algemene claim op de postcode kan leggen. Momenteel is het zo dat het CBS postcodegegevens levert, als ze maar niet via Cendris worden betrokken.
- 3 Ook in Nederland is hier inmiddels mee gestart in de vorm van de Sportatlas, een samenwerkingsproject van sportraad Zuid-Holland, het Mulier Instituut, Innosport NL en Arko sportsmedia. De database van Sportatlas wordt opgebouwd uit drie delen:
 - 1 accommodaties, die zich onderscheiden door een plaats op de landkaart;
 - 2 sportaanbieders;
 - 3 relaties tussen accommodaties en sportaanbieders. Accommodaties hebben één of meerdere gebruikers (sportaanbieders) en sportaanbieders kunnen op hun beurt weer gebruik maken van één of meerdere accommodaties.

Ad 1.

Van accommodaties worden de volgende zaken bijgehouden: provincie, gemeente, plaats, naam, type, straat en huisnummer, postcode, latitude, longitude, accommodatiestatus (A1 of A2), telefoon, email, website, andere info. De Sportatlas wil in een vierjaarlijkse rotatie de gegevens van binnensportaccommodaties, buitensportaccommodaties, zwembad en openbare ruimte zoals hardlooproutes, ruiterroutes of kanoroutes gaan verzamelen en up-to-date houden. Afhankelijk van het type

accommodatie worden verschillende gegevens bijgehouden, die verwerkt kunnen worden in getallen en/of rubrieken. Een voorbeeld hiervan is het aantal holes van golfbanen of het aantal voetbalvelden op een complex. Ook worden faciliteiten bijgehouden, waarbij het gaat om kenmerken die toebehoren aan de accommodatie. Deze faciliteiten kunnen algemeen zijn en gelden voor alle accommodaties, zoals rolstoeltoegankelijkheid, aanwezigheid van kleedkamers of beschikbaarheid van een defibrillator. Vermelde faciliteiten kunnen ook specifiek voor één of meerdere accommodaties zijn. Van hockeyvelden is het bijvoorbeeld relevant om te weten of er kunstgras ligt, terwijl voor een zwembad andere informatie relevant is. Op basis van deze gegevens over type of faciliteiten kunnen ook gebruikt worden om op basis van alle accommodaties selecties te maken.

Ad 2.

Van sportaanbieders wil de Sportatlas de volgende zaken bij gaan houden: provincie, gemeente, plaats, naam, type, straat en huisnummer, postcode, telefoon, email, website, andere info. Van sportaanbieders is het belangrijk te beseffen dat deze geen plaats hebben op een kaart. De locaties van verenigingen is altijd gekoppeld aan die van de locatie. Voorbeeld: Een basketbalvereniging speelt in meerdere sporthallen, meestal in één gemeente. Binnen de Sportatlas wordt daarom de koppeling met accommodaties gebruikt om de sportaanbieders zichtbaar te maken. Van sportaanbieders worden ook 'Type' gegevens bijgehouden, die specifiek zijn voor die sportaanbieder. Dit is bijvoorbeeld de tak(ken) van sport die aangeboden worden. Maar ook specifieke zaken zoals het bezitten van een certificaat voor de jeugdopleiding van de KNVB valt hieronder. Vanuit het totaal van de sportaanbieders kunnen selecties gemaakt worden, zoals bijvoorbeeld organisaties met een aanbod voor gehandicapten of naar soort sport. Binnen een sport kunnen ook weer specifieke takken geselecteerd worden, zoals karate of judo onder het Type vechtsport.

De Sportatlas heeft als stichting geen winstoogmerk, maar om het databestand op te zetten en te onderhouden heeft ze wel financiering nodig. De stichting is daarom bezig te bekijken hoe deze financiering geregeld kan worden en wat de overheid of de markt er voor overheeft. Eind 2012 moet dit duidelijk zijn. Idee is wel dat de burger, die op zoek is naar een sportlocatie of een sportaanbieder gratis kan gaan zoeken in het bestand. Streven is in het voorjaar van 2012 een eerste publicatie uit te brengen, waarin de mogelijkheden van de Sportatlas voor beleidsbepalers en uitvoerders duidelijker worden.

- 4 Een Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) is een locatie waar topsporters kunnen trainen, studeren en wonen. NOC*NSF en vws hebben het CTO-programma opgesteld met als doel dat Nederland tot de top tien sportlanden behoort. De volgende vier plaatsen zijn aangewezen als CTO: Amsterdam, Eindhoven, Arnhem (Nationaal Sport Centrum Papendal) en Heerenveen (Sportstad Heerenveen).
- 5 Een Regionaal Talent Centrum (RTC) heeft als doel om talentvolle sporters een omgeving te bieden waarin de sport centraal staat. Niet alleen door goed onderwijs en sportspecifieke trainingen, maar ook door sportondersteunende lessen over bijvoorbeeld voeding, kracht en mentale aspecten.

4 Ontsluiting van data en informatie

4.1 Wat is voor wie interessant?

De rijkdom aan beschikbare en gewenste gegevens vraagt om ontsluiting voor verschillende doelgroepen. Tot nu toe zijn voornamelijk vragen gesteld als: welke kengetallen zijn belangrijk? Welke gegevens willen we verzamelen en hoe gaan we dit doen? Het resultaat van dataverzameling bestaat uit gegevens of ruwe data. Die gegevens worden pas informatief als ze een betekenis hebben voor de ontvanger en die behoefte aan betekenisvolle informatie wordt door veel professional binnen de sportsector kenbaar gemaakt (Breedveld et al. 2010). Over de vorm waarin die informatie dan beschikbaar dient te komen, lopen de behoeften binnen de sportsector echter uiteen. Een beleidsmedewerker van een kleine gemeente heeft bijvoorbeeld behoefte aan heel andere informatie dan een topsportcoach, een sporteconoom of een evenementenorganisator. De kans dat al deze informatie door één methode of systeem kan worden geleverd, lijkt niet reëel, enerzijds door de diversiteit, anderzijds ook doordat mensen diverse wensen hebben voor de vorm waarin ze de informatie krijgen. Wij onderschrijven dan ook het advies van Breedveld (et al. 2010) om verschillende middelen en methoden in te zetten. Niet iedereen zit overigens te wachten op een bewerking van de ruwe gegevens. Onderzoekers willen namelijk graag beschikken over de basisgegevens zelf, om te interpreteren (beleid) of om verder te bewerken in eigen onderzoek. In dat geval moeten de databestanden voor onderzoeks- of kennisinstituten beschikbaar zijn.

Een aantal vragen is van belang bij het beschikbaar stellen van informatie voor de sportsector:

- Wie is de gebruiker van de gegevens of informatie? Dit heeft consequenties voor het niveau van de informatie, niet alleen voor het presenteren, maar ook voor het verzamelen. Een burger zal de informatie over zijn eigen woonomgeving willen hebben, terwijl voor de professional (afhankelijk van zijn geografische werkgebied) vaak gemeenteniveau voldoende detail biedt.
- Hoe baken je onderwerpen af? Het is nooit mogelijk om alle informatie over alle onderwerpen helder en overzichtelijk te verstrekken. Het gaat daarbij zowel om het aantal onderwerpen als om het niveau van de inhoud.
- Wat is de presentatiewijze? Cijfers (zoals in Statline van het CBS), een GIS-plaatje (grafische weergave, zoals in de Nationale Atlas Volksgezondheid), verdiepende/verklarende informatie (zoals in de papieren rapportages op sportgebied of in digitale vorm, zoals in het Nationaal Kompas Volksgezondheid).
- Wat moeten gebruikers ermee kunnen doen? Hierbij kun je denken aan het al dan niet mogelijk maken om zelf informatie toe te voegen, data te analyseren, of te downloaden om zelf tabellen te maken en andere statistische analyses uit te voeren. En hoe moeten ze dat dan kunnen doen? Via forums, online of anderszins?

Dit rapport richt zich op monitorgegevens, dat wil zeggen gegevens die met een zekere regelmaat (zullen) worden verzameld. Wat hier wordt opgemerkt over het beschikbaar stellen van data en informatie betreft dus ook uitsluitend betrekking op die monitorgegevens. Een groot deel van de beschikbare informatie uit sportonderzoek blijft dus buiten beschouwing, zoals praktijkgericht onderzoek, interventiestudies of effectonderzoeken. Ook niet-onderzoeksgegevens, zoals aanbevelingen hoe een openbare ruimte beweegvriendelijk in te richten of welke trainingsmethodes het beste werken in de topsport, krijgen in dit rapport geen aandacht. Hier gaan we eerst in op het beschikbaar stellen van ruwe data voor onderzoekers en vervolgens op ontsluitingssystemen voor andere doelgroepen.¹

4.2 Beschikbaar stellen van databestanden

Steeds meer wordt gestimuleerd dat gegevens die met publiek geld verzameld zijn, beschikbaar komen voor derden. De Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk onderzoek (NWO) heeft bijvoorbeeld in haar nieuwe subsidieregeling vastgelegd dat data die voortvloeien uit door NWO gefinancierd onderzoek, mede-eigendom van de NWO zijn. Hiermee wil de NWO onder meer het belang van het delen van data onderstrepen. Een andere voorwaarde voor subsidie is dan ook dat de binnen een onderzoeksproject verzamelde gegevens goed en toegankelijk moeten worden gedocumenteerd en opgeslagen.

De archivering en het beschikbaar stellen van (wetenschappelijke) databestanden is in Nederland in handen van Data Archiving and Networked Services (DANS, www.dans.knaw.nl). DANS streeft naar een duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens en stimuleert dat wetenschappers hun gegevens in het archief van DANS deponeren, zodat andere onderzoekers deze kunnen hergebruiken. Momenteel zijn er drie categorieën databestanden: *open access* (onder enkele voorwaarden, zoals registratie en bronvermelding, voor iedereen beschikbaar); *restricted access*: dan is toestemming van de oorspronkelijke eigenaar vereist; en *no access*: dan staan de bestanden wel bij DANS, maar alleen om ze veilig te archiveren, niet voor gebruik door derden. Momenteel wordt nagedacht over mogelijkheden voor 'on site' analyses, zoals bij het CBS, op 'gevoelige' bestanden. Veel dataverzamelande organisaties stellen, terecht, als voorwaarde dat ze zelf eerst de gelegenheid krijgen erover te publiceren.

Naast het archiveringssysteem geeft DANS onderzoekers en onderzoekorganisaties de mogelijkheid om hun surveydata en documentatie geïntegreerd te publiceren met de DANS EASY Online Analysis Tool. Daarmee is een diepere ontsluiting van de data mogelijk, zodat er bijvoorbeeld kan worden gezocht op variabelen en vraagteksten. Tevens is het voor een aantal bestanden mogelijk om online tabellen te maken en data te analyseren.

Lang niet alle in dit rapport geïnventariseerde datasets zijn via DANS ter beschikking gesteld.² Deels komt dat doordat datasets niet met publieke middelen zijn vergaard, deels doordat organisaties hun gegevens niet bij DANS hebben gedeponerd. Een bijkomend pluspunt van het deponeren van data bij DANS is dat er dan meer inzicht ontstaat

in de betrouwbaarheid van de data (kwaliteit van de verzameling), doordat bij DANS ook de documentatie over de achtergronden van de dataverzameling beschikbaar gesteld moet worden.

Aan het delen van databestanden zijn ook juridische aspecten verbonden, die geregeld zijn in onder meer de Auteurswet en Databankenwet. Deze wetten regelen de bescherming van allerlei rechten, zoals wie wanneer data mag verzamelen, analyseren, openbaar maken en verspreiden. CIER (Centrum voor Intellectueel Eigendomsrecht) heeft een publicatie gemaakt waarin beschreven is welke toestemming nodig is om onderzoeksgegevens van anderen te kunnen hergebruiken: *De juridische status van ruwe data; een wegwijzer voor de onderzoekspraktijk* (zie: <http://www.surfoundation.nl/nl/publicaties/Pages/Juridischestatusvanruwedata.aspx>).

Er zijn diverse ontwikkelingen op het gebied van het beschikbaar stellen van data in het algemeen. In SURFfoundation werken Nederlandse hogescholen, universiteiten en onderzoeksinstituten samen aan innovatieve projecten die de kwaliteit van onderzoek verbeteren. Een van die projecten is Knowledge Exchange: een haalbaarheidsstudie naar de mogelijkheid van een Onderzoeksdata Commons in Nederland die onder meer een goede algemene toegankelijkheid van data beoogt. Een startdocument met onderdelen als beleid en richtlijnen voor eigenaarschap, rollen en verantwoordelijkheden en gedragscode ligt momenteel bij verschillende betrokken partijen voor commentaar, evenals een voorstel voor de beste aanpak om een en ander met een zo breed mogelijk draagvlak te realiseren.

Het voornemen bij vws om onderzoeksgelden onder te brengen bij nwo zou een goede manier zijn om ontwikkelingen op bovenstaande terreinen ook voor de sport te benutten. De benodigde kennis op dit terrein overstijgt namelijk de beschikbare kennis bij beleidspartijen zoals de directie Sport.

4.3 Beschikbaar stellen van gegevens of informatie

Gegevens en informatie kunnen op verschillende manieren beschikbaar worden gesteld. Een 'kale' manier om gegevens algemeen toegankelijk te maken is een database met cijfermateriaal, zoals Statline van het CBS. Dan is het (beperkt) mogelijk eigen selecties te maken uit de beschikbare data en hierdoor zicht te krijgen op ontwikkelingen in de tijd of verschillen tussen groepen, bijvoorbeeld hoeveel Nederlanders er aan de beweegnorm voldoen, uitgesplitst naar verschillende leeftijdscategorieën. Voor wetenschappers is zo'n systeem vaak te beperkt (de voorgeprogrammeerde indelingen zijn altijd net anders dan je zelf zou willen) en voor beleidsmedewerkers is het zonder interpretatie vaak te veel louter kale informatie.

Er zijn legio andere manieren om gegevens en informatie naar buiten te brengen. Zo staat in de traditionele gedrukte rapporten naast cijfers ook uitleg over de ontwikkelingen of verschillen (bijvoorbeeld Rapportage sport). Ook digitaal komt steeds meer materiaal gestructureerd beschikbaar, bijvoorbeeld in geografische informatiesystemen

(GIS), op websites met veel achtergrondinformatie, of via interactieve systemen om deskundigen en informatiezoekers met elkaar in contact te brengen.

Als de kengetallen over sport via een digitaal systeem ontsloten moeten gaan worden, dan zijn daar hoge kosten aan verbonden. Het is lastig om zonder een concreet plan een inschatting hiervan te maken, maar een idee hiervan wordt verkregen op basis van de kosten voor de Zorgatlas en het Nationaal Kompas. Samen zijn ze jaarlijks rond de 1,3 miljoen euro kwijt aan onderhoud, up-to-date houden, analyseren en publiceren. Alleen de ontwikkeling van een website zal, afhankelijk van opzet, inhoud en dergelijke al snel 1 miljoen euro kosten. Het doorontwikkelen en beheren ervan betekent jaarlijks een paar honderdduizend euro. Op twee voorbeelden gaan we hier wat dieper in om de keuzes en opties voor de sportsector beter in beeld te krijgen:

Nationale Atlas Volksgezondheid (zorgatlas) en Nationaal Kompas Volksgezondheid.

Websites: www.zorgatlas.nl en www.nationaalkompas.nl.

Uitvoerder: het Centrum Volksgezondheid Toekomst Verkenningen van het RIVM (CVTV).

Opdrachtgever: ministerie van vws

Opzet: de zorgatlas kent meer dan duizend kaarten die antwoord geven op vele 'vragen' over de volksgezondheid en de gezondheidszorg. RIVM verzamelt zelf geen data voor de zorgatlas, maar maakt gebruik van bestaande databestanden via uitruil van data voor GIS-kaarten. Het kompas bevat een omvangrijke boomstructuur met informatie over gezondheid en ziekte, risicofactoren, preventie en zorg in Nederland. Ook wordt een groot aantal onderwerpen in een internationaal perspectief geplaatst en bevat het Kompas informatie over demografische en sociaaleconomische ontwikkelingen en de relatie met de volksgezondheid, en informatie over gezondheidsachterstanden. Beide systemen zijn inhoudelijk aan elkaar gekoppeld, maar zijn verschillend in hun uitingsvorm.

Doelgroep: professionals en geïnteresseerde burgers.

Voordeel van een GIS-systeem voor de sportsector is dat je snel inzicht krijgt in de regionale en landelijke situatie, in trends en verschillen. Het Kompas biedt hierbij veel achtergrondinformatie. Eventueel zou de sportsector voor enkele terreinen kunnen aansluiten bij de zorgatlas en/of het nationaal kompas, want sport en bewegen in het kader van gezondheid worden daarin als relevante factor gezien en ook nu al geïntegreerd aangeboden. Voor andere terreinen van de sportsector (zoals topsport, media en evenementen, economie) is het echter lastiger een inhoudelijke link te leggen.

Financieel heeft de zorgatlas een interessante constructie. Het CVTV werkt veelal op basis van een uitruilsysteem: het krijgt de data en maakt op basis daarvan ook GIS-kaarten die specifiek op de dataleverancier zijn toegesneden. Informatie voor het Kompas is meestal gebaseerd op literatuuronderzoek. Zo worden bestaande publicaties opnieuw gebruikt en onder de aandacht gebracht. Zowel voor de Atlas als voor het Kompas wordt geen nieuw onderzoek verricht, maar wordt gebruikgemaakt van bestaande databestanden en publicaties. Wel kunnen beide een signaleringsfunctie hebben; als

bepaalde informatie ontbreekt, kan dat een aanleiding zijn een nieuw onderzoek op te zetten.

Nadelen voor de sportsector van een dergelijk systeem zijn dat informatie op een vaste manier wordt aangeboden en er geen mogelijkheden zijn om eigen 'kruisverbanden' te leggen. In de praktijk blijkt hieraan bij beleidsmedewerkers niet veel behoefte te zijn. Overigens zijn er wel aparte rapporten aan te vragen via het RIVM. In de zorgatlas is verder alleen informatie beschikbaar die gekoppeld is aan locaties, momenteel op het niveau van gemeente, GGD of provincie.

Atlas Leefomgeving

Website: www.atlasleefomgeving.nl

Uitvoerder: de Gemeenschappelijke Beheer Organisatie Provincies verzorgt het functioneel en technisch beheer van de Atlas Leefomgeving. De eindredactie van de Atlas Leefomgeving wordt verzorgd door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). De website Atlas Leefomgeving is gebouwd door Geodan en Alterra.

Opdrachtgever: Het ministerie van Infrastructuur en Milieu (I&M), Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in samenwerking met provincies en gemeenten.

Opzet: informatie bieden over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De eerste versie van de Atlas Leefomgeving bevat informatie over onder andere geluid, luchtverontreiniging, groen, fiets- en wandelmogelijkheden, externe veiligheid, beleving van de leefomgeving en ruimtelijke plannen. In de loop van 2012 komt versie 2 met meer onderwerpen en gebruiksmogelijkheden.

Doelgroep: burgers en professionals.

De Atlas Leefomgeving heeft zowel burgers als professionals als doelgroep. De informatie wordt daarom bij voorkeur gepresenteerd op postcodeniveau, zodat burgers kunnen inzoomen op hun eigen buurt. Sommige kaarten zullen op een hoger schaalniveau worden opgenomen, omdat de betreffende gegevens niet op postcodeniveau voorhanden zijn. In deze Atlas zou de informatie over sport- en beweegdeelname die relevant kan zijn voor burgers, goed kunnen worden ondergebracht. Daarbij kan het zowel gaan om participatiecijfers als om locatieaanduidingen van bijvoorbeeld sportaccommodaties. Ook voor dit systeem geldt dat voor andere terreinen van de sportsector (zoals topsport, media en evenementen, economie) lastig een inhoudelijke link is te leggen.

Interessant is dat de kaarten te downloaden zijn, om op te slaan en te bewerken of op een andere website te publiceren. De gegevens (data) zelf zijn eigendom van de bronhouder en niet via de Atlas Leefomgeving te downloaden. De Atlas biedt mogelijkheden om er subsites onder te hangen. Dit gebeurt nu al voor de GezondOntwerpWijzer, waarin kennis over het gezond ontwerpen en inrichten van de leefomgeving wordt gebundeld. Daarin is er onder meer aandacht voor sport en spelen: aanbevelingen, praktijkvoorbeelden, organisaties en instrumenten. Deze opzet wijkt qua soort informatie af van het Kompas Volksgezondheid, dat meer gericht is op wetenschappelijke informatie.

In beide voorbeelden is de overheid opdrachtgever en is de uitvoering in handen van een groot instituut, wat continuïteit biedt. Voor de inhoud van de websites wordt geput uit de beschikbare kennis bij uiteenlopende andere partijen. Als de sportsector van start wil gaan met één of meerdere websites, is een vergelijkbare constructie aan te bevelen. Het maken van duidelijke keuzes voor onderwerpen, diepgang, wijze van ontsluiting en doelgroep is daarbij belangrijk. Op basis van onze inventarisatie lijkt daarbij een scheiding te ontstaan tussen onderwerpen die gerelateerd zijn aan Vitaal Nederland, Meedoen in Nederland en deels aan Kaart van Nederland (participatie, organisaties/aanbod, begeleiding, locaties), en onderwerpen die gerelateerd zijn aan Talentvol Nederland en ook deels aan Kaart van Nederland (topsporters, begeleiding, faciliteiten). Onderwerpen uit Nederland in Beeld en algemeen ondersteunende onderwerpen als beleid, financiën of wetenschappelijke ontwikkelingen kunnen, al naar gelang het onderwerp, bij beide terreinen worden ondergebracht. De twee terreinen hebben een heel eigen dynamiek en andere betrokkenen en geïnteresseerden. Dit geldt niet alleen voor onderzoeksdata, maar ook voor achterliggende thematische uitdiepingen. Bij het beschikbaar stellen van gegevens en informatie is het van belang de kwaliteit van de geboden informatie te toetsen. In Nederland zijn diverse instituten en instellingen die hierin veel expertise hebben. Te denken valt daarbij aan diverse universiteiten, hogescholen en kennisinstellingen. Bij het opzetten van een eigen systeem is het aan te raden deze instellingen te betrekken bij de toetsing van de kwaliteit van dat systeem, bijvoorbeeld in de vorm van een begeleidingscommissie of wetenschappelijke adviesraad.

Noten

- 1 In de uiteindelijke verwerking van het advies door vws en de sportsector is het echter wel goed om dit soort informatie, waar mogelijk, wel mee te nemen. Hierbij valt te denken aan interactieve kennissystemen, zoals het idee van het NISB om kennis met behulp van de sportthesaurus te classificeren en professionals deze classificatie ook in hun profiel op te laten nemen, waardoor nieuwe informatie aan de juiste personen wordt doorgespeeld. Ook gaan de ontwikkelingen op het gebied van sociale netwerken snel; ideaal zou zijn als alle relevante informatie automatisch op je af komt. Een initiatief waarin dit idee wordt uitgewerkt is Netwerk in beweging. Regelmatig worden nieuwe mogelijkheden verkend, maar vaak blijft dit beperkt tot één-op-ééncontacten. Een vraag voor de toekomst is hoe je deze initiatieven voor een grotere groep interessant maakt. Een ander voorbeeld van kennisdeling vindt plaats bij Topsport Topics, waar (wetenschappelijke) kennis vertaald wordt naar de praktijk.
- 2 Via DANS zijn momenteel onder meer beschikbaar: Budgetonderzoek, Aanvullend Voorzieningen-gebruik Onderzoek, Gezondheidsenquête, Enquête Beroepsbevolking, Onderzoek Verplaatsingsgedrag, Eurobarometer.

Summary

Strengthening the sports data infrastructure

Sports research in the Netherlands has developed rapidly over the last ten years; strengthening the data infrastructure will facilitate its further growth in the future. Earlier reports published in 2010 and 2011 recommended the creation of robust, long-term programmes within strong research institutes to enable more substantive research questions to be handled more effectively. The reports stressed the importance of exploiting opportunities for collaboration, both with regard to data collection and in the processing and publishing/dissemination of the data. The Dutch Ministry of Health, Welfare and Sport has concluded that there is a need for a clearer overall picture of the available and required data needed for monitoring trends in sport. The Ministry also believes that more attention needs to be given to making research data available to the scientific world and to the way in which users, including policy officers in various sports-related organisations, are able to apply the research results in their work. Configuring a sustainable and robust data infrastructure requires the use of themes and key figures that are relevant over a long period (at least ten years) and that are not dependent on the short-term priorities of policymakers, sports organisations or sports researchers.

The Ministry sees itself playing a coordinating role in ensuring the effective collection, management and accessibility of research data. The Ministry also wishes to play a facilitating role for sports organisations and organisations working at regional or local level, such as provincial or municipal authorities. With this in mind, the Ministry asked the Netherlands Institute for Social Research/SCP to put forward recommendations for the strengthening of the data infrastructure.

The central request for advice was broken down into the following parts:

- 1 Cataloguing of relevant key figures for sport at national level and selection of a limited number of key indicators based on those figures;
- 2 Recommendations regarding the collection of (supplementary) data for key figures and key indicators to optimise their availability;
- 3 Recommendations regarding the configuration of a system for data management and availability (back office) and accessibility (front office).

This summary principally describes how the project was tackled and what the broad outcomes were, in order to satisfy potential interest in other countries. We look to only a very limited extent at the substance of the key figures: we felt that a more in-depth discussion of the content of the research would be of less interest to other countries, since that content can vary from one country to another. On the other hand, of course, it should not be forgotten that coordination of the content is a necessary condition for international comparison.

Structure of the project

The first step in the project was to obtain an overview of relevant key figures. To do this, we first carried out a literature review. This was followed by bilateral discussions with experts in the field of sport (both policy and research) about possible key figures in their field and current or likely developments which could have consequences for those key figures. Finally, five expert meetings were organised to evaluate the results of this process and to exchange ideas on the collection and accessibility of data on sport.

The second step in the project was to establish the extent to which the identified key figures are fed by data from existing empirical research and for which key figures new research would need to be set up. To do this, it was first necessary to compile an inventory of existing research. Gaps in the available data were then identified, based on a threefold division of research types, into population research, target group research and data records. The report describes the scope for conducting some of these research types, as well as the associated costs and the possible dilemmas that could arise.

The third step was to consider the configuration of a system for the management, accessibility and dissemination of the key figures. Here again, an inventory was compiled on the basis of discussions and meetings with experts.

Building an overview of relevant key figures

There are many facets to sport. It not only encompasses participation in sport or the achievements of elite athletes, but also includes exercise behaviour, financial flows in sport, sports facilities, attendance at sporting events and many other topics. In order to monitor trends in these areas, numerous key figures are needed. By 'key figure' we mean a figure that provides an insight into the current situation and/or the trend in relevant objectives of sports policy. Key figures are based on the outcome of research or data recording. Key figures can also be important for science in another respect, in providing an explanation for that same situation or trend.

Our inventory produced a total of 329 key figures, either available already from research or desirable for the future. Based on the consultation rounds and the consensus in the expert groups, we believe that our inventory covered the main key figures, though developments in the future may be expected to generate demand for new key figures.

The key figures were categorised into five groups, derived from five elements of the Dutch Olympic Plan 2028: *Vital Netherlands (Vitaal Nederland)*, *Taking part in the Netherlands (Meedoen in Nederland)*, *Talented Netherlands (Talentvol Nederland)*, *Sporting map of the Netherlands (Kaart van Nederland)* and *Sporting portrait of the Netherlands (Nederland in Beeld)*. An additional *General* category was added containing key figures which go beyond the individual categories. Table 1 presents an overview of these categories and the themes grouped within them. The 329 key figures are arranged within these themes.

Table 1

Categories and themes

A. Vital Netherlands	B. Taking part in the Netherlands	C. Talented Netherlands	D. Sporting map of the Netherlands	E. Sporting portrait of the Netherlands	F. General
A.1 Participants: exercise behaviour	B.1 Participants: participation in sport	C.1 Participants: talented/elite athletes	D.1 Sports facilities	E.1 Events	F.1 Policy
A.2 Injuries in recreational sport	B.2 Personnel ^a	C.2 Personnel/supervision ^a	D.2 Public space	E.2 Image and public support	F.2 Science and innovation
A.3 Doping in recreational sport	B.3 Sports and exercise providers	C.3 Facilities	D.3 Accessibility	E.3 Social and other media	F.3 Education and employment
	B.4 Schools and sport	C.4 Achievements	D.4 Users: sports participants	E.4 Sports fans	F.4 Economy and finance
	B.5 Interventions in sport and exercise	C.5 Injuries in elite sport	D.5 Users: sports providers	E.5 Tourism	
	B.6 Sports-manship	C.6 Doping in elite sport	D.6 Environment		
	B.7 Accessibility of sports facilities				

a Such as coaches, trainers, officials, administrators, other volunteers, paid or unpaid.

As not all key figures have equal priority for policy or research, we draw a distinction between *need to know* and *nice to know* key figures. The criteria for categorising a key figure as ‘need to know’ are high policy relevance and a central position in sports research, expressed among other things in the use of the key figure in a relevant composite indicator. A key figure is described as ‘nice to know’ if its policy relevance is lower or if it occupies a less central position in sports research. Supported by a high degree of consensus in the network of experts consulted, a total of 191 of the 329 key figures (58%) were classified as ‘need to know’ and 138 (42%) as ‘nice to know’.

The following question is to what extent data on the ‘need to know’ key figures are already being collected in existing research (available key figures) and for which key figures data have yet to be collected (required key figures). The next step in arriving at a complete overview of available and required key figures is therefore to determine how key figures should be measured and what research is needed for this. Without exploring

the individual key figures in more detail here, an impression of the coverage is given below in table 2, which also shows the priority of the key figures.

Table 2

Numbers of key figures by relevance and availability (in absolute numbers and percentages of total (horizontal percentages))

	Available from existing research	(%)	Obtainable by supplementing existing research	(%)	Not yet available	(%)	Total	(%)
need to know key figures	102	(53)	23	(12)	66	(35)	191	(100)
nice to know key figures	53	(38)	15	(11)	70	(51)	119	(100)
total	155	(47)	38	(12)	136	(41)	329	(100)

The empirical coverage of the key figures is disappointingly low: fewer than half (47%) of the key figures are established in regular research or ongoing data registration, though the ‘need to know’ key figures are at least covered better by existing research than the ‘nice to know’ key figures. Suitable data are therefore missing for more than half the key figures. Some of the missing data could be collected fairly easily: although 12% of the key figures cannot currently be established, this could be remedied by adding questions to existing research. For the remaining 41% of the key figures, however, new research will be required.

Selection of key indicators

Monitoring of national trends in sport, for example by Members of Parliament, demands more concise information than a whole raft of 329 key figures. A selection was therefore made from the full set of key figures to produce what we call key indicators here. The proposed key indicators are intended to enable developments to be monitored over a long period (ten years). Based on our consultations with experts, supplemented by critical input from SCP, we ultimately selected fifteen key indicators (table 3).

Monitoring sport is increasingly a subject of research at international level, too. Unlike other fields, such as the care sector, however, few internationally coordinated indicators are available for sport – though this is being addressed in a number of areas, such as physical activity, participation in sports, Sports Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS) and the Sport Satellite Account. It is advisable to monitor these developments, and where possible the Netherlands should take a lead role.

Table 3

Proposed key indicators

Key indicator	Definition
Vital Netherlands	
Exercise behaviour	Share of the population taking sufficient exercise.
Incidence of injury	Number of injuries per thousand hours engaged in sport
Sedentary behaviour	Share of the population spending a lot of time sitting or lying down
Taking part in the Netherlands	
Sports participation	Share of the population who regularly take part in sport. (The Olympic ambition is 12 times per year. SCP advises a higher frequency, e.g. 40 weeks per year)
Voluntary work	Share of the population who are active as volunteers in sport
Subjective assessment of sports and exercise provision	Satisfaction with sports and exercise provision
Exercise training	Total minutes of exercise training actually given
Sportsmanship	Actual and perceived safety in sport
Talented Netherlands	
Top-10 ambition	Position of the Netherlands in the IOC international medal table
Talent development	Progression of talented sportsmen and women to selection rounds for European or world championships or Olympic Games
Sporting map of the Netherlands	
Level of provisions	Density of network of sports facilities and locations (distribution, catchment area)
Exercise-friendly environment	Under development within exercise-friendly environment project
Sporting portrait of the Netherlands	
Sports fans	Share of the population who follow sport via media or through attendance
General	
Gross domestic product from sport	Gross domestic product based on sport as a share of total GDP
Employment in sport	Absolute employment volume in sport

Data collection

There are large gaps in sports research. In compiling our inventory of key figures, we examined how the data needed for them are currently collected or how they could be collected. We distinguished between three types of data collection:

- *Population research*, in which a (random) sample from the population of the entire country or from one or more regions or local authorities is surveyed. This enables comparisons to be made, for example between the background characteristics of those who do and those who do not take part in sport. These surveys also produce other information about non-participants, such as obstacles to participation (e.g. motivation, costs of travel time). A final advantage is that data which have not been recorded can be estimated.
- *Target group research*, in which (a sample from) a particular group is surveyed, for example sports participants, sports club members, elite athletes or trainers, or organisations (sports clubs, educational establishments or local authorities). Target group research thus ignores people who do not belong to the target group. Consequently, the results of target group research can only be used to make statements about that specific group.
- *Records* contain data which have been accumulated through enumeration exercises (e.g. the number of visitors to football matches or the number of available sports facilities), through administration (e.g. membership databases or business production statistics), through documentation and sometimes also through surveys. If a record is wide-ranging and complete enough, it can be a rich source of information.

Table 4 arranges the key figures by type of research and availability. The gaps lie mainly in target group research and records. Existing population research provides almost enough coverage to enable required key figures to be established, though to ensure that this remains the case it is important that research continues to be carried out.

Table 4

Numbers of key figures by type of data collection and availability (in absolute numbers and percentages of total (horizontal percentages))

	Available from existing research	(%)	Obtainable by building on existing research	(%)	Not yet available	(%)	Total	(%) ^a
Population survey	74	(82)	16	(18)	0	(0)	90	(100)
Target group survey	25	(35)	6	(8)	41	(57)	72	(100)
Records	56	(40)	16	(11)	68	(49)	140	(100)
	155	(51)	38	(13)	109	(36)	302	(100)

a The total number of key figures is smaller in table 4 than in table 2, because for 27 key figures it has not yet been determined which method of data collection is the most suitable.

Data management and access

There is a growing feeling that data that are collected using public money should be made available to third parties. It is also important that the data collected are

documented and stored in a proper and accessible way. In the Netherlands, Data Archiving and Networked Services (DANS, www.dans.knaw.nl) is the body responsible for archiving and making available (scientific) databases. By no means all the datasets documented in this report have been made available via DANS; we would recommend that this be rectified.

Monitoring generates a great deal of data, but those data only become informative if they are available to and have meaning for the recipient. Following on from earlier advice, we would recommend that the multitude of data be managed within a limited number of systems and be made accessible using a variety of methods. There is no longer an issue with quantity and speed, but quality and completeness do still require attention. This demands a controlling hand and the placing of responsibilities with a number of parties that are equipped for the task.

In conclusion

This report formulates 20 recommendations for the Dutch Ministry of Health, Welfare and Sport aimed at strengthening the effective collection, management and accessibility of data on sport. Implementation of all the recommendations would require a substantial investment by the Ministry, both organisationally and financially. Organisationally, it would demand a central control function which, while it may be something to which the Ministry aspires, in the short term constitutes a major challenge for the existing personnel capacity. A serious financial investment would also be required, something that may be difficult to 'sell' in a time of economic austerity. Based on the present inventory, it is not possible to make realistic estimates of the costs of the various data collection exercises; this will depend on the precise form of the data collection, but also on the tenders submitted by interested parties for collecting the data. Nonetheless, the expectation is that these costs will be substantial.

If these recommendations were implemented in phases, this could be done on the basis of the datasets which produce key indicators. A large number of 'need to know' key figures are already covered here. A different phased approach could be adopted for data that generate key figures for current policy programmes. Structural embedding in the continuous data collection programme is recommended here, so that the data collection can continue after temporary policy programmes have come to an end, perhaps with a slightly different substantive slant.

A phased approach would provide an indication of which goals will be achieved within which timeframe. Given the current Dutch ambition of pitching to host the Olympic Games in 2028, it would be advisable to implement the recommendations in this report by 2016 and to ensure that the empirical data for all key figures are available at that time. It will then be possible to establish on the basis of a strengthened data infrastructure how close the Netherlands already is to achieving the Olympic standard, and to monitor progress in this regard.

Literatuur

- Activity Guidelines Advisory Committee (2008). *Physical Activity Guidelines Advisory Committee Report, 2008*. Washington DC: U.S. Department of Health and Human Services.
- Aerst, Jeanne (2011). *Children, physical activity and the environment: Opportunities for multi-sector policy* (proefschrift). Tilburg: Tilburg University.
- American Association for Public Opinion Research (2011). *AAPOR Report on Online Panels*. Prepared for the AAPOR Executive Council by a Task Force operating under the auspices of the AAPOR Standards Committee. AAPOR. Geraadpleegd via www.aapor.org/Content/aapor/Resources/ForMedia/PressReleases/AAPORreleasesReportonOnlineSurveyPanels/default.htm.
- Bosscher, V. de, M. van Bottenburg, S. Shibli (2010/2011). *SPLISS-II: Critical success factors that are measured in the SPLISS project*. Onderdeel van SPLISS: overall sports questionnaire 2010-11.
- Bosscher, V. de, S. Shibli, M. van Bottenburg, P. de Knop en J. Truyens (2010). Developing a method for comparing the elite sport systems and policies of nations: a mixed research methods approach. In: *Journal of Sport Management*, nr. 24, p. 567-600.
- Breedveld, K. en A. Tiessen-Raaphorst. *Sporten gemeten; methodologische implicaties van sportonderzoek*. Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut.
- Breedveld, K en R. van der Meulen (2001). *Trendgegevens over sport; een overzicht van databronnen met gegevens over ontwikkelingen in de Nederlandse (breedte-)sport*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Breedveld K., G. Molleman, F. Smits en N. Reijgersberg (2010). *Kennisagenda Sport 2011-2016*. 's-Hertogenbosch/ Den Haag: Mulier Instituut/ ZonMw.
- Breedveld, K., H. van der Poel, M. de Jong en D. Collard (2011). *Beleidsdoorlichting Sport*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Brink, C. van den, S. Boeker en M. Houben-van Hertten (2011). *Projectplan Gezondheidsmonitor ; afstemming Lokale en Nationale Monitor Gezondheid en Gezondheidsenquête CBS*. Bilthoven / Utrecht/ Heerlen: RIVM / GGD-NL / CBS.
- Bureau Veiligheidsmonitor (2011). *Handboek Veiligheidsmonitor*. Geraadpleegd op 26 september 2011 via www.veiligheidsmonitor.nl.
- CBS (2010). *Integrale Veiligheidsmonitor 2009; Landelijke rapportage*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2011). *Integrale Veiligheidsmonitor 2010; Landelijke rapportage*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS/HAN (2011a). *Haalbaarheidsstudie; Inventarisatie mogelijkheden samenstellen satellietrekening sport voor Nederland*. Den Haag/Nijmegen: Centraal Bureau voor de Statistiek/ Hogeschool Arnhem Nijmegen
- CBS/HAN (2011b). *Methodological Overview for the Development of a Sport Satellite Account (version 1.0)* Den Haag/ Nijmegen: Centraal Bureau voor de Statistiek/ Hogeschool Arnhem Nijmegen.
- CBS/HAN (2011c). *Plan van aanpak samenstellen Satellietrekening Sport 2011*. Den Haag/Nijmegen: Centraal Bureau voor de Statistiek / Hogeschool Arnhem Nijmegen (nog te verschijnen).
- Elling, A., en H. van der Werff, (2011). *Draagvlakmeting Olympische Spelen 2028 : uitkomsten van de eerste afname van een gestandaardiseerde draagvlakmeting voor de Olympische Spelen 2028 in Nederland*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Elling, A. en Fl. Van Rens (2012). *Draagvlakmeting Olympische Spelen 2028: 1-meting 2011*. Utrecht: Mulier Instituut.

- Engbers, L.H., S.I. de Vries en F.H. Pierik (2010). *Criteria beweegvriendelijke omgeving*. Leiden: TNO kwaliteit van Leven.
- Gezondheidsraad (2010). *Dopinggebruik in de ongeorganiseerde sport*. Den Haag: Gezondheidsraad (publ.nr. 2010/03).
- Goossens, R. (2008). Economie van de sport. In: Breedveld, Koen, Carlijn Kamphuis en Annet Tiessen-Raaphorst, *Rapportage sport 2008*. Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/ W.J.H. Mulier Instituut.
- Gratton, C. (1999). *COMPASS 1999; A project seeking the co-ordinated monitoring of participation in sports in Europe*. Sheffield: Sheffield Hallam University.
- Groves, R.M., E. Singer en A. Corning (2000). Leverage-Saliency Theory of Survey Participation. Description and an Illustration. In: *Public Opinion Quarterly*, jg. 64, p. 299-308.
- Heuvel, M.van den (2006). Naar een resultaatgericht sportbeleid: kengetallen in de sport. In: K. Breedveld en A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Rapportage sport 2006* (p. 322-341). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Hildebrandt V.H., A.M.J. Chorus en J.H. Stubbe (red.). *Tendrapport Beweging en Gezondheid 2008/2009*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven.
- Hoekman, R. (2009). *Telefoon of toetsenbord; over de effecten van terugvraagperioden en wijze van bevraging in het OBiN-onderzoek*. In: K. Breedveld en A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Sporten gemeten; methodologische implicaties van sportonderzoek* (p. 32-42). Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/ W.J.H. Mulier Instituut.
- Hoekman, R. en M. Gijsbers (2010). *Sport in collegeprogramma's: belangrijke bijzaak: analyse van sport in collegeprogramma's gemeenten 2010-2014*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Hoekman, R. en R. van den Dool (2009). *Sportdeelname in grote steden: een wereld van verschil? Een beschrijving van de sportdeelname in Almere, Amsterdam, Den Haag, Eindhoven, Rotterdam en Utrecht van 2006 tot 2008*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Hoekman, R., D. Collard en A. Cevaal (2011). *Sportinfrastructuur in Nederland; Quickscan sportaccommodaties en sportorganisaties*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Horst, J. van der en F. Peters (2011). *Arbeidsmarktmonitor Sport 2011*. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsopleiding Arbeidsmarkt.
- Jansen, S. (2010). *Onderzoeksdocumentatie Dataprocesing WoON2009*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- K+V (1999). *Eindrapportage; sportbeleid in kengetallen*. Arnhem: K+V organisatie adviesbureau bv.
- Kalmthout, J. van, en J. Lucassen (2008). *Verenigingsmonitor 2007: de stand van zaken bij sportverenigingen in het perspectief van modernisering*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Lucassen, J., E. Wisse, F. Smits, J. Beth en H. van der Werff (2011). *Sport, bewegen en onderwijs: kansen voor de toekomst: brede analyse 2010*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Lucassen, J., M. van Schendel, K. Breedveld, J. van Kalmthout, M. de Jong (2008). *De fitnessbranche in beeld – 2008: resultaten van de nationale fitnessmonitor*. Nieuwegein/'s-Hertogenbosch: Arko Sports Media/ W.J.H. Mulier Instituut.
- NOC*NSF (2009). *Olympisch plan 2028; heel Nederland naar Olympisch niveau; plan van aanpak op hoofdlijnen*. Arnhem: NOC*NSF.
- NOC*NSF (2010). *Nederland in de top 10. Naar een winnend topsportklimaat*. Arnhem: NOC*NSF.
- NOC*NSF (2011). *Sportagenda 2012-2016*. Arnhem: NOC*NSF.

- Olympisch Vuur (2010). *Nationale Evenementenkalender; Procedure en criteria voor plaatsing van sportevenementen op de Nationale Evenementenkalender*. Geraadpleegd op 12 december 2011 via www.olympisch-vuur.nl.
- Scheerder, J., H. Vandermeersch, C. van Tuyckom, R. Hoekman, K. Breedveld en S. Vos (2011). *Understanding the game: sport participation in Europe; Facts, reflections and recommendations*. Leuven: KU Leuven.
- Schouten, F. (2009). *Tevredenheidsonderzoek scheidsrechters; de nulmeting; overzicht dertien sportbonden*. Tilburg: Buro7.
- Schouten, F. (2010). *Tevredenheidsonderzoek officials (2); de nulmeting; overzicht twaalf sporten*. Tilburg: Buro7.
- Schouten, F. (2011). *Tevredenheidsonderzoek scheidsrechters; de een-meting*. Tilburg: Buro7.
- Sport England (2011). "30 minutes moderate" *Sports participation measure*. Geraadpleegd op 12 december 2012 via www.sportengland.org.
- Sloop, I. (2009). Sportieve participanten; over de deelname van sporters aan enquêtes. In: Breedveld, K. en A. Tiessen-Raaphorst (red.), *Sporten gemeten; Methodologische aspecten van het onderzoek naar sportdeelname*. Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/Mulier Instituut.
- Tiessen-Raaphorst, A. (2010). Sportdeelname. In: Tiessen-Raaphorst, A., D. Verbeek, J. de Haan en K. Breedveld (red.), *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010* (p. 47-68) Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/Mulier Instituut.
- Tiessen-Raaphorst, A., J. de Haan en K. Breedveld (2010). Sport een leven lang – ook in de toekomst? In: Tiessen-Raaphorst, A., D. Verbeek, J. de Haan en K. Breedveld (red.), *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010* (p. 235-250). Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/Mulier Instituut.
- V&J (2011). *Kader voor beleid; Voetbal en Veiligheid*. Den Haag: ministerie van Veiligheid en Justitie.
- Valkenburg, H., W. Schoots, M. van Nunen, W. Ormel en I. Vriend (2010). *Handboek Epidemiologie Sportblessures Versie 4.1*. Amsterdam: Stichting Consument en Veiligheid.
- Veldhoven, N. van en L. van Vucht Tijssen (2011). *Fundament onder de Olympisch ambities. Sectorplan Sportonderzoek en -onderwijs 2011-2016*. Deventer: daM uitgeverij.
- Verwey-Jonker Instituut (2010). *Kinderen in Tel Databoek 2010. Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Vries, S. de (2009). *Activity-friendly neighborhoods for children: measurement of physical activity and environmental correlates* (proefschrift). Amsterdam: Vrije Universiteit
- vws (1996). *Wat sport beweegt. Contouren en speerpunten voor het sportbeleid van de rijksoverheid*. Rijswijk: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- vws (2005). *Nota Tijd voor sport. Bewegen, meedoen, presteren*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- vws (2009). *Uitblinken op alle niveaus. Kabinetsstandpunt bij Olympisch Plan 2028*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- vws (2011a). *Beleidsbrief Sport en Bewegen in Olympisch perspectief*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- vws (2011b). *Actieplan Veiliger Sportklimaat*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- vws (2011c). *programma Sport en Bewegen in de Buurt*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Wendel-Vos, G.C.W., A.J. Schuit, W.H. Saris en D. Kromhout (2003). Reproducibility and relative validity of the short questionnaire to assess health-enhancing physical activity. In: *J Clin Epidemiol*, jg. 56, nr. 12, p. 1163-9.

LITERATUUR

- Werkgroep Evaluatie Sportevenementen (2011). *Richtlijnenhandboeken Bezoekersaantallen, Economische impact, Bezoekersprofiel, Beleving. Versie: 1.1*. Geraadpleegd op 22 december 2011 via <http://www.platformsporteconomie.nl>.
- Yeager, D. S., J. A. Krosnick, L. Chiat Chang, H. S. Javitz, M. S. Levendusky, A. Simpser en R. Wang (2011). Comparing the Accuracy of RDD Telephone Surveys and Internet Surveys Conducted with Probability and Non-Probability Samples. In: *Public Opinion Quarterly*, p. 1-39.

Publicaties van het Sociaal en Cultureel Planbureau

Werkprogramma

Het Sociaal en Cultureel Planbureau stelt twee keer per jaar zijn Werkprogramma vast. De tekst van het lopende programma is te vinden op de website van het s.c.p.: www.scp.nl.

SCP-publicaties

Onderstaande lijst bevat een selectie van publicaties van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Deze publicaties zijn verkrijgbaar bij de boekhandel, of via de website van het s.c.p. Een complete lijst is te vinden op www.scp.nl/publicaties.

Sociale en Culturele Rapporten

Investeren in vermogen. Sociaal en Cultureel Rapport 2006. ISBN 90-377-0285-6

Betrekkelijke betrokkenheid. Studies in sociale cohesie. Sociaal en Cultureel Rapport 2008.

ISBN 978 90 377 0368-9

Wisseling van de wacht: generaties in Nederland. Sociaal en Cultureel Rapport 2010. Andries van den Broek, Ria Bronneman-Helmers en Vic Veldheer (red.). ISBN 978 90 377 0505 8

SCP-publicaties 2011

2011-1 *KLEUR. SCP-nieuwjaarsuitgave 2011* (2011). ISBN 978 90 377 0537 9

2011-2 *Stemming onbestemd. Tweede verdiepingstudie Continu Onderzoek Burgerperspectieven* (2011). Paul Dekker en Josje den Ridder (red.). ISBN 978 90 377 0528 7

2011-3 *Vluchtelingengroepen in Nederland. Over de integratie van Afghaanse, Iraakse, Iraanse en Somalische migranten* (2011). Jaco Dagevos en Edith Dourleijn (red.).

ISBN 978 90 377 0526 3

2011-4 *Emancipatiemonitor 2010* (2011). Ans Merens, Marion van den Brakel-Hofmans, Marijke Hartgers en Brigitte Hermans (red.). ISBN 978 90 377 0503 4

2011-5 *Moelijk werken. Gezondheid en de arbeidsdeelname van migrantenvrouwen* (2011). Myra Keizer en Saskia Keuzenkamp. ISBN 978 90 377 0524 9

2011-6 *Informeel groepen. Verkenningen van eigentijdse bronnen van sociale cohesie* (2011).

E. van den Berg, P. van Houwelingen en J. de Hart (red.). ISBN 978 90 377 0527 0

2011-7 *Gezinsrapport 2011* (2011). Freek Bucx (red.). ISBN 978 90 377 0538 6

2011-8 *Hoe cultureel is de digitale generatie? Het internetgebruik voor culturele doeleinden onder schoolgaande tieners* (2011). Marjon Schols, Marion Duimel en Jos de Haan.

ISBN 978 90 377 0457 0

2011-10 *Kwetsbare ouderen* (2011). Cretien van Campen (red.). ISBN 978 90 377 0542 3

2011-11 *Minder voor het midden. Profijt van de overheid in 2007* (2011). Evert Pommer (red.), Jedid-Jah Jonker, Ab van der Torre, Hetty van Kampen. ISBN 978 90 377 0437 2

2011-12 *Wonen, wijken en interventies. Krachtwijkenbeleid in perspectief* (2011). Karin Wittebrood, Matthieu Permentier, m.m.v. Fenne Pinkster. ISBN 978 90 377 0065 7

2011-13 *Armoedegrens op basis van de budgetbenadering – revisie 2010* (2011). Arjan Soede.

ISBN 978 90 377 0551 5

2011-14 *Werkgevers over de crisis* (2011). Edith Josten. ISBN 978 90 377 0543 0

2011-15 *Op weg naar een inclusieve arbeidsmarkt. Bijdragen van de sprekers op het symposium 15 oktober 2010, Den Haag* (2011). Gerda Jehoel-Gijsbers (red.). ISBN 978 90 377 0546 1

- 2011-16 *Eropuit! Nederlanders in hun vrije tijd buitenshuis* (2011). Desirée Verbeek en Jos de Haan. ISBN 978 90 377 0547 8
- 2011-17 *De opmars van het pgb. De ontwikkeling van het persoonsgebonden budget in nationaal en internationaal perspectief* (2011). K. Sadiraj, D. Oudijk, H. van Kempen, J. Stevens. ISBN 978 90 377 0557 7
- 2011-19 *Kwetsbare ouderen in de praktijk. Een journalistieke samenvatting* (2011). Malou van Hintum. ISBN 978 90 377 0555 3
- 2011-20 *Dimensies van sociale uitsluiting. Naar een verbeterd meetinstrument* (2011). Stella Hoff en Cok Vrooman. ISBN 978 90 377 0532 4
- 2011-21 *Chinese Nederlanders. Van horeca naar hogeschool* (2011). Mérove Gijsberts, Willem Huijnk, Ria Vogels (red.). ISBN 978 90 377 0529 4
- 2011-22 *Gemengd leren. Etnische diversiteit en leerprestaties* (2011). Lex Herweijer. ISBN 978 90 377 0575 1
- 2011-23 *Voorbestemd tot achterstand? Armoede en sociale uitsluiting in de kindertijd en 25 jaar later* (2011). Maurice Guiaux m.m.v. Annette Roest en Jurjen Idema. ISBN 978 90 377 0577 5
- 2011-24 *Kinderen en internetrisico's. EU Kids Online onderzoek onder 9-16-jarige internetgebruikers in Nederland* (2011). Nathalie Sonck en Jos de Haan. ISBN 978 90 377 0576 8
- 2011-25 *De basis meester. Onderwijskwaliteit en basisvaardigheden* (2011). Monique Turkenburg. ISBN 978 90 377 0574 4
- 2011-26 *Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland 2011. Internationale vergelijking, ontwikkelingen en actuele situatie* (2011). Saskia Keuzenkamp. ISBN 978 90 377 0579 9
- 2011-27 *Poolse migranten. De positie van Polen die vanaf 2004 in Nederland zijn komen wonen* (2011). Jaco Dagevos (red.). ISBN 978 90 377 530 0
- 2011-28 *Gewoon aan de slag? De sociale veiligheid van de werkplek voor homoseksuele mannen en vrouwen* (2011). Saskia Keuzenkamp en Ans Oudejans. ISBN 978 90 377 0581 2
- 2011-29 *Acceptance of homosexuality in the Netherlands 2011. International comparison, trends and current situation* (2011). Saskia Keuzenkamp. ISBN 978 90 377 0580 5
- 2011-30 *Nederland in een dag. Tijdsbesteding in Nederland vergeleken met die in vijftien andere Europese landen* (2011). Mariëlle Cloïn, Carlijn Kamphuis, Marjon Schols, Annet Tiessen-Raaphorst en Desirée Verbeek. ISBN 978 90 377 0405 1
- 2011-31 *Overheid en onderwijsbestel. Beleidsvorming rond het Nederlandse onderwijsstelsel (1990-2010)* (2011). Ria Bronneman-Helmers. ISBN 978 90 377 0567 6
- 2011-32 *Frail older persons in the Netherlands* (2011). Cretien van Campen (ed.). ISBN 978 90 377 0553 9
- 2011-33 *Maten voor gemeenten. Een analyse van de prestaties van de lokale overheid* (2011). Evert Pommer en Ingrid Ooms, m.m.v. Saskia Jansen, Jedid-Jah Jonker, Hetty van Kempen en Klarita Sadiraj. ISBN 978 90 377 0585 0
- 2011-34 *Maak het nieuw! Over religieuze ontwikkelingen en de positie van de kerken: een persoonlijke geschiedenis* (2011). Joep de Hart. ISBN 978 90 377 0592 8
- 2011-35 *Oudere migranten. Kennis en kennislacunes* (2011, elektronische publicatie). Maaïke den Draak en Mirjam de Klerk. ISBN 978 90 377 0597 3
- 2011-36 *Zorg in de laatste jaren. Gezondheid en hulpgebruik in verzorgings- en verpleeghuizen 2000-2008* (2011). Mirjam de Klerk. ISBN 978 90 377 0586 7
- 2011-37 *Jeugdzorg in groeifase. Ontwikkelingen in gebruik en kosten van de jeugdzorg* (2011). Evert Pommer, Hetty van Kempen en Klarita Sadiraj. ISBN 978 90 377 0587 4
- 2011-38 *Verlofvragen. De behoefte aan en het gebruik van verlofregelingen* (2011). Edith de Meester en Saskia Keuzenkamp. ISBN 978 90 377 0589 8

- 2011-39 *De sociale staat van Nederland 2011* (2011). Rob Bijl, Jeroen Boelhouwer, Mariëlle Cloin, Evert Pommer et al. ISBN 978 90 377 0558 4
- 2011-40 *Kunnen meer kinderen meedoen? Verandering in de maatschappelijke deelname van kinderen, 2008-2010* (2011). Annette Roest. ISBN 978 90 377 0570 6
- 2011-41 *Samenvatting Overheid en onderwijsbestel*. Ria Bronneman-Helmers. ISBN 978 90 377 0590-4

SCP-publicaties 2012

- 2012-1 *Niet alle dagen feest. Nieuwjaarsuitgave 2012* (2012). Paul Schnabel (red.). ISBN 978 90 377 0598 0
- 2012-2 *Waar voor ons belastinggeld? Prijs en kwaliteit van publieke diensten* (2012). Bob Kuhry en Flip de Kam (red.). ISBN 978 90 377 0596 6
- 2012-3 *Jaarrapport integratie 2011* (2012). Mérove Gijsberts, Willem Huijnk en Jaco Dagevos (red.). ISBN 978 90 377 0565 2
- 2012-4 *Bijzondere mantelzorg. Ervaringen van mantelzorgers van mensen met een verstandelijke beperking of psychiatrische problematiek* (2012). Y. Wittenberg, M.H. Kwekkeboom en A.H. de Boer. ISBN 978 90 377 0566 9
- 2012-5 *VeVeRa-1v. Actualisatie en aanpassing ramingsmodel verpleging en verzorging 2009-2030* (2012). Evelien Eggink, Debbie Oudijk en Klarita Sadiraj. ISBN 978 90 377 0594 2
- 2012-6 *Van Anciaux tot Zijlstra. Cultuurparticipatie en cultuurbeleid in Nederland en Vlaanderen* (2012). Quirine van der Hoeven. ISBN 978 90 377 0583 6
- 2012-7 *Vraag naar arbeid 2011* (2012). Edith Josten, Jan Dirk Vlasblom, Marian de Voogd-Hamelink. ISBN 978 90 377 0601 7
- 2012-8 *Measuring and monitoring immigrant integration in Europe* (2012). Rob Bijl en Arjen Verweij (red.) ISBN 978 90 377 0569 0
- 2012-9 *IQ met beperkingen. De mate van versandelijke handicap van zorgvragers in kaart gebracht* (2012). Isolde Woittiez, Michiel Ras en Debbie Oudijk. ISBN 978 90 377 0602 4
- 2012-10 *Niet te ver uit de kast. Ervaringen van homo- en biseksuelen in Nederland* (2012). Saskia Keuzenkamp (red.), Niels Kooiman, Jantine van Lisdonk. ISBN 978 90 377 0603 1
- 2012-11 *The Social State of the Netherlands 2011. Summary* (2012). Rob Bijl, Jeroen Boelhouwer, Mariëlle Cloin en Evert Pommer (red.) ISBN 978 90 377 0605 5
- 2012-13 *Sturen op geluk. Geluksbevordering door nationale overheden, gemeenten en publieke instellingen* (2012). Cretien van Campen, Ad Bergsma, Jeroen Boelhouwer, Jacqueline Boerefijn, Linda Bolier. ISBN 978 90 377 0608 6
- 2012-14 *Countries compared on public performance. A study of public sector performance in 28 countries* (2012). Jedid-Jah Jonker (red.). ISBN 978 90 377 0584 3
- 2012-15 *Versterking data-infrastructuur sport* (2012). Annet Tiessen-Raaphorst en Jos de Haan. ISBN 978 90 377 0613 0
- 2012-16 *De sociale staat van de gemeente. Lokaal gebruik van de scp-leefsituatie-index* (2012). Jeroen Boelhouwer (SCP), Rob Gilsing (Verwey-Jonker Instituut). ISBN 978 90 377 0612 3

SCP-essays

- 1 *Voorbeelden en nabeelden* (2005). Joep de Hart. ISBN 90 377 0248-1
- 2 *De stem des volks* (2006). Arjan van Dixhoorn. ISBN 90 3770265-1
- 3 *De tekentafel neemt de wijk* (2006). Jeanet Kullberg. ISBN 90 377 0261 9

- 4 *Leven zonder drukte* (2006). Tjirk van der Ziel met een naschrift van Anja Steenbekkers en Carola Simon. ISBN 90 377 0262 7
- 5 *Otto Neurath en de maakbaarheid van de betere samenleving* (2007). Ferdinand Mertens. ISBN 978 90 5260 260 8

Overige publicaties

- Hoe het ons verging... Traditionele nieuwjaarsuitgave van het SCP* (2010). Paul Schnabel (red.). ISBN 978 90 377 0465 5
- Wmo Evaluatie. Vierde tussenrapportage. Ondersteuning en participatie van mensen met een lichamelijke beperking; twee jaar na de invoering van de Wmo* (2010). A. Marangos, M. Cardol, M. Dijkgraaf, M. de Klerk. ISBN 978 90 377 0470 9
- Op weg met de Wmo. Journalistieke samenvatting door Karolien Bais. Mirjam de Klerk, Rob Gilsing en Joost Timmermans. Samenvatting door Karolien Bais* (2010). ISBN 978 90 377 0469 3
- NL Kids online. Risico's en kansen van internetgebruik onder jongeren* (2010). Jos de Haan. ISBN 978 90 377 0430 3
- Kortdurende thuiszorg in de AWBZ. Een verkenning van omvang, profiel en afbakening* (2010). Maaïke den Draak. ISBN 978 90 377 0471 6
- De publieke opinie over kernenergie* (2010). Paul Dekker, Irene de Goede, Joop van der Pligt. ISBN 978 90 377 0488 4
- Op maat gemaakt? Een evaluatie van enkele responsverbeterende maatregelen onder Nederlanders van niet-westerse afkomst* (2010). Joost Kappelhof. ISBN 978 90 377 0495 2
- Oudere tehuishewoners. Landelijk overzicht van de leefsituatie van ouderen in instellingen 2008-2009* (2010). Maaïke den Draak. ISBN 978 90 377 0499 0
- Kopers in de knel? Een scenariostudie naar de gevolgen van de crisis voor huiseigenaren met een hypotheek* (2010). Michiel Ras, Ingrid Ooms, Evelien Eggink. ISBN 978 90 377 0498 3
- Gewoon anders. Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland* (2010). Saskia Keuzenkamp. ISBN 978 90 377 0502 7
- De aard, de daad en het Woord. Een halve eeuw opinie- en besluitvorming over homoseksualiteit in protestants Nederland, 1959-2009* (2010). David Bos. ISBN 978 90 377 0506 5
- Werkloosheid in goede banen. Bijdragen aan de SCP-studiemiddag 2010* (2010). Patricia van Echtelt (red.). ISBN 978 90 377 0516 4
- Europa's welvaart. De Lissabon Agenda in een breder welvaartspectief en de publieke opinie over de Europese Unie* (2010). Harold Creusen (CPB), Paul Dekker (SCP), Irene de Goede (SCP), Henk Kox (CPB), Peggy Schijns (SCP) en Herman Stolwijk (CPB). ISBN 978 90 377 0492 1
- Maakt de buurt verschil?* (2010). Merové Gijsberts, Miranda Vervoort, Esther Havekes en Jaco Dagevos. ISBN 978 90 377 0227 9
- Mantelzorg uit de doeken* (2010). Debbie Oudijk, Alica de Boer, Isolde Woittiez, Joost Timmermans, Mirjam de Klerk. ISBN 978 90 377 0486 0
- Monitoring acceptance of homosexuality in the Netherlands* (2010). Saskia Keuzenkamp. ISBN 978 90 377 0484 6
- Registers over wijken* (2010). Matthieu Permentier en Karin Wittebrood (SCP), Marjolijn Das en Gelske van Daalen (CBS). ISBN 978 90 377 0499 0
- Data voor scenario's en ramingen van de GGZ* (2010). Cretien van Campen. ISBN 978 90 377 0494 5
- Continu Onderzoek Burgerperspectieven. Kwartaalbericht 2010. Deel 1* (2010). Paul Dekker, Josje den Ridder en Irene de Goede. ISBN 978 90 377 0490 7
- Continu Onderzoek Burgerperspectieven. Kwartaalbericht 2010. Deel 2* (2010). Josje den Ridder en Paul Dekker. ISBN 978 90 377 0507 2

- Continu Onderzoek Burgerperspectieven. Kwartaalbericht 2010. Deel 3* (2010). Josje den Ridder, Lonneke van Noije en Eefje Steenvoorden. ISBN 978 90 377 0508
- Continu Onderzoek Burgerperspectieven. Kwartaalbericht 2010. Deel 4* (2010). Josje den Ridder, Paul Dekker en Eefje Steenvoorden. ISBN 978 90 377 0531 7
- Continu Onderzoek Burgerperspectieven. Kwartaalbericht 2011. Deel 1* (2011). Eefje Steenvoorden, Paul Dekker en Pepijn van Houwelingen. ISBN 978 90 377 0549 2
- Continu Onderzoek Burgerperspectieven. Kwartaalbericht 2011. Deel 2* (2011). Josje de Ridder, Paul Dekker en Pepijn van Houwelingen. ISBN 978 90 377 0564
- Burgerperspectieven 2011 | 3* (2011). Paul Dekker en Josje den Ridder. ISBN 978 90 377 0582 9
- Advies over het Wmo-budget huishoudelijke hulp 2012* (2011). Ab van der Torre, Saskia Jansen en Evert Pommer. ISBN 978 90 377 0573 7 (webpublicatie)
- Oudere migranten . Kennis en kennislacunes* (2011). Maaïke den Draak en Mirjam de Klerk. ISBN 978 90 377 0597 3 (webpublicatie)
- Armoedesignalement 2011* (2011). CBS/SCP. ISBN 978 90 357 1870 8
- Burgerperspectieven 2011 | 4* (2012). Josje den Ridder, Jeanet Kullberg en Paul Dekker. ISBN 978 90 377 0593 5
- Burgerperspectieven 2012 | 1* (2012). Paul Dekker, Josje den Ridder en Paul Schnabel. ISBN 978 90 377 0607 9